

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ: Novinsko-izdavačka ustanova »Hrvatska riječ«,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica**UPRAVNI ODBOR:**Vesna Prčić (predsjednica)
Slaven Bačić, Ljiljana Dulić
Ivan Gregurić, Dražen Prčić,
Zvonko Sarić, Josip Stantić,
Thomas Šujić, Tomislav Žigmanov**DIREKTOR**

Ivan Karan

ODGOVORNA UREDNICA:

Jasminka Dulić

POMOĆNIK I ZAMJENIK**ODGOVORNE UREDNICE:**

Zvonko Sarić

REDAKCIJA: Ivan Andrašić (Podunavlje)
Davor Bašić Palković (kultura)
Dušica Dulić (novinarka)
Slavica Mamužić (novinarka)
Zvonimir Perušić (novinar)
Dražen Prčić (sport i zabava)
Zoran Vukmanov Šimokov (fotografije)
Željka Vukov (društvo)
Mirko Kopunović (dopisništva i korektura)
Jelena Ademi (tehnički prijelom)**TEHNIČKI UREDNIK:**

Thomas Šujić

ADMINISTRACIJA: Zdenka Sudarević
Ljubica Vujković-Lamić**LEKTORICA:** Katarina Vasiljčuk**TELEFON:** ++381 24/55-33-55

++381 24/55-15-78

++381 24/53-51-55

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69**E-MAIL:** hrvatskarijec@tippnet.rs**WEB:** www.hrvatskarijec.rs**TISAK:** »Rotografika« doo SuboticaList je registriran kod Tajništva za
informiranje Skupštine AP Vojvodine
pod rednim brojem 73.CIP - Katalogizacija u publikaciji
Biblioteka Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

Siromašna Vojvodina

Mit o najbogatijoj pokrajini je razbijen, rekao je predsjednik Skupštine AP Vojvodine na okruglom stolu »Vojvodansko pitanje i Statut Vojvodine« održanom ovoga tjedna u Novom Sadu. Stopa siromaštva u Vojvodini je najviša u cijeloj Srbiji, 9,2 posto, posljednji su podaci Nacionalne strategije o suzbijanju siromaštva, koje je Egeresi predočio na skupu.

O kontinuiranom osiromašivanju Vojvodine već odavno govore pojedini vojvodanski političari, novinari i stručnjaci, ali mitovi su, čini se, ipak bili jači. Pridjevi – bogata, razvijena – vezivali su se dugo, nekada s razlogom a sada očevidno bez razloga i uporišta u realnosti, uz ime Vojvodine, a da stvar bude gora, ne vidi se niti izlaz iz sadašnje situacije. Svaki spomen potrebe decentralizacije i regionalizacije po nekom se automatizmu prebacuje na priču o separatizmu i tko zna o čemu sve ne, a Vojvodina sve više siromaši. I to ne od jučer i ne zbog svjetske ekonomske krize. Pri tome siromaštvo se ne odnosi samo na visinu životnog standarda, nije samo u pitanju visina plaće i dostupnost materijalnih dobara. Istraživači socijalnih prilika upozoravaju kako se dugotrajno stanje siromaštva odražava na cjelokupni život osoba, obitelji i čitavih društvenih skupina koje ne trpe samo zbog nedostatka novca već i zbog socijalnog isključivanja.

Socijalno isključivanje prepoznato je kao proces kojim se pojedinci i grupe guraju na margine društva i sprječavaju u punom sudjelovanju u društvu zbog svog siromaštva, nedostatka obrazovanja i adekvatnih znanja ili diskriminacije. To ih sprječava osigurati si posao, prihode ili obrazovanje, ograničava ih u pristupu vlasti i tijelima koja donose odluke i utječu na njihov život i isključuje iz mreža aktivnosti u društvu i zajednici. Siromaštvo se tako reproducira i generacije ostaju u začaranom krugu siromaštva. Pri tome, nedavno istraživanje među bunjevačkim Hrvatima, čiji su rezultati objavljeni u našem tjedniku, pokazalo je kako objektivno a još više subjektivno percipiranje odsutnosti socijalnih i ekonomskih resursa proizvodi osjećaj otuđenosti i nepovjerenje prema sebi, drugima i društvu u kojemu žive. Takvo pak stanje ne pogoduje realnoj procjeni stvarnosti i pronalaženju načina da se nepovoljna situacija nadvlada, dok, s druge strane, pogoduje pojavljivanju izolacionizma i raznih oblika manipulacije u političkom i socijalnom životu. Drugim riječima, manjinsko pitanje nije samo pitanje očuvanja identiteta i kulture već i pitanje dostupnosti socijalnih i ekonomskih resursa.

J. D.

Siromaštvo je izraženije
u ruralnim područjima

**SVIM VJERNICIMA KOJI USKRS SLAVE
PO JULIJANSKOM KALENDARU ŽELIMO SRETAN BLAGDAN**

UREDNIŠTVO »HRVATSKE RIJEČI«

Neiskorištene mogućnosti za preustroj i gospodarski razvoj sjevernobačke regije

PALIČKI TURIZAM NA ČEKANJU 16,17

Vlasnici tvrtki digli glas protiv zatvaranja ulice

TRŽNI CENTAR USKOVITLAO PRAŠINU 23

Projekt u Muzeju suvremene umjetnosti Vojvodine

PREDSTAVLJANJE HRVATSKE MODERNE I SUVREMENE ARHITEKTURE 32

Bela Vojnić Rogić, predsjednik KK Bačka

OTVORENJE SEZONE 47

Srbijansko gospodarstvo iz dana u dan posustaje **Sve više blokiranih poduzeća**

Guverner Narodne banke Srbije *Radovan Jelašić* upozorio je da se iz dana u dan u Srbiji povećava broj poduzeća s blokiranim računima i da njih trenutačno ima skoro 60.000. »Financije i gospodarstvo Srbije morat će pričekati svibanj kako bi dobili očekivanu potporu Međunarodnog monetarnog fonda«, rekao je guverner. On je članovima skupštinskog Odbora za financije objasnio kako će kredit MMF-a Srbiji omogućiti povoljnije zaduživanje u inozemstvu.

Iznos koji srpska preduzeća duguju dostigao je 234 milijarde dinara, zbog čega su im računi blokirani, što je u odnosu na kraj 2008. godine povećanje za 13,6 posto. »Da budem otvoren, od 1. siječnja do danas nema dana da se broj blokiranih poduzeća i broj iznosa nije povećao«, upozorio je Jelašić.

Demokratska zajednica Hrvata proziva srbijanske vlasti **Zaštitite pripadnike manjina**

Demokratska zajednica Hrvata oštro prosvjeduje i poziva mjerodavna tijela u Ministarstvu unutarnjih poslova Republike Srbije da poduzmu odgovarajuće mjere glede učestalih i nemilih događanja prema pripadnicima manjinskih zajednica u Srbiji.

Nemila događanja ispred Veleposlanstva Hrvatske u Beogradu i sknavljenje rimokatoličkog križa ispred zavičajne kuće u Temerinu, te ispisivanje šovinističkih poruka protiv Hrvata i Mađara u Novom Sadu i Temerinu predstavljaju kršenje temeljnih ljudskih i manjinskih prava u Republici Srbiji, kaže se među ostalim u priopćenju DZH.

Međunarodna strukovna suradnja vojvođanskih i estonskih novinara

Jačanje profesionalnih kapaciteta

Desetak novinara vojvođanskih elektroničkih i tiskanih medija, među kojima i predstavnik NIU »Hrvatska riječ«, borave u sedmodnevnom posjetu Estoniji. Cilj posjeta je povećavanje profesionalnih kapaciteta i upoznavanje s iskustvima estonskih kolega i medija, osobito onih iz razdoblja pridruživanja ove pribaltske zemlje Europskoj Uniji.

Ekipa iz Vojvodine je dosad, među ostalim, imala priliku posjetiti

estonski parlament i sjedište vlade kao i nacionalnu televizijsku kuću ETV. Uzvratni posjet estonskih novinara Vojvodini najavljen je za svibanj.

Organizator projekta je Centar za politiku i euroatlansko partnerstvo iz Novog Sada, a projekt su poduprli East East program Fonda za otvoreno društvo, Skupština AP Vojvodine i Pokrajinsko tajništvo za regionalnu i međunarodnu suradnju.

H. R.

Pomoć za natječaje iz fondova EU

»Otvorena vrata Srijema«

Nakon uspješno završene akcije pod nazivom »Otvorena vrata Banata«, koja je realizirana tijekom veljače i ožujka ove godine, Ured za europske poslove otpočeo je novi program pomoći institucijama s područja Srijema kroz inicijativu »Otvorena vrata Srijema«.

Održavanje susreta planirano je za 21. i 27. travnja. Tijekom ovih dana u Uredu za europske poslove, u odjelu za prekograničnu suradnju, planirano je pružiti pomoć pojedincima i organizacijama koji se žele natjecati za sredstva iz fondova EU.

Dani Vojvodine u Istri

Nastavak plodne suradnje

Samdesetak umjetnika, gospodarstvenika, znanstvenika i političara iz Vojvodine predstavili su se jučer i danas (16. i 17. travnja) u Istri u sklopu Dana Vojvodine u Istri. Po riječima županijskoga pročelnika za kulturu *Vladimira Torbice*, riječ je o dvodnevnoj priredbi koja se svake druge godine održava u Istri, a u okviru koje će ove godine biti potpisan protokol o suradnji sveučilišta u Puli i Novome Sadu.

Suradnja između tih dviju regija počela je još 2001. te je jedna od najobuhvatnijih i najkvalitetnijih koju ima Istarska županija. Za danas je najavljen okrugli stol na temu »Perspektive regionalnog povezivanja i uloga regija« na kojem sudjeluju voditelj izaslanstva Europske komisije u Republici Hrvatskoj *Vincent Degert*, predsjednik Skupštine Autonomne Pokrajine Vojvodine *Sándor Egeresi* te istarski župan *Ivan Jakovčić*.

Najavljeno je i izlaganje i prezentacija o gospodarskim mogućnostima Istarske županije te sastanci i razgovori poduzetnika dviju regija, a bit će održani i kulturni program, degustacija vojvođanskih proizvoda te izložba predmeta od kože vojvođanske kreatorice *Svetlane Horvat*.

Policija uhitila trojicu maloljetnika osumnjičenih za incident u Beogradu

Skinuta zastava s hrvatskog veleposlanstva

Zbog sumnje da su s rezidencije hrvatskog veleposlanika u Beogradu skinuli zastavu Republike Hrvatske, beogradska je policija uhitila trojicu šesnaestogodišnjaka. Uhićeni tinejdžeri sumnjiče se da su u noći 7. travnja ušli u dvorište rezidencije hrvatskog veleposlanika i s jarbola skinuli hrvatsku zastavu. Policija će u dogovoru sa sucem i s tužiteljem za maloljetne osobe nastaviti rad na daljnjem rasvjetljavanju toga slučaja, kaže se u policijskom priopćenju.

Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Beogradu izrazilo je prosvjed Ministarstvu vanjskih poslova Republike Srbije, zatraživši od vlasti da žurno reagiraju kako bi se primjereno zaštitili diplomatski objekti Republike Hrvatske u glavnom gradu Srbije.

Incident su najoštrije osudili naviši srbijanski dužnosnici, među njima i predsjednik Republike Srbije *Boris Tadić*, koji je istaknuo da Srbija neće tolerirati incidente koji ugrožavaju integritet susjedne države. On je ocijenio kako ekstremisti postoje na objema stranama, ali da su i Srbija i Hrvatska odlučne sprječavati takve incidente, što su, kako je rekao, i srbi-

POPIS STANOVNIŠTVA 2011. GODINE MOGAO BI BITI PREDMET NOVIH SPORENJA

U Srbiji žive samo Srbi i drugi?

U Srbiji je u utorak završen probni popis stanovništva, kućanstava i stanova, generalna proba velikog popisa koji će, kako se planira, biti urađen 2011. godine. Svrha probnog popisa, koji je trajao dva tjedna, jest provjeriti sve instrumente i metodologije za provođenje budućeg glavnog popisa za dvije godine. Popisnica koju su građani popunjavali podacima u probnom popisu, ima mnogo novina u odnosu na popisnice korištene u osam dosadašnjih popisa u Srbiji. Zbrajanjem odgovora na nova pitanja, poslije popisa znat će se koliko građana ove države živi u vanbračnim zajednicama, koliko supružnika živi odvojeno, iz bilo kog razloga, ili, pak, koliko ih živi u nekom poslovnom prostoru, objektu iz nužde, zemunici ili kartonskom naselju. Ono što je, međutim, uzburkalo strasti pripadnika manjinskih zajednica koje žive u Srbiji, a tiče se tradicionalno najosjetljivijih pitanja

– nacionalne pripadnosti i materinskog jezika – također je novina u novom popisu. Pitanja pod brojem 14 i 15 na popisnici probnog popisa stanovništva, naime, ovoga puta su, za razliku od svih dosadašnjih, zatvorenog, a ne otvorenog tipa. U odgovoru na pitanje broj 14, koje se tiče nacionalne pripadnosti, kao ponuđene mogućnosti stoje »srpska« i »druga«, a u odgovoru na pitanje broj 15, koje se tiče materinskog jezika, stoje »srpski« i »drugi«. U svim dosadašnjim popisima, pokraj rubrike »nacionalna pripadnost« stajala je crta koju je zatim trebalo popunjavati pripadnošću po želji, uključujući i srpsku. Varijanta takvog, otvorenog odgovora iznenađuje, prema tumačenju predstavnika nacionalnih manjina, napuštena i prednost je dana zatvorenom odgovoru koji omogućava »indirektni psihološki pritisak na građanstvo«. Beogradski dnevni list Borba donosi reagiranje tajnika Rumunjskog nacionalnog vijeća *Marčela*

Dragana, koji smatra da ovakav izbor neizravno sugerira opredjeljivanje.

»Takvu je metodologiju uvela i Hrvatska na popisu 2001. godine pa je to naišlo na negativne reakcije u Srbiji i prosvjed srpske Vlade«, kaže Dragan. »Ali, to nisu sve naše zamjerke probnom popisu. Mi se zalažemo i za uvođenje rednih brojeva na popisne listiće, zabranu pisanja grafitnom olovkom koja se lako može izbrisati, kao i za uvođenje svojeručnog potpisa anketiranog građanina. Dakle, protiv smo svake zloporabe.« On naglašava kako su se nacionalna vijeća već obraćala Republičkom zavodu za statistiku, ali im je stigao odgovor da će sa svim biti upoznati na konferenciji za novinare.

S druge strane, u Republičkom zavodu za statistiku kažu kako izmijenjene rubrike »ubrzavaju obradu podataka«. Kako objašnjava Snežana Lakčević iz Odjela za provođenje popisa, Statistički

zavod planira uvođenje optičke obrade podataka, a zatvoreni odgovori »olakšavaju proces računalnog prepoznavanja teksta«. Oni su upoznati s nezadovoljstvom u Rumunjskom nacionalnom vijeću, ali se pitaju zbog čega prosvjed, s obzirom da je, kako kažu, i u njihovoj matičnoj državi Rumunjskoj na isti način napravljen izbor ponuđenih odgovora. »Točno je da na prethodnom popisu nije bilo stavki 'srpski' i 'drugi'. Srpski je sada izdvojen zato što se na posljednjem popisu 83 posto stanovnika izjasnilo kao srpsko, pa se izdvajanjem ove stavke, kao posebne, moguća tehnička pogreška u rukopisu popisivača za isti postotak smanjuje, što je nama u trenutku zbrajanja rezultata popisa itekako važno. Dakle, pitanje je tehničko«, kaže za Borbu *Snežana Lakčević*. Ona objašnjava kako probni popis i služi tome da se testira neko rješenje, kako bi popis u 2011. bio obavljen bez ijedne sumnje.

janski i hrvatski državnici potvrdili prilikom nedavna posjeta hrvatskog premijera Beogradu.

»Nikom nije u interesu, niti Srbiji niti Hrvatskoj, da se podižu nacionalističke tenzije, koje mogu izazvati pogoršavanje sigurnosti Srba u Hrvatskoj«, rekao je Tadić.

Razbijanje mita o bogatoj pokrajini

Stopa siromaštva najviša u Vojvodini

Predsjednik Skupštine AP Vojvodine *Sándor Egeresi* ocijenio je da je posljedica centralizirane Srbije velika disproporcija mjerena stopama siromaštva Beograda i ostatka zemlje.

»Cijenu centralizacije plaća Vojvodina činjenicom da je mit o najbogatijoj pokrajini razbijen«, rekao je Egeresi na okruglom stolu »Vojvođansko pitanje i Statut Vojvodine« u Novom Sadu. »Stopa siromaštva u Vojvodini je najviša u Srbiji i iznosi 9,2 posto, kako govore posljednji podaci Nacionalne strategije o suzbijanju siromaštva.« On je naglasio kako poruka koju želi poslati jest da Vojvodina i Srbija trebaju nove političke odgovore, nove politike koje su kompetentne i dorasle izazovima vremena.

Predsjednik Vojvođanskog kluba, koji je i organizao ovaj okrugli stol u Skupštini AP Vojvodine, *Dorđe Subotić* rekao je kako vojvođansko pitanje nije riješeno Ustavom Srbije navodeći, između ostalih, činjenice da građani Vojvodine na referendumu nisu prihvatili Ustav, da Ustav vojvođansku autonomiju definira kao nesuštinsku, te da su Pokrajini uskraćena prava na izvršnu, sudsku i zakonodavnu vlast, izvorne prihode i imovinu.

Čestitka beogradskog nadbiskupa Stanislava Hočevara pravoslavnim vjernicima

Povijest nas upućuje na zajedništvo i suživot

Beogradski nadbiskup *Stanislav Hočevar* na uskrsoj je misi, održanoj u beogradskoj crkvi sv. Antuna, čestitao Uskrs i pravoslavnim vjernicima. Vjernicima Srpske pravoslavne crkve uputio je tradicionalni pozdrav »Hristos vaskrse - vaistinu vaskrse« i podsjetio na povijest koja sve kršćane u Srbiji upućuje »na zajedništvo i suživot«.

Beogradski nadbiskup ranije je razmijenio uskrse čestitke s patrijarhom Srpske pravoslavne crkve *Pavlom*. Uskrsoj misi su prisustvovali i predsjednik Srbije *Boris Tadić* te ministar za ljudska i manjinska prava *Svetozar Čiplić*. Hočevar je rekao da u ova krizna vremena moramo jedni drugima otvarati nove perspektive i mogućnosti preobraženja i u zajedništvu slijediti vječne vrijednosti Uskrsa, najvećeg kršćanskog blagdana.

B92

VLADA REPUBLIKE SRBIJE DONIJELA PAKET MJERA ZA UŠTEDU

Prinudna štednja i racionalizacija

Piše: Dušica Dulić

Ekonomska kriza zaustavlja građevinske investicije što dovodi do propadanja građevinskih tvrtki * Vlada Srbije donijela paket mjera štednje koji bi trebao najviše opteretiti uposlene u državnoj administraciji i lokalnim samoupravama * Dio mjera uštede građani će platiti kroz akzice na benzin, novi namet na impulse u mobilnoj telefoniji i porez na imovinu

Na žalost, Subotica je prošloga tjedna kroz primjer *Zorana Franciskovića*, uglednog poduzetnika, vlasnika najveće privatne građevinske tvrtke u Subotici »Panograd«, koji je pokušao samoubojstvo, dobila neprikrivenu potvrdu da je ekonomska kriza poduzetnicima počela sve intenzivnije oduzimati ne samo zaradu, mogućnost za razvoj i zadržavanje svojih dugogodišnjih

djelatnika, već i snagu za život i borbu sa svim nedaćama koje ova ekonomska pošast nosi sa sobom. Uspješan poduzetnik, izvođač velikih građevinskih projekata koje financira država, među kojima je i čuveno subotičko Narodno kazalište, pucao je sebi u glavu i u vrijeme zatvaranja ovoga broja nalazio se u komi. Svjetska ekonomska kriza se u gotovo svim zemljama Europe najprije odrazila na građevinske

investicije, što je rezultiralo propadanjem i najvećih građevinskih tvrtki. Ukoliko je tvrtka bila vezana uz velike državne investicije, kao što je to bio i sam Francisković, krah je bio veći, jer je država preko noći postala ogroman dužnik, a svojim bi izvođačima time zapečatila sudbinu velikih gubitnika.

Ekonomska kriza je već srušila nekoliko vlada u Europi, a one koje su još sačuvala svoju pozici-

ju pokušavaju različitim mjerama štednje i racionalizacije sačuvati zemlju od ekonomskog kolapsa. Manjim zemljama, koje su krizu dočekale u procesu tranzicije, još je teže, te se moraju boriti i za dodatne zajmove od velikih svjetskih organizacija. Međunarodni monetarni fond (MMF) je Srbiji postavio uvjet prema kojemu će joj financijska pomoć od tri milijarde eura za potporu deviznim rezervama biti odo-

ANKETA: Kako svjetska ekonomska kriza utječe na vas?

Jasenska Jakšić (25), Sonta

Kriza nam je sve dublja. Istina, ovih dana i mjeseci mediji nas stalno obasipaju naricanjima na temu svjetske krize, no, mislim kako je kriza ove prostore zahvatila već odavno. Muž mi je građevinski radnik, solidno je plaćen, ali s jednom plaćom sve je teže. Imamo dvoje male djece i duša me boli kad se sjetim što su meni priuštili moji roditelji, a što ja svojoj djeci ne mogu ni izdaleka. Iako svi govore o krizi nataliteta i o poticajnim mjerama za njezino rješavanje, u praksi ne vidim nikakav boljitak za one koji se odluče postati roditelji. Hrana za djecu je najskuplja, sredstva za higijenu su najskuplja, plaćamo i dobar dio potrebnih lijekova, a o cijenama odjeće i obuće da i

ne govorimo, osim o kineskoj, koja je, opet, neudobna i za dijete nezdrava. Država nije izdašna ni po pitanju dječjega doplatka. Prvo, teško je prijeći prag, te ga uopće i dobiti, a sam doplatka po djetetu je bijednih 1600 dinara. Kad sve zbrojimo, potrebe su velike, primanja nedovoljna, tako da ne moramo čekati svjetsku krizu, kad već imamo vlastitu.

Marijana Šeremešić (39), Bački Monoštor

Kao majka i supruga, svjesna sam da se puno stvari promijenilo i još će se mijenjati ove godine. Poskupile su mnoge potrepštine za kućanstvo, u odnosu na prihode. Sin nam ide u 6. razred, treba mu osigurati sav pribor za školu i udžbenike za sljedeću godinu. Ljetovanja ove godine, čini mi se, neće biti, osim ako se ne ukaže neka nepredviđena prigoda. Ovakve situacije, kao što je svjetska ekonomska kriza, dovode nas

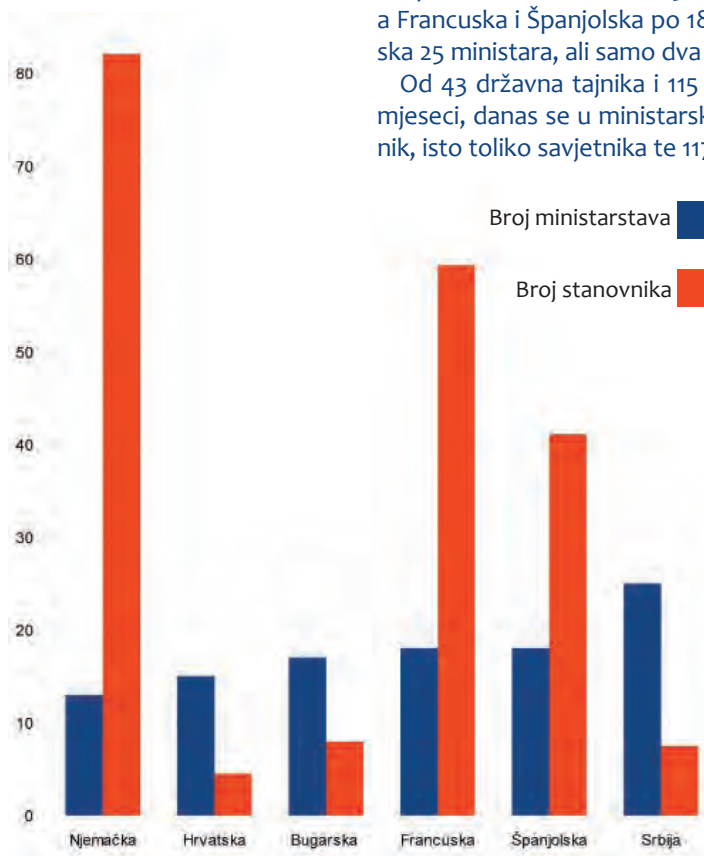
brena ukoliko nadomjesti 100 milijardi dinara proračunskog manjka. Poslije najava, te odustajanja od solidarnog poreza koji bi obuhvatio veliki broj građana, Vlada Srbije je 7. travnja donijela paket mjera, kojega treba usvojiti i Skupština Srbije, a koji bi trebao najviše opteretiti uposlene u državnoj administraciji i lokalnim samoupravama. Dio mjera uštede građani će platiti kroz akcize na benzin, novi namet na impulse u mobilnoj telefoniji i porez na imovinu. Ukoliko punjenje republičkog proračuna ne bude išlo po planu, iz Ministarstva financija najavljuju kako bi se mogle utvrditi i nove mjere štednje.

Iako je u Srbiji trenutno 70.000 poduzeća u blokadi, a oko 20.000 ih je povremeno likvidno i na pragu je stečajnog postupka, nove mjere

60 posto građana Srbije vjeruje da će im **pasti životni standard** zbog svjetske ekonomske krize – rezultat je istraživanja »Strategik marketinga«.

za nadvladavanje krize ne obuhvaćaju pomoć gospodarstvu. Unija poslodavaca je sukladno aktualnoj ekonomskoj situaciji zatražila otpisivanje kamata poduzećima čija su dugovanja poreza nastala zbog kašnjenja države u plaćanju realiziranih poslova. Vlada Srbije je, pak, dok je ovaj broj bio u tisku, trebala donijeti novu uredbu koja treba omogućiti privatiziranim poduzećima da, ukoliko to žele, zamijene svoj dug državi pretvaranjem

tih dugovanja u državni kapital u tim poduzećima. Kada ekonomska kriza prođe, država planira prodati svoj kapital vlasnicima tih privatiziranih poduzeća ili investitorima na tržištu.

Za razliku od srbijanske vlade, pokrajinska je izdvojila oko 5 milijardi dinara za programe zapošljavanja. Vojvodanska vlast je danas trebala raspisati natječaj za subvencioniranje šest programa za otvaranje novih i očuvanje postojećih radnih mjesta. Na natječaje pokrajinske vlasti, koji će biti otvoreni cijele godine, moći će se prijavljivati oni koji žele otvoriti novu trgovinu ili

VEĆA KOALICIJA, VEĆA VLADA

U Vladi Srbije iz 2004. bilo je, uz premijera, 17 ministara i jedan potpredsjednik, u sljedećoj 22 ministra i jedan potpredsjednik, a u aktualnoj ima čak 25 ministara i četiri potpredsjednika. Sadašnja vlada je jedna od najbrojnijih u srpskoj povijesti.

Njemačka ima vladu od 13 članova, Hrvatska 15, Bugarska 17, a Francuska i Španjolska po 18. Kineska vlada ima kao i srbijanska 25 ministara, ali samo dva potpredsjednika.

Od 43 državna tajnika i 115 pomoćnika ministara prije osam mjeseci, danas se u ministarskim uredima nalazi 71 državni tajnik, isto toliko savjetnika te 117 pomoćnika ministara.

solidarnog poreza, 7. travnja javnosti predstavila svoj paket mjera štednje. Za sada je izostala ranije spominjana inicijativa da se smanji broj ministarstava u srbijanskoj vladi, jer procjene u vladajućoj koaliciji govore da bi takav potez doveo do stvaranja manjinske vlade i novih nestabilnosti u Srbiji. Prva je odluka Vladina paketa da sva ministarstva moraju za 25 posto smanjiti troškove. Ta odluka ne važi za plaće, mirovine i druga socijalna davanja. Prema drugoj odluci, uposlenima u državnoj administraciji i lokalnim samoupravama privremeno bi se smanjile sve plaće veće od 40 tisuća dinara, a do kraja godine bi se otpustilo i 10 posto državnih i lokalnih službenika. Za plaće od 40 do 100 tisuća dinara, postotak umanjenja iznosi 10 posto, a za plaće veće od 100 tisuća dinara – 15 posto. Također, utvrđena je i maksimalna plaća u javnom sektoru, koja ne bi trebala biti veća od šest prosječnih. Smanjenje plaća neće se odnositi jedino na zaposlene u prosvjeti, zdravstvu, kulturi, vojsci, policiji i pravosuđu.

Ono što su s negodovanjem dočekali čelnici općina je mjera koja predviđa da će ove godine lokalne vlasti dobiti 15 milijardi dinara manje iz republičkog proračuna, a predstoji krug razgovora s

poduzeće, zaposliti nove radnike ili na određeno vrijeme uzeti pripravnike. Inozemni i domaći investitori također će biti poticani upošljavati nove radnike u Vojvodini.

Smanjiti administraciju i troškove ministarstava

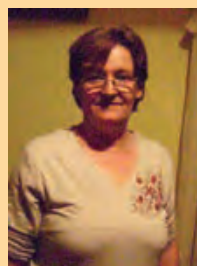
Vlada Republike Srbije je poslala nekoliko probnih balona, među kojima je bila i najava o uvođenju

do toga da shvatimo i sagledamo koji su nam stvarni prioriteti u životu, jer nije sve u novcu, nekretninama... Ima nečega i u prijateljskom zagrljaju, stisku ruke ili ispijanju kavice kod najbolje prijateljice. Sreća je u malim stvarima oko nas!

Marko Gundić (30), Stanišić

Osjećam posljedice svjetske ekonomske krize. Budući da radim u obućarskoj industriji svjedok sam selidbi tvrtki radi potrage za jeftinijom radnom snagom. Plaće su neredovite i sve su manje. Živim u četveročlanoj obitelji i imam četveromjesečnu bebu, to iziskuje puno novca i svakog mjeseca troškovi su veći. Za sad uspevam nekako sastaviti kraj s krajem.

Nataša Probojčević (51), Plavna

Srbija ima dvije krize – unutarnju i svjetsku. Svjetska kriza ne bi trebala biti izgovorom za unutarnji javašluk i neodgovornost. Dobro je što je država krenula smanjivati rashode i to ne bi trebala biti privremena mjera, nego sastavni dio dugoročne politike. Osobno još ne osjećam neke osobite posljedice ekonomske krize. Vlast treba donositi takve zakone kojima će se zaštititi srednji i siromašni slojevi, a najveći teret krize trebali bi snositi oni s visokim primanjima.

Ivan Vidaković (53), Sonta

Mislim da ne možemo govoriti o svjetskoj krizi, koja, po mom mišljenju, još nema efekta u Srbiji i koja mnogima sada služi kao izgovor za sve

predsjednicima općina kako bi im se objasnilo da se bez tog rezanja ne može.

Planiraju se povećati i neke dažbine, među kojima, akcize na benzin za dva dinara po litri i četiri dinara po litri dizela. Jedna od mjera je i uvođenje privremene takse od 10 posto na potrošene impulse u mobilnoj telefoniji, zatim posebnog poreza na luksuzne automobile, te posebnog poreza na veće luksuzne kuće i stanove. Za sada još nije utvrđen kriterij za određivanje što jest, a što nije luksuzno.

Prema najavama, Vladinim mjerama štednje narodnim bi zastupnicima mjesečna primanja trebala biti smanjena do 50.000 dinara, ovisno o plaći koja zajedno s paušalom iznosi 105.000 do 115.000 dinara. Prema evidenciji skupštinskih službi, od 7,5 milijuna eura skupštinskih troškova najviše je otišlo na zastupnike radikala, a na listi troškova zastupnika Skupštine na čelu je šef zastupničke grupe DSS-a *Miloš Aligrudić*, s oko 56.000 eura.

Ekonomske mjere Vlade Republike Srbije guverner Narodne banke *Radovan Jelašić* ocijenio je kao dobre, procjenjujući kako neće imati veliki utjecaj na cijene. Primjena Vladinih mjera trebala bi početi u svibnju, kada treba računati i na skuplji benzin, dizel, te telefoniranje mobitelom. Analizirajući ovaj Vladin paket mjera, ekonomski stručnjaci u Srbiji uglavnom zamjeraju što je pravljen prema računici da će pad BDP-a biti samo dva posto, što smatraju optimističnim i nerealnim, jer njihove prognoze kazuju kako je realan pad BDP-a čak pet posto. Shodno njihovoj procjeni, oni već najavljuju kako se trebaju pripremiti i rezervne varijante jer je, po njihovu mišljenju, još jedan rebalans proračuna vrlo izvjestan.

Do kraja godine bez posla će ostati 8 000 ljudi u državnoj administraciji

BROJ UPOSLENIH U LOKALNIM SAMOUPRAVAMA

Grad	Broj stanovnika	Broj uposlenih
Niš	250.518	819
Kragujevac	175.802	750
Leskovac	160.000	897
Subotica	150.534	348
Kruševac	131.368	296
Valjevo	96.761	250
Užice	83.022	167

Atak na lokalne proračune

Oporbene stranke u Srbiji prije svega kritiziraju ovaj prijedlog ističući kako se Vlada poslije lutanja ipak opredijelila za popularne korake, bježeći od pravih problema u zemlji. Puno glasniji od oporbe su pojedini čelnici lokalnih samouprava koji tvrde kako bi ovo dodatno rezanje sredstava iz republičkog proračuna moglo ugroziti funkcioniranje ovih jedinica vlasti.

U Srbiji trenutačno ima preko 750.000 nezaposlenih.

Ukupan proračun gradova i općina u 2009. je 40 milijardi dinara, a nakon smanjenja transfera lokalnim samoupravama, proračun će iznositi 25 milijardi. Predviđeno je da većim općinama i gradovima bude uskraćeno više novca nego manjim. Predstavnici lokalnih zajednica okupljenih u Stalnoj konferenciji gradova i općina navode kako će ovo smanjenje za veće općine značiti smanjenje investicija, a za manje – potpuni kolaps u funkcioniranju.

Naime, najmanje i najnerazvijenije općine više od 50 posto proračuna pune ovim sredstvima. Izvjesno je da će smanjenje sredstava ozbiljno ugroziti planirana ulaganja u lokalnu infrastrukturu. Predstavnici lokalne samouprave ukazuju na to da je ukupna ušteda u republičkom proračunu samo oko deset posto, dok smanjenje transfera lokalnim samoupravama za 15 milijardi predstavlja čak 37 posto od ukupno planiranog novca koji im je država prema Zakonu o financiranju lokalne samouprave dužna uplatiti.

promašaje. Možemo samo lamentirati na temu – je li politička kriza dovela do ekonomske ili ekonomska do političke? Znam samo da sam zbog stjecaja svih ovih okolnosti ostao bez uposlenja u apatinskom brodogradilištu, a samim tim i bez solidnih primanja, koja su mojoj obitelji omogućavala prilično lagodan život. Zbog nepostojanja adekvatnog socijalnog programa, mi, 50-godišnjaci kao djelatnici nismo više nikom potrebni, za mirovinu smo, opet, premladi i tako smo osuđeni na vječito čekanje. O poticajima države za uposlenje osoba starijih od 40, 45 ili 50 godina ne bih govorio. U praksi baš i nije tako kako nam tumače političari u medijima, a ratarstvo i stočarstvo su nam na toliko niskim granama, da sitnospsjednik na njima samo gubi. To je suština krize iz koje tako skoro i ne vidim izlaza. Znam samo da sve teže podmirujemo obveze i da su nam osnovne životne potrebe sve teže dostupne.

Jasna Hornjak (47), Novi Sad

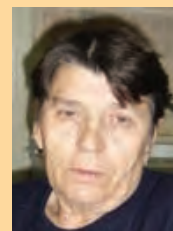
Stalno čujem: kriza, kriza... Smatram da su tzv. krizu dobrim dijelom prouzročili novinari, koji su željni senzacionalizma, te uvijek guraju ono što izaziva pozornost velikog broja ljudi. Mislim da se kriza može lako nadvladati, treba samo gledati pozitivno i tako će vam se tada i dešavati u životu.

Ako, pak, sve gledate crno i samo kukate: kriza, kriza – tako će vam i biti. Svatko neka radi svoj posao

i neka ne brine o krizi. To će do konca godine sigurno proći i bit će bolje!

Ana Kusturin (65), Bački Monoštor

Već više od 10 godina živimo u teškim vremenima,

U gradskim službama ima i previše službenika. U većini lokalnih samouprava, poslije najave Vlade da je izdvojila 1,1 milijardu dinara za socijalni program koji bi omogućio smanjenje broja zaposlenih, najavljuju da će smanjiti glomazne administrativne aparate. Preporuka Europske Unije je da na 1000 stanovnika treba biti zaposlen jedan administrativac. U lokalnim samoupravama diljem Srbije ta je preporuka standard do kojega se može doći tek brojnim otpuštanjima.

Ministar ekonomije i regionalnog razvoja *Mladen Dinkić* najavio je kako će u sljedećih devet mjeseci biti otpušteno 8000 ljudi u državnoj administraciji. Dinkić je, predstavljajući paket mjera za uštedu i borbu protiv krize, naveo da će broj uposlenih biti smanjen u republičkoj i pokrajinskoj vladi te u lokalnim samoupravama. Prema podacima koje je iznio, »oko 30 posto ljudi u državnoj administraciji ne radi, oko 30 posto njih 'vuče posao', dok oko 40 posto ima srednji učinak«. Ministar za državnu upravu *Milan Marković* upozorio je čelnike općina da neće dobivati pomoć države ukoliko se ne uključe u program racionalizacije zaposlenih. »U lokalnoj samoupravi više neće moći raditi sadašnjih 22.000 zaposlenih. Vlada će u ovome ustrajati, a predsjednici općina i gradonačel-

Ne budu li mjere štednje dale rezultate, Vlada Srbije utvrdit će nove

tirana«, rekao je Marković. On je objasnio da će jednokratni iznos otpremnine u iznosu od 550.000 dinara plaćati država, a dio otpremnine koji radniku pripada po godini staža (15.000 dinara) plaćat će se iz općinskih proračuna.

U procesu racionalizacije pokrajinske administracije, nakon usvajanja Zakona o nadležnostima AP Vojvodine, vjerojatno će biti

PLAĆE DUŽNOSNIKA

Guverner Narodne banke – 412.000 dinara
Predsjednik Republike – 143.000 dinara
Gradonačelnik Novog Sada – 136.000 dinara
Gradonačelnik Subotice – 128.000 dinara
Gradonačelnik Beograda – 119.700 dinara
Predsjednik Vlade – 116.000 dinara

U Srbiji je u veljači prosječna neto plaća iznosila 31.121 dinara, a najveća isplaćena zarada bila je u Agenciji za kontrolu letenja, gotovo 467.000 dinara. Prema novim mjerama štednje u Srbiji, od 1. svibnja najveće plaće mogu biti oko 186.000 dinara.

nici će se morati uključiti prije ili kasnije. Što kasnije, bit će bolnije, jer su sredstva za otpremnine limi-

potrebno preuzeti i jedan broj zaposlenih iz republičkih institucija.

Paket mjera za najugroženije

Ministar rada i socijalne politike *Rasim Ljajić* najavio je kako bi paket mjera za pomoć socijalno najugroženijim kategorijama stanovništva, među kojima je najviše Roma, trebao biti usvojen do 1. svibnja. Prema njegovim riječima, te mjere će podrazumijevati isplatu jednokratne novčane pomoći socijalno najugroženijima dva puta godišnje. Kako je naveo, planirano je i povećanje iznosa dječjih doplatka dva puta godišnje, kao i izdva-

janje sredstava za stipendije najsiromašnijim dječcima. On je rekao kako će za primjenu tog paketa mjera iz proračuna biti izdvojeno tri milijarde dinara. »Procjenjuje se da će se 255.000 obitelji suočiti s posljedicama ekonomske krize«, rekao je Ljajić. On je objasnio da će Vlada štititi obitelji sa šest i više članova, samohrane majke, staračka kućanstva, romske obitelji, izbjeglice i interno raseljene, kao i djecu do 13 godina starosti te starije od 65 godina koji žive u lošim uvjetima.

tako da mi neće biti teško priviknuti se i na režim koji diktira svjetska ekonomska kriza. Postoje neke stvari koje se jednostavno moraju imati, kao što su lijekovi, ogrjev... Zbog financijski teške situacije, nekih ćemo se sitnih zadovoljstava u životu morati odreći.

uređuje i osmišljava svoj život. Zbog toga, a ne zbog ekonomske krize, javlja se ispraznost i izostanak temeljnog osjećanja zadovoljstva. Krizu treba iskoristiti da se eliminiraju oni koji ne rade ništa, a da se afirmiraju oni koji rade dobro.

Tonka Šimić (26), Plavna

Duhovna kriza je ozbiljniji problem od ekonomske krize. Jer, ako nećete Boga na nebu, onda će nešto drugo postati bog. Tako danas nastaju razni bogovi – od političkih vođa i stranaka do novca. Novac je danas zauzeo mjesto boga i smatra se nečim što je najvažnije u životu. Mene zabrinjava takav sustav vrijednosti, a ne samo ekonomska kriza. U stvari, danas više postoje izgrađeni sustav vrijednosti prema kome čovjek

Bosa Džalo (65), Stanišić

Ja sam udovica i živim sama. Moja je mirovina mala. Radim onoliko koliko mi zdavljje dopušta. Držim malo peradi i nekoliko svinja za svoje potrebe, imam veliki vrt i nekoliko jutara zemlje. To mi pomaže da dopunim primanja. Da toga nema, ne znam kako bih uspjela poplaćati račune i kupiti lijekove.

Zoran Kovačević,
predsjednik Županijske gospodarske komore Osijek

Najnoviji podaci govore kako je poslijeratna trgovačka razmjena između Hrvatske i Srbije u 2008. godini dostigla rekord i iznosi 1,2 milijarde dolara u oba smjera. Za zemlje koje su u neposrednoj prošlosti ratovale i koje praktički do prije devet godina nisu imale nikakvu gospodarsku suradnju, to je zavidan uspjeh.

Nažalost, trend rasta međusobne trgovine zaustavila je svjetska ekonomska kriza, mnogi kažu najveća od Drugog svjetskog rata. Kako se i koliko snalaze naša lokalna gospodarstva i u kojoj mjeri suradnja na razini regija i poduzeća može pomoći u premošćavanju globalnih problema, za HR govori predsjednik Županijske gospodarske komore Osijek Zoran Kovačević. Gospodarske komore osječko-baranjske i sjeverno-bačke regije, inače se smatraju pionirima u pokretanju međusobnog biznisa nakon prekida 90-ih godina i odnosi dviju komora tradicionalno se označavaju dobrim i obostrano korisnim.

HR: Kada je, nakon rata 90-ih godina, počela suradnja između Hrvatske i Srbije na gospodarskom planu? Nakon svih onih ratnih događanja hrvatsko je gospodarstvo, svjesno činjenice da će kad-tad morati doći do zatopljanja političkih odnosa, htjelo na neki način biti preventiva

svih aktivnosti koje su, prije svega Hrvatskoj, neminovno bile potrebne početkom 2000. godine. Tako je i hrvatski komorski sustav procijenio da, kao što se nakon ratnih događanja otvorio put prema Bosni i Hercegovini, taj put treba otvoriti i prema srpskom tržištu. To je bio i zahtjev naših članica. Naravno, potpuno neatraktivno ali gospodarski opravdano, te 2000. smo odlučili doći na ovo tržište i definirati, posebice svaka naša županijska komora, određene lokacije, regionalne komore ovdje u Srbiji, koje su za nas zanimljive. Nama, Osječko-baranjskoj županiji, koja je najistočnija hrvatska županija, a koja ima veze sa Sjeverno-bačkim i Zapadno-bačkim okrugom, te dvije regije učinile su se, na temelju analiza, vrlo atraktivnim i upravo smo prve aktivnosti i potpisane sporazume imali s ovima dvjema regijama. S obzirom na snagu gospodarstva i jedne i druge vojvođanske regije, i s obzirom na snagu našeg osječko-baranjskog gospodarstva, interes nam je bio proširiti se i na grad Novi Sad, gdje smo i sada, nakon devet godina, jedna od ključnih županijskih komora s područja Republike Hrvatske koja putem sajamskih nastupa i organizacijom zajedničkih poslovnih susreta upravo u tom centru Vojvodine pokušava ostvariti određene gospodarske interese.

HR: Znači, 2000. godine bili smo na nuli u gospodarskoj razmjeni, sada smo na oko 1,2 milijarde dolara na razini dviju država. Gdje se tu nalaze ove regije, osječko-baranjska i sjeverno-bačka, odnosno zapadno-bačka?

Gledajući, sa stajališta hrvatske strane, ukupnost vanjsko-trgovinskih odnosa između Hrvatske i Srbije, Osječko-baranjska županija je jedan od najvećih i najjačih izvoznika, odnosno uvoznika s područja Republike Hrvatske i u ukupnoj vanjsko-trgovinskoj razmjeni sudjeluje s oko 90 milijuna dolara, što čini gotovo 10 posto ukupne vanjsko-trgovinske razmjene.

HR: Koliko je od toga uvoz, a koliko izvoz?

Uvoz i izvoz su izbalansirani, i jedno i drugo je na razini od oko 45 milijuna dolara, što nas dugoročno gledano čini sretnima, jer smatramo

Kriza nas je pogodila, ali suradnjom je možemo ublažiti

Rast koji Hrvatska i Srbija imaju u vanjsko-trgovinskoj razmjeni svjedoči o tome kako postoji velik interes za suradnju * Nema prepreka za nastup srpskih poduzeća na hrvatskom tržištu *

Strahujemo od duljine krize, jer ne bi bilo dobro da se svi pozitivni efekti koje smo imali u posljednjih nekoliko godina vrate na staro i da praktički idemo iz početka

Intervju vodio: Zvonimir Perušić

da u odnosu nadređenosti i podređenosti taj izbalansirani odnos sigurno ima perspektivu.

HR: A kakav je odnos uvoza i izvoza u onih 1,2 milijarde dolara razmjene između Hrvatske i Srbije?

Hrvatska je strana još uvijek u značajnoj prednosti. Hrvatska, naime, izvozi u Srbiju robu u vrijednosti od oko 800 milijuna dolara, a Srbija u Hrvatsku izvozi oko 400 milijuna. Suficit je, dakle, još uvijek na hrvatskoj strani.

HR: U Srbiji se u političkim, a osobito u medijskim krugovima, špekulira o tome da srpska poduzeća u Hrvatskoj nailaze na opstrukciju, da su za njih tamo vrata zatvorena i da im se onemogućava izlazak na hrvatsko tržište. Što mislite o tome?

Mislim da to ne stoji. To govorim na temelju toga što sam vrlo često u kontaktu sa svim onim srpskim poduzetnicima koji pri dolasku na hrvatsko područje posjete i našu komoru. Naime, ima određenih slučajeva u kojima postoje zakonska određenja, posebice ona koja se tiču zakona o javnoj nabavi, kad je u pitanju natjecanje za određene aktivnosti, bilo investicije, bilo kupovine, koje smo mi temeljem propisa EU i Hrvatske u obvezi poštovati. I onda kada se dogodi da neka srpska tvrtka ne dobije posao jer nema najbolju ponudu, pogotovo kad se takvo nešto desi na politički vrlo skliskom području, kao što je to do sada bilo područje između Republike Srbije i Republike Hrvatske, onda to ima i svoje dodatne političke implikacije. To se onda diže na razinu na koju se u normalnim okolnostima, kad je u pitanju neka druga zemlja, ne bi podiglo i tamo to ne bi postizalo takav medijski prostor i takvu percepciju javnosti.

HR: S kojim još europskim regijama poduzetnici iz vašeg dijela Hrvatske tijesno surađuju?

Osječko-baranjsko gospodarstvo je izvozno orijentirano i ostvarujemo vrlo kvalitetne rezultate s regijom sjeverne Bosne, s južnim područjem Mađarske, te s regijama u

Sloveniji i Crnoj Gori, a u novije vrijeme i s regijama u Rumunjskoj i Bugarskoj.

HR: Kakvo je zanimanje hrvatskih poduzetnika s područja Osječko-baranjske županije za trgovinu s partnerima u Vojvodini, odnosno Srbiji?

Rast koji imamo u vanjsko-trgovinskoj razmjeni svjedoči o tome kako postoji velik interes za suradnju. Osobito je ovo izraženo u strukturi djelatnosti poljoprivrede. Tu je suradnja vrlo intenzivna i već su neke tvrtke iz Osijeka ovdje u Vojvodini privatizirale određena agrarna gospodarstva, i to na području Sombora. Kupovinom i zemljišta i tvrtki, a uz dobra iskustva koja već imaju na području Republike Hrvatske, te tvrtke žele iskoristiti ovaj trenutak dok i Srbija ne uđe u proces pregovaranja s EU, dakle iskoristiti sve mogućnosti koje pruža srpsko tržište, a to znači

kvalitetu zemljišta, kvalitetu radne snage i sve ono što može dovesti do pozitivnog rezultata. Tu bih, u području agrara, posebno istaknuo vrlo intenzivnu suradnju u svezi sa sjemenskom robom. Postoji vrlo intenzivna razmjena između naših kuća koje upravo zbog bogatstva poljoprivrednog zemljišta i bogatstva ratarske proizvodnje imaju učestalu suradnju.

Naravno, ono što je u Osječko-baranjskoj županiji posebice za istaknuti jest nekoliko naših regionalnih igrača, a to se odnosi na sektor građevinarstva. Znači da je naša Nexa grupa privatizirala nekoliko srpskih tvrtki i tu je evidentan primjer izlaska na treća tržišta, s obzirom da je opće poznato kako upravo u toj zajedničkoj suradnji oni izlaze na tržište Rumunjske, pa onda Mađarske i Bugarske. Dakle, tu se radi o najvišim oblicima poslovne suradnje. Ističem i Tvornicu celuloze Beliše, koja se također

uključila u proces privatizacije ovdje u Srbiji i kontrolira značajan dio proizvodnje celuloze i papira.

Postoji i niz drugih kontakata koji su doduše vezani uz trgovački dio, ali sve u svemu velik je interes za suradnju zbog blizine tržišta, zbog nepostojanja jezične barijere, zbog tradicije, poznanstava, dakle, zbog svega postoji interes da se suradnja u budućnosti što više proširi.

HR: Da, sve je to dobro, ali mi se sad nalazimo u recesiji na koju se lokalno teško može utjecati. Kako se ta recesija manifestira u Hrvatskoj i kada su se njene posljedice počele osjećati?

Iako su neke blage naznake u Hrvatskoj bile još početkom jeseni, negdje u listopadu počele su ozbiljnije najave problema koji će zadesiti financijski sektor. Moram priznati kako smo pomalo sramežljivo otvarali priču o nadolazećoj krizi, međutim, u jednom trenutku, to je bio studeni, prosinac, doista nas je kriza pogodila žestoko. U prvom trenutku najteže je pogođeno građevinarstvo, koje je u Hrvatskoj, pa i u Osječko-baranjskoj županiji, bilo pokretački kotač gospodarstva. Tvrtke koje su bile u uzlaznoj putanji kad je u pitanju visokogradnja, izgradnja stanova, poslovnih prostora, te niskogradnja,

izgradnja cesta, prve su došle na udar, jer su one bile cijelu 2007. i 2008. godinu pokretač gospodarstva u Hrvatskoj, kako kroz zapošljavanje, tako i kroz velike poslove koji su vrijedili milijarde kuna. Banke su u jednom trenutku gotovo prestale kreditirati građanstvo za kupnju tih stanova i prostora, a onda je i država pomalo usporila određene investicijske aktivnosti, osobito u cestogradnji. Dakle, u segmentu građevine to smo osjetili u prvom trenutku najžešće.

Naravno, niti ostali sektori nisu bili pošteđeni, posebice u prosincu, koji je ranijih godina uvijek bio zanimljiv za naš izvoz, jer je božićni mjesec. Tu je došlo do snažnog pada narudžbi sa zapadnog tržišta. Velik problem predstavljalo nam je smanjenje narudžbi iz Italije i Njemačke, kao naših tradicionalno prvog i drugog vanjsko-trgovinskog partnera u ukupnoj razmjeni.

To je bio jedan od vrlo bitnih trenutaka kad smo doista osjetili da će naše izvozno orijentirano gospodarstvo imati velike probleme. Na to se nadomjestila i poznata plinska kriza, pa i blagdanski neradni dani, tako da smo u siječnju imali svega nekoliko radno intenzivnih dana i to se u analizama pokazalo kao snažan pad vanjsko-trgovinske razmjene, snažan pad industrijske proizvodnje, povećanje nezaposlenosti i negativan trend svih drugih ekonomskih pokazatelja.

HR: Ima li otkaza?

Naravno da ima otkaza. Samo na području naše županije, koja je unatrag 4-5 godina iz godinu u godinu bilježila smanjenje broja nezaposlenih i povećanje broja zaposlenih, evo prvi put imamo činjenicu da smo se s brojem nezaposlenih vratili 3-4 godine unazad. Kriza je svoje učinila, tvrtke su otpustivši radnike iskoristile priliku raščistiti s problemima koje su inače imale u poslovanju bez obzira na krizu, iako ne mislim da je to uvijek opravdano. Međutim, u pojedinim sektorima to je bilo i opravdano. Činjenica je kako mi u Hrvatskoj, osobito na našem području koje je sezonski orijentirano kad je u pitanju zapošljavanje radne snage, a posebice poslovi u agraru koji se sad u proljeće trebaju intenzivirati, očekujemo značajnije zapošljavanje, te očekujemo da negdje oko 1000-1500 ljudi, kao i ranijih godine, ode raditi u turističkoj sezoni. Sve oči su u ovom trenutku uprte u ta dva segmenta: u poljoprivredu lokalno i u turizam globalno.

HR: Ali, turizam bi također mogao biti žrtvom krize?

Ekonomski analitičari i turistički djelatnici prilično optimistično najavljuju pad turističke sezone od svega 2-3 posto. Međutim, s obzirom na određene najave strahujemo naravno i od toga, jer će to prouzročiti dodatnu nezaposlenost i u turizmu, što će i naše područje zahvatiti, bez obzira što smo daleko od mora.

HR: Je li realno očekivati da će stvari krenuti nabolje od druge polovice 2010. godine, kako to pojedini analitičari najavljuju?

Svjetsku krizu izazvalo je svjetsko gospodarstvo. Dakle, mi u Hrvatskoj, a posebice kad to gledamo još lokalnije, nismo u stanju nositi se s takvom krizom. Ona će vjerojatno završiti tamo gdje je i nastala - u Sjedinjenim Američkim

Državama. Očekujemo da će se taj paket mjera i ogroman novac koji se ulaže u sanaciju gospodarstva vrlo brzo reflektirati i na naše područje i da će gospodarstva koja su nama interesantna - njemačko, talijansko, austrijsko, zapravo gospodarstva cijele EU - pratiti taj trend sanacije krize. Međutim, ono od čega strahujemo jest duljina krize, jer ne bi bilo dobro da se svi pozitivni efekti koje smo imali u posljednjih nekoliko godina vrte na staro i da praktički idemo iz početka. Dakle, što kraće bude trajala kriza, to će i oporavak biti brži.

HR: Ovih se dana očekuje raspisivanje natječaja za projekte prekogranične suradnje po programu Srbija-Hrvatska, koje financira EU. Pripremaju li se tvrtke iz Osječko-baranjske županije i iz vojvođanske regije za zajednički nastup na tom natječaju?

Naravno da smo vrlo zainteresirani za to, osobito zato što su u tom programu i Osječko-baranjska županija, i Zapadno-bački okrug, i Sjeverno-bački okrug regije koje mogu sudjelovati u punom omjeru. Vrlo smo konkretno ušli u preliminarne radnje, razgovarat ćemo i sa Subotičanima, ali sa Somborom smo već dogovorili jedan projekt. Već smo sa somborskom gospodarskom komorom daleko otišli, pripremne radnje su u tijeku, otprilike smo i zatvorili neke financijske okvire i čim se natječaj raspiše kandidirat ćemo taj zajednički projekt. Naravno da se tu otvara mogućnost i suradnje sa Suboticom, veoma smo zainteresirani jer značajan je novac u pitanju. Zbog iskustava koja mi, za razliku kolega iz Srbije, od prije imamo s prekograničnom suradnjom, procjenjujem da bismo mogli imati uspjeha u kandidiranju i dobivanju tih projekata.

HR: Hrvatska je vrlo blizu ulasku u EU i to je sad već, čini se, samo političko pitanje, a ne više pitanje ispunjenosti standarda. Što sam čin ulaska u EU donosi hrvatskom gospodarstvu?

U potpunosti se slažem da je to sad isključivo političko pitanje. Problemi u odnosima s Republikom Slovenijom nastali su kao politika i nadam se da će politika to ubrzo i riješiti. Činjenica je da bismo do kraja ove ili do početka sljedeće godine mogli imati završene pregovore i vrlo brzo nakon toga i postati članicom EU. Što su procjene da donosi sam ulazak u EU? Usudio bih se reći kako kod nas u

Hrvatskoj, a gledajući i lokalnije, ne mislim da će doći do nekih posebnih promjena, osobito zato što smo mi već sada negdje oko 60-65 posto naših vanjsko-trgovinskih aktivnosti vezali za zemlje EU. Dakle, već u ovom trenutku dvije trećine svih vanjsko-trgovinskih aktivnosti usklađeno je sa zahtjevima EU, s kvalitetom proizvoda, sa standardima koji su u međuvremenu svih

panijama, s onima koje imaju veliko iskustvo i u preuzimanju tržišta i u nastupu na određenim tržištima. Mislim da nam to može biti jako velik problem.

No, ono u što vjerujemo i što nas čini optimističnima, u svezi s ulaskom u NATO i EU, jest naša procjena da ćemo se pod NATO kišobranom i uz kolegijalni odnos sa svima u EU, te uz otvaranje

ovih godina morali biti usklađeni i ne mislim da će se u tom segmentu bilo što drastično desiti. Ono od čega strahujemo, kao Hrvatska i kao lokalno gospodarstvo, jest pitanje koliko smo mi konkurentni na tom otvorenom tržištu. U ovom trenutku činjenica koja nas tješi je upravo kvaliteta naših proizvoda s kojima možemo konkurirati na tim vrlo zahtjevnim tržištima. Također, strahujemo da nismo dovoljno pripremljeni za trenutak kada i kod nas počnu važiti zakoni iz EU, isti carinski i porezni propisi. Ne znam kako ćemo se nositi s velikim kom-

novih fondova iz kojih će se moći financirati određeni projekti, moći razvijati i biti, kao što do sada nismo bili, zona sigurnog ulaganja. Opće je poznato kako je Hrvatsku unazad 10-15 godina upravo zbog problema nesigurnosti, položaja, visokog rizika ulaganja, zaobilazio značajan svjetski kapital. Međutim, smatramo da će ove dvije političke institucije, koje nas budu prihvatile u svoje okrilje, taj element eliminirati, da u budućnosti nećemo imati tih problema i da će svjetski kapital kvalitetnije i više dolaziti na naše područje.

MATO M. M. GROZNICA, ZAMJENIK POKRAJINSKOG TAJNIKA ZA PROPISE, UPRAVU I NACIONALNE MANJINE

Zatvaranje u vlastito dvorište nikome neće dobro donijeti

Skupština AP Vojvodine imenovala je 22. prosinca prošle godine *Matu M. M. Groznicu* na dužnost zamjenika pokrajinskog tajnika za propise, upravu i nacionalne manjine. Mjesto zamjenika pokrajinskog tajnika najviša je državna dužnost na kojoj hrvatska manjina ima svojeg predstavnika u pokrajinskoj izvršnoj vlasti. O iskustvima na novom radnom mjestu, aktivnostima i zadaćama razgovarali smo s Matom Groznicom.

SKRB ZA MANJINSKE NACIONALNE ZAJEDNICE

»Već sama činjenica da imamo predstavnika naše hrvatske manjinske zajednice na mjestu zamjenika tajnika predstavlja iskorak, budući da smo do sada bili zastupljeni samo na razini pomoćnika«, kaže Mato M. M. Groznica. »Bez obzira što sam svih ovih godina prilično angažiran u zajednici, do-

Visoka razina organiziranosti i kompetencija su ono što plijeni pažnju kada je ovo tajništvo u pitanju. Ono što bih posebno istaknuo je veliki broj mladih ljudi na odgovornim mjestima.

biti ovakvu priliku, kod mene izaziva dodatnu odgovornost, ali me istodobno i motivira. Iako dolazim iz redova hrvatske zajednice, moja zadaća je skrb za sve manjinske zajednice u Vojvodini. Svakako ću pokušati podići razinu uključenosti naše zajednice u inicijative i procese u Vojvodini i Srbiji, što bi trebalo pridonijeti boljitku. Svi skupa se trebamo truditi da eliminiramo bilo kakvu vrstu izolacije, osobito po-

javu autogetoizacije koja je vidno zastupljena u pojedinim dijelovima pokrajine, kao što je Srijem na primjer. Zatvaranje u vlastito dvorište nikome neće dobro donijeti. Moramo biti snažno povezani unutar sebe, ali i povezani s okruženjem, te suradnički i prijateljski usmjereni na svakog, bilo da je u pitanju pojedinac ili institucija.«

Radnim danima Mato Groznica na posao u Novi Sad putuje iz Zemuna, a ističe kako je prije svega važno planiranje radnih aktivnosti.

»Moj radni dan ustvari započinje prethodnog dana, budući da pokušavam unaprijed isplanirati svoje aktivnosti za sutra. Tu mislim na onaj dio vremena na koji uopće mogu utjecati. Budim se oko 6 sati i radnim danima svako jutro je ispred mene novih 85 kilometara puta. I dalje živim u Zemunu, gdje se vraćam svaki dan. Katkad bih volio i da ne moram sjesti za volan, no to shvaćam kao dio posla. Putujem auto-cestom i u jednom smjeru to obično potraje nešto dulje od sat vremena. Bez radio aparata, telefon je jedini koji mi ublažava taj gubitak vremena. Tijekom vožnje komuniciram isključivo uz pomoć blue tooth tehnologije koja mi omogućuje nesmetano upravljanje vozilom, dok sam si SMS komunikaciju zabranio.« A, kada stigne do radnog mjesta, aktivnosti ne manjka.

»Aktivnosti u tajništvu je zbilja mnogo. Imam puno razumijevanje pokrajinskog tajnika *Tamása Korhecza*, koji me na postupan način uključuje u aktivnosti koje se provode u tajništvu. Moram istaknuti kako mi veoma koristi to što tajnik Korhecz prakticira redovite kolegije kojima prisustvuju svi pomoćnici, odnosno osobe zadužene za pojedine resore u tajništvu. Moj angažman podrazumijeva i to da pratim tijek aktivnosti, tijekom dokumenata, te da sudjelujem u radu pojedinih tijela, bilo da me tamo

delegira tajnik ili da budem pozvan po osnovi dužnosti koju obnašam. Uostalom i naziv moje funkcije sam po sebi govori da mijenjam tajnika uvijek kada me delegira. Primjerice, u ovom kratkom razdoblju imao sam prigodu nekoliko puta sudjelovati u radu Izvršnog vijeća, Ka-

Bez obzira što sam svih ovih godina prilično angažiran u zajednici, dobiti ovakvu priliku, kod mene izaziva dodatnu odgovornost, ali me istodobno i motivira.

drovskog povjerenstva, pojedinih seminara i konferencija. Zahvaljujući tome što me je tajnik ovlastio, među redovite aktivnosti spada i svakodnevno potpisivanje raznih vrsta akata. Do sada sam imao i priličan broj razgovora s pojedincima ili predstavnicima institucija, najviše iz redova manjinskih zajednica, budući da su skrb za manjinske nacionalne zajednice i očuvanje njihovog identiteta jedna od zadaća ovog tajništva«, kaže Groznica i naglašava kako je sredina u kojoj obavlja svoj novi posao ostavila na njega snažan dojam.

ORGANIZIRANOST I KOMPETENCIJA

»Na poziciji na kojoj sam, pozvan sam na suradnju sa svima u tajništvu, neovisno o poziciji i poslovima koji su im povjereni. Svakako da sam po naravi stvari najviše usmjeren na suradnju s meni izravno pretpostavljenim pokrajinskim tajnikom, njegovim pomoćnicima, kao i osobama koje su svakodnevno upućene na suradnju s nama.

Budući da najviše vremena u uredu provodim s pomoćnikom koji je direktor Službe za prava nacionalnih manjina, igrom slučaja s njim imam i najintenzivniju komunikaciju. Moja suradnja svakako prelazi okvire tajništva, budući da sam u nekoj mjeri pozvan na suradnju s cjelokupnom pokrajinskom administracijom. Sredina u kojoj sam se našao, ostavila je na mene veoma snažan i pozitivan dojam. Name, visoka razina organiziranosti i kompetencija su ono što plijeni pažnju kada je ovo tajništvo u pitanju. Ono što bih posebno istaknuo jest veliki broj mladih ljudi na odgovornim mjestima.«

Nakon radnog dana Mato Groznica odmor provodi u krugu obitelji. »S obzirom da mi je obitelj na prvom mjestu, odmor se uglavnom svodi na obiteljske inicijative. Budući da moram biti solidno informiran, nakon povratka u Zemun pokušam ispratiti pokoju informativnu emisiju na TV-u. Tisak koji ne uspijem pročitati tijekom dana, ponesem doma. Povremeno pratim nogometnu Ligu prvaka, kao i utrke Formule 1. Na moju veliku žalost, nemam puno vremena za bavljenje sportom kao nekada. Svakako, uživam u dobroj glazbi, knjizi, filmu, naročito s povijesnom tematikom. Mnogo je knjiga koje su mi poluotvorene i kojima se redovito vraćam. Poezija, kao moja velika strast i potreba, još uvijek je prilično razasuta. Nadam se da ću jednoga dana uspjati skupiti nešto stihova i pokloniti ih čitateljima.«

Z. Sarić

Master plan je veliki iskorak:
Dragutin Miljković

Turistički potencijal jezera Palić nije iskorišten niti u desetom dijelu, i to nije nikakva novost. Umjesto što godišnje bilježe 80.000 noćenja, turistički objekti na Paliću mogli bi ostvariti deset puta više, u njima bi se moglo zaposliti 1300 novih radnika i još oko 4000 novih radnika u pratećim djelatnostima, kao što su – proizvodnja mesa, mlijeka, kruha, voća, povrća i svega ostalog što predstavlja logistiku u turizmu.

Upravo takve mogućnosti predviđa Master plan Palić, koji je prije godinu i pol dana usvojila Skupština Grada Subotice, a na čijoj provedbi do sada nije urađeno praktički ništa.

ZA GOSTE VISOKIH PROHTJEVA

»Godinu i pol dana propuštamo na tome raditi, zato što imamo nekakve konflikte oko tema koje nisu fundamentalne«, kaže *Dragutin Miljković*, direktor Javnog poduzeća »Palić-Ludoš«, tvrtke koja je svojevremeno naručila izradu Master plana Palić. »Fundamentalno bi bilo da imamo dvojbu o tome treba li, recimo, Palić imati toplice ili ne. Ali, to nitko ne postavlja kao temu. Godinu i pol dana što je iscurilo od trenutka kada smo saznali što trebamo raditi, do danas, zapravo su proizvod nečega što je nesuglasnost, sukobljeni politički interesi, i u interesu grada i svih građana bilo bi da ta nesuglasnost bude prevladana. Ako bi se to desilo brzo, onda bi Master plan mogao biti ostvaren za 7 godina, pod pretpostavkom da sadašnja svjetska ekonomska kriza ne traje duže nego što predviđaju, dakle godinu i pol dana. A, ostvarenje Master plana znači da Palić postane vrhunsko turističko mjesto, lider turističke ponude u srednjoj Europi, mjesto koje ima 2000 posjetitelja dnevno.«

Master plan Palić, koji je uradila njujorška tvrtka Horvath i Horvath

Consulting, inače predviđa četiri temelja budućnosti Palića: kongresni turizam, kompleks toplica, sportski turizam i, na koncu, golf turizam.

»Palić trenutno najveći turistički promet ostvaruje u kongresnim segmentima«, objašnjava *Dragutin Miljković*. »To treba doraditi kako bismo mogli primati veće skupine. Drugo, Master plan predviđa izgradnju kompleksa toplica na 10.000 četvornih metara, gdje će dolaziti ljudi koji nisu bolesni. To bi trebale biti toplice koje se ne oslanjaju na ljekovitost jezerske vode, kakve smo toplice na Paliću ranije imali, nego na ljekovitost termalne vode, koju smo u međuvremenu iskopali na Paliću. Treći dio je sport. Palić ima sportsku povijest još od braće *Vermes*, pri čemu sada nije riječ o natjecateljskom sportu, nego o klupskim i reprezentativnim pripremama. I četvrto, kao kruna svega je golf. Za golf se kaže da je zabava bogatog svijeta. Mi u Srbiji praktički nemamo golf igralište. Jedino u Beogradu, na Adi ciganliji postoji igralište s devet rupa i to je sve. Palić ima kapaciteta, prostora i uvjeta za razvoj golfa i mogao bi postati mondenski, vrhunski, ekskluzivni turistički centar koji okuplja ljude koji mogu, žele i imaju velike turističke prohtjeve, koji imaju novca platiti ono što očekuju.«

I ZA ONE S PLIĆIM DŽEPOM

Kapacitet predviđen Master planom je 2000 noćenja dnevno, odnosno, skoro deset puta više nego što je ostvareno 2008. godine. U sadašnjoj turističkoj ponudi svaki gost na Paliću ostavi 35 eura dnevno, a cilj je da ta brojka dosegne mogućih 150 eura.

»Imamo goste koji spavaju u Milordu, Vili largo, Prezidentu, Parku, koji ostavljaju više od tih 35 eura«, objašnjava *Miljković*. »Ujedno imamo i veći broj ljudi koji spavaju u privatnim sobama koje su veoma lijepe i jeftine, 1000 dinara za noć. Naravno, potroše oni još – doručkuju, ručaju, večeraju, idu na bazen. Ali, računa se da bi naš gost u prosjeku mogao potrošiti 150 eura dnevno, u momentu kad Master plan bude završen i kad na Palić počne dolaziti svijet koji je dostojan te ponude. Znači, toplice neće biti namijenjene ljudima koji imaju kostobolju, nego onima kojima treba predah, relaksacija, ljudima koji imaju mogućnosti razmišljati o svom zdravlju, a to su bolje platežni ljudi. Golf je također skupa zabava.

Photo: Zvonimir Sudarević

Neiskorištene mogućnosti za preustroj i

Palićki turiza

Sportaši koji ovdje dođu na pripreme također dobro plaćaju. Mi nemamo prostora raditi za masu. Naravno da nećemo izbjegavati masu, imamo dobar obod oko Palića, imamo zone koje će ostati za slabije platežni svijet.«

Turistički razvoj Palića nemoguće je pritom planirati bez turističkog razvoja Subotice i cijele regije. *Dragutin Miljković* podsjeća da je Subotica uvijek bila nešto drugačiji grad od svih ostalih u širem okruženju.

»Subotica je sama po sebi, svojim ambijentom i pozicijom, specifičan grad«, kaže *Miljković*. »Upravo takvo razumijevanje Subotice jest najbolji turistički proizvod. Znači, sve što Subotica jest, jedan je cjelovit turistički proizvod. Subotica je grad kulture, godinama ekonomsko središte regije, a to objektivno jest i danas, multikulturni grad, koji ljudima iz monokulturnih sredina djeluje veoma atraktivno, izazovno, europski. Subotica je izgrađena u maniri drukčijoj od mnogih drugih gradova, njeno secesijsko naslijeđe veoma je vrijedno naslijeđe. U središtu toga

je Gradska kuća koja plijeni svojom monumentalnošću, dosljednošću, izgledom, genijalnošću. A, tu su i drugi važni objekti. Treće, to je ono što mi uobičajeno u marketinškom poimanju svega toga upotrebljavamo, jest da Subotica ima poseban privilegij, a to je Palić. To je jezero prekrasna pozivnica za posjet. Kad vi turističkog gosta zovete da dođe u Suboticu, onda ga morate puno uvjeravati kako bi došao iz jednog grada u drugi grad. Ali, kad gosta zovete da ovamo dođe iz jedne urbane, glamurozne cjeline kao što su Pešta, Zagreb, Beč ili Beograd, zovete ga u oazu tišine, mira, nečega što je neobjašnjiva lakoća opuštanja, nečega što je potpuni iskorak iz svakidašnjice. To je Palić. E, tad vi zapravo imate lijepu pozivnicu koja važi za Suboticu cijelu, a njen ukras ili prevaga je Palić.«

Miljković naglašava kako Palić jest definirana cjelina, ali i da to jezero ima punoću samo ako ga razumijemo kao dio Subotice i ako ga razumijemo s njegovim okruženjem, a to su salaši, čarde, rezervati, jezera, ergele, vinski podrumi,

Iako je usvojen prije godinu i pol dana, Master plan Palić i dalje samo mrtvo slovo na papiru * Umjesto da se ozbiljno radi na zapošljavanju više od 5000 ljudi, za sada se uglavnom samo tapka u mjestu

gospodarski razvoj sjevernobačke regije

m na čekanju

lovišta, ribičke oaze, dakle sve ono što čini da posjetitelj koji dođe u ovaj kraj, ne doživljava monotoniju ravnice, ne doživljava dosadu, nego iz trenutka u trenutak ima novi ugođaj, novi doživljaj, novo uživanje, novo ispunjenje. Turizam i inače jest definiran kao djelatnost u kojoj se čovjek ispunjava dojmovima i što je dojam žešći, što je ispunjenje veće, to je uspjeh u turističkoj promidžbi bolji.

RASKRIŽJE PUTOVA I SLIJEPO CRIJEVO

S druge se strane, međutim, postavlja pitanje u kojoj mjeri Subotica prepoznaje svoje vrijednosti i turističke potencijale. I tu zapravo nastaje problem zbog kojeg je gospodarska prekvalifikacija regije u čorsokaku.

»Subotica je sa svojim okruženjem imala vrlo različite povijesne situacije«, podsjeća Dragutin Miljković. »Ona jest nekad bila raskrižje putova, ali je ponekad bila slijepo crijevo. U početku je bila grad u koji su ljudi dolazili sa salaša

kako bi zimske mjeseci ili starost komotnije provodili, i to je također jedno od njenih naslijeđa. A, onda kada se Subotica počela razvijati, kad je njen položaj postao raskrižje putova, dakle u vrijeme Austro-Ugarske Monarhije, kad su stigle pruge, kad su izgrađene ceste, kad je Subotica imala izniman uspon, onda je ona postala trgovački, financijski i industrijski centar i to je nešto što je druga povijesna linija razvoja. Poslije Drugog svjetskog rata, kad je Subotica funkcionirala u sastavu velike Jugoslavije, ona je kao dio Vojvodine pretežno bila naslonjena na agroindustriju i drugu industriju i dugo smo živjeli od Severa, Zorke, Agrokombinata, 29. novembra, Fidelinke, 8. marta, Željezničara. Dakle, naša ideja o egzistenciji, uspjehu, usponu bila je temeljena na tim velikim sustavima koji su sada propali.«

Upravo zbog propasti velikih industrijskih sustava, gospodarsko preusmjerenje regije jedina je alternativa. Niti poljoprivreda više nije jamstvo uspjeha, još manje Buvljak, kao ne tako davno socijalni ventil

velikog broja građana. To više nisu modeli o kojima vrijedi razmišljati kao o dominantnim smjerovima razvoja. Turizam bi mogao biti šansa da se iskoriste prednosti koje sjevernobačka regija posjeduje, pogotovo imajući u vidu smanjenu državu bez mora i bez većeg broja ozbiljno izgrađenih i opremljenih turističkih centara.

»Međutim, da bismo u tome uspjeli moramo psihološki preokrenuti situaciju«, poručuje Dragutin Miljković. »Ne može nam biti problem da veliki broj stranaca dolazi u grad. Ne možemo biti nezadovoljni ako nam grupa stranaca hoće ući u Gradsku kuću u 3 sata poslijepodne. Mi bismo time trebali biti počašćeni, a ne da ih doživljavamo kao nekog tko nas uznemiruje. Turizam ne zna za radno vrijeme, ne zna za praznik i na tome moramo raditi puno. Moramo se prestrojiti, zaboraviti kad nam počinje radno vrijeme, prestati razmišljati na način da ustajemo u 5, da u 6 idemo biciklom na posao u Sever, da tamo radimo kako znamo i onda bježimo u 2 sata kući. To u turizmu nije ritam, tamo je ritam drugačiji. I sve drugo trebamo malo repakirati. Recimo, putokaze. Kad prođete kroz grad, vidjet ćete putokaz za Peštu, Zagreb, Beč ili Beograd, ali nema strelice koja upućuje na Gradsku kuću, na Dudovu šumu, Gradski muzej. To su detalji koje moramo imati. Kad to svladamo, onda ćemo svladati i pitanje koje se zove Palić.«

Dragutin Miljković tvrdi kako je Master plan Palić iskorak za kojim je Palić tragao 160 godina. Samo je jednom, kaže on, Palić donekle domišljen, a to je bilo 1906. godine, kada je raspisan natječaj za izgradnju Palića i kada su park s Velikom terasom, Ženski štrand, Vodotoranj i tada postojeće toplice ukomponirani kao cjelina.

»To je jedini put kad smo imali nešto što bi ličilo na plan. Svi drugi planovi bili su kompromis između onoga što postoji i onoga što službena politika želi. Turistička struka, turistička pamet je tu vrlo rijetko korištena. Master plan je s neakvim osjećanjem i odgovornosti i uvjerenja prvi cjelovit dokument o tome kako Palić može, poštujući svoju 160 godišnju turističku tradiciju, ući u 21. stoljeće i biti konkurentan svim 'aždajama' u turističkom poslu koje nas okružuju. To bi grad morao doživljavati kao veliku sreću, velik dar okolnosti.«

Zvonimir Perušić

Ulaganje od 115 milijuna eura

Buduća projekcija Palića, predviđena usvojenim Master planom, podijeljena je na nekoliko segmenata koji bi uključivali - golf kompleks, hotele s pet zvjezdica, apartmane, vile, Palić marinu i centar za vodene sportove, panonsku rivu ili promenu s kandelabrima, urbanom galanterijom koja plijeni, »oblikovanom na način da bude uzbudljiva«, koncertni prostor za velike ljetne događaje, sportsku dvoranu, otvoreno nogometno igralište, zatvoreni teniski kompleks, malu ekskluzivnu šoping »štraftu« i još puno toga. Predviđena je i konverzija hotela Park i Jezero u pravi svjetski standard, Velika terasa postaje prestižni centar događanja, a sve oblikovano »kao spoj iskona i modernosti«.

Vrijednost navedenih ulaganja iznosila bi oko 115 milijuna eura, što bi većim dijelom bilo financirano iz privatnog novca. Autori Master plana smatraju kako bi najbolje bilo da za provođenje ovog više nego ambicioznog plana u djelo, koje bi se odvijalo po fazama, bude ovlašteno novo razvojno poduzeće.

Dovoljno je zaviriti kod susjeda

»Tko god od Subotičana ode u Mađarsku ili u Hrvatsku, a ima u sebi patriotizma i ljubavi za svoj grad, mora se osjećati nezadovoljnim, krivim zbog toga što mi naše blago ne dotjerujemo. A oni su, i u Mađarskoj i u Hrvatskoj, izgradili sve što je imalo ličilo na turizam«, kaže Dragutin Miljković.

Još uvijek nije poznata lokacija budućeg regionalnog deponija u Subotici

Izgradnja nije politička odluka

»Prostor na Bikovačkom putu najpovoljniji je za izgradnju regionalnog deponija. Izboru lokacije treba pažljivo pristupiti, kako to ne bi bila još jedna investicija koja je započeta, a nije završena«, kaže gradonačelnik Subotice Saša Vučinić

U Vojvodini problem upravljanja otpadom nije riješen na pravi način. Opasan, komunalni, medicinski i druge vrsta otpada završavaju na deponijima, koji su u pravom smislu »smetlišta«, jer ne zadovoljavaju sve potrebne ekološke uvjete koje ima jedan deponij. Rješenje problema bila bi izgradnja regionalnog deponija i to za općine – Kanjiža, Senta, Bačka Topola, Mali Idoš i grad Subotica.

DEPONIJ NA BIKOVAČKOM PUTU?

Prije godinu dana zaposleni u d.o.o. »Regionalni deponij« rekli su kako je, prema pokrajinskoj studiji, naj-

Saša Vučinić

bolja lokacija u naselju Verušić, u blizini nekadašnje tvornice Azotara. Mještani Verušića mjesecima su vodili bitku da se deponij ne gradi u njihovoj blizini, jer su već jednom bili prevareni.

»Kada se gradila 'Azotara' nama je rečeno da će biti otvorena nova radna mjesta i da će nam selo prosperirati. Umjesto toga, zagađena nam je zemlja i većina djece ima problema s dišnim organima zbog zagađenja koje je tvornica proizvodila. Ne želimo sada u blizini regionalni deponij«, govorili su stanovnici Verušića na sastancima s čelnicima gradske uprave.

Sada je, prema mišljenju stručnjaka, druga lokacija povoljnija. Ona se nalazi na Bikovačkom putu, prostoru koji je dva kilometra udaljen od Oroma. U d.o.o. »Regionalni deponij« kažu kako su oni još u prosincu prošle godine predali gradonačelniku Subotice prijedlog odluka o dvjema mogućim lokacijama za izgradnju deponija, ali da on još uvijek nije njihov prijedlog stavio na razmatranje Gradskom vijeću. »Prostornim planom Subotice za izgradnju regionalnog deponija pogodne su bile tri lokacije, ali smo od prve odmah odustali. Sada su stručnjaci mišljenja da je najbolja lokacija za izgradnju deponija na Bikovačkom putu, jer će svim općinama biti blizu. Čekamo

da Gradsko vijeće usvoji ovaj prijedlog, a nakon toga će se naći pred vijećnicima Skupštine Grada i tek se onda može krenuti s izradom tehničke dokumentacije za izgradnju objekata i strateške procjene utjecaja na životni okoliš«, objašnjava direktorica poduzeća »Regionalni deponij« Andrea Kikić. U skladu s Nacionalnom strategijom upravljanja otpadom da se veća količina otpada transportira na manju udaljenost, a manja količina otpada na veću udaljenost, regionalni deponij treba biti izgrađen na teritoriju Subotice.

OTPAD JE I SIROVINA

Prije više od godinu dana lokalni je parlament usvojio odluku da na teritoriju Subotice bude izgrađen objekt, ali do dan-danas nije određena lokacija budućeg deponija. S druge strane, gradonačelnik Subotice Saša Vučinić kaže kako određivanje lokacije nije najbitniji element u formiranju regionalnog deponija i ne može biti plod političke odluke. »Trebamo razumjeti i shvatiti da je otpad sirovina koja se prerađuje i od koje se mogu dobiti razni proizvodi, poput električne i toplotne energije, plina i slično. Nije mi jasno zbog čega se forsira jedna po jedna lokacija. U početku su forsirali prostor u naselju Verušić, a sada na

Andrea Kikić

Bikovačkom putu. S druge strane, smatram bitnim da znamo kakav regionalni deponij želimo i onda da ga počnemo graditi. Zatim, imamo li dovoljno novca kao Grad za izgradnju jednog takvog projekta i kako ga financirati? Izboru lokacije treba pažljivo pristupiti, kako to ne bi bila još jedna investicija koja je započeta, a nije završena«, ističe Vučinić. Investicija košta 12 milijuna eura i za pripremu i izradu potrebne dokumentacije potrebne su dvije godine. Izgradnjom objekta treba se riješiti problem s otpadom za 260.000 stanovnika, koliko živi u navedenim općinama. Godišnje se na ovim prostorima stvara oko 80.000 tona otpada.

Sandra Iršević

Potpisan ugovor o postavljanju cijevi namjesto otvorenog kanala koji vodi prema pročištaču

STOP za neugodne mirise

U Subotici je potpisan ugovor o sufinanciranju projekta »Izrada tehničke dokumentacije za zaccijevljenje otvorenog dijela kolektora III u Subotici«. Ugovor su potpisali gradonačelnik Subotice Saša Vučinić i ministar za zaštitu životnog okoliša i prostorno planiranje Oliver Dulić. Grad Subotica će izdvojiti 2 milijuna dinara, a Ministarstvo 10 milijuna dinara.

»Otvoreni kanal nalazi se na teritoriju Mjesne zajednice Prozivka i više od tri desetljeća stvara probleme Subotičanima. Problem ne predstavljaju samo neugodni mirisi koji se šire po naselju, nego je i ugroženo zemljište u okolici«, istaknuo je Vučinić.

Nakon prve faze, koja predviđa izradu tehničke dokumentacije, ide druga faza, odnosno zatvaranje kanala, a to prema procjenama stručnjaka košta 2 milijuna eura.

»Rješavanjem problema otvorenog kolektora III u Subotici grad će imati i benefice, jer će građevinsko zemljište biti atraktivnije budućim investitorima«, ističe Dulić.

Ministar Dulić je na konferenciji rekao kako se izrada tehničke dokumentacije za projekt vađenja mulja iz jezera Palić radi po planu i da je akcijom »Očistimo Srbiju« za čišćenje 57 divljih deponija u Subotici osigurano 5 milijuna dinara.

S. I.

Različite reakcije na analizu o neracionalnosti sustava osnovnoškolskog obrazovanja u Subotici

Kritike s jedne, odobravanja s druge strane

Zoltán Jeges: Predstavljena analiza samo je jedan od materijala * Stanislava Stantić-Prčić: Nedopustivo je da manjinska nacionalna vijeća nisu konzultirana * Dujo Runje: Racionalizacija nimalo ne pogađa nacionalne manjine

Ujednomo se svi slažu: osnovno školstvo u Srbiji je skupo i racionalizacija je neminovna. No, to se znalo i prije osam godina, nakon OECD-ove analize koja je pokazala kako odjeli u Srbiji prosječno imaju po 16 učenika, ali država ipak nije reagirala. To što ni do danas nije učinjeno ništa kako bi se riješio problem i nepotrebno trošenje novca, dakako ne znači da ga uopće i ne treba rješavati, ali ipak je nedavno predstavljena analiza neracionalnosti sustava osnovnoškolskog obrazovanja u Subotici u dijelu javnosti ocijenjena kao nepotrebno istrčavanje, koje bi moglo imati i negativne posljedice za grad. Premda je stručni tim lokalne samouprave izračunao kako Subotica uludo potroši oko 50 milijuna dinara na ime materijalnih toškova, a Ministarstvo prosvjete godišnje izdvoji za plaće zaposlenih suvišnih oko 186 milijuna dinara, racionalizacija bi značila i 122 odjela manje, zatvaranje dvije-tri škole i 149 nastavnika koji bi postali tehnološki višak. Stručni je tim u svojoj projekciji predvidio

Zoltán Jeges

optimalan broj od 25 učenika u odjelu, a budući da će prema tomu osobito »neracionalni« biti odjeli u kojima se nastava odvija na jezicima nacionalnih zajednica, pitanje je što će biti ponuđeno kao moguće rješenje.

Pokrajinski tajnik za obrazovanje Zoltán Jeges ističe kako je generalni stav da racionalizaciji

treba prići, čeka se pokretanje tog pitanja s republičke razine, a predstavljena analiza subotičkog tima jedan je od materijala koji se može dobro koristiti u daljnjoj analizi.

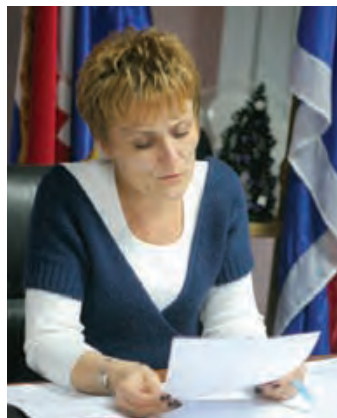
»Racionalizaciju treba uraditi u velikim gradovima uz zadržavanje svih manjinskih prava, koja su od osobite vrijednosti u Vojvodini i uz osobit odnos u racionalizaciji prema ruralnim sredinama. To je moj stav koji sam iznio na sastancima s ministrom«, kaže Jeges.

On podsjeća kako je do sada za otvaranje odjela s manje od 15 učenika suglasnost davao on osobno kao pokrajinski tajnik, te da će to i nadalje ostati tako, ali ističe kako je diskutabilno pitanje hoće li postojati i donji limit. Na pitanje – kako komentira to što stručni tim nije konzultirao manjinska nacionalna vijeća, Jeges kaže: »To je odnos onoga tko je materijal razradio i tko ga je pustio u javnost. Mislim da je ovo samo pokretanje javne rasprave, a koliko sam pratio neke komentare, tu niti nema potpunog sagledavanja. To je radni materijal koji svi mogu razmotriti.«

Članica Izvršnog odbora HNV-a zadužena za obrazovanje Stanislava Stantić-Prčić također kaže kako je racionalizacija školstva sigurno neophodna, ali sa sagledavanjem svih aspekata, te smatra nedupustivim što nacionalna vijeća nisu bila uključena u izradu projekta. Ona ističe kako nastavu na jeziku manjina ne bi trebalo svesti na samo jednu gradsku školu već djeci treba osigurati da pohađaju najbližu školu u dijelovima grada gdje je u većem postotku naseljen hrvatski živalj, poput Aleksandrova, Kera, Gata i Palića.

»Nama je jasno da će racionalizacije biti, o tome se već i govorilo, a na sastancima su nam tvrdili kako nacionalne manjine i seoske škole neće biti obuhvaćene time. U Tavankutu imamo, na primjer, terenske škole do 4. razreda, gdje je i vrtić. To su malobrojni odjeli, ali ako se oni ugase – i selo neminovno nestaje. Niti jedna seoska

škola neće biti rentabilna«, kaže Stanislava Stantić-Prčić i dodaje, kako autobusi ne mogu biti dobro rješenje, jer niti svim učenicima nastava počinje u isti sat, niti se u isti sat završava.

Stanislava Stantić-Prčić

Ona ističe kako je predstavljeni materijal nedorečen, te upozorava kako racionalizaciji treba prići obazrivo, jer se ona radi na trajan rok, pa bi i posljedice mogle biti trajne. Stoga se ne smije raditi od danas do sutra, jer ni postojeće škole nisu tako nastale, već su nastajale kroz dugi niz godina.

»Nije bezazleno reći roditeljima – zatvorit ćemo ovu ili onu školu. Kako će se zatvoriti škola »10. oktobar«? Tko će djecu prevoditi preko međunarodne ceste? Hoće li racionalizacija utjecati na promjenu demografske strukture grada?

Stanislava Stantić-Prčić smatra kako se u racionalizaciju najprije trebalo krenuti od prekvalifikacije, odnosno, prestati sa školovanjem učitelja koji neće imati posao, te kako bi veće ovlasti ravnatelja škola bile dobar motiv da oni budu racionalniji u poslovanju.

Da se obrazovni kadar proizvodi na vagone, a nikom ne treba, kaže i pedagog Dujo Runje:

»Mislim kako je mnogo racionalnije da se ukine ta škola, a sredstva ulažu u investicije, u stipendije, u profesore matematike i fizike, ovako nam bazične predmete predaje 'kuso i repato'«, kaže Dujo Runje. »Druga stvar, mislim

da bi trebalo krenuti postupno. Na primjer, od ove godine ne primati nove učitelje na mjesto onih koji idu u mirovinu. Znači, treba to nekako fazno razriješiti. Što se tiče manjinske nastave, mislim da racionalizacija nimalo ne pogađa manjine, normativ je isti, nema tu nikakvih novina, suglasnost daje Pokrajinsko tajništvo. Analiza se odnosi na racionalizaciju općenito, ne samo za manjine i mislim da je loše ako se shvati kako je to uperen protiv nacionalnih manjina.«

Runje smatra kako bi odgovarajući i dobro organizirani prijevoz bio prihvatljiva varijanta i za roditelje.

»Smatram nenormalnim da na pola kilometra ovdje ima dva, a onamo tri učenika. Prije svega sam za kvalitetu nastave, a svaki uče-

Dujo Runje

nik treba imati pravo na prijevoz. Bikovo ima četvero, petero djece, isto toliko imaju Žednik i 'Sveti Sava', a kad bi postojao adekvatan prijevoz, mislim da bi bilo bolje za sve te učenike da mogu pohađati nastavu na svom jeziku. Bez prijevoza to je za roditelje neshvatljivo i neprihvatljivo.«

Kako god bilo, predstavljena je analiza izazvala veliku pozornost javnosti, praćena je različitim komentarima, od odobravanja preko podozrenja, do otvorenih kritika.

S. Mamužić

Zorica V. Dragaš, specijalistica socijalne medicine

Mijenjamo navike tek kad obolimo

Potrebno je korigirati štetne navike i prevencijom nastojati spriječiti nastanak bolesti

Prošloga je tjedna svijet obilježio globalni Dan zdravlja (7. travnja), a medicinski djelatnici ponovno su upozorili na nužnost prevencije i konstantne skrbi o tjelesnom zdravlju. U nastojanju doprinosa najvažnijoj »životnoj borbi« porazgovarali smo o temi zdravlja s liječnicom Zoricom V. Dragaš, specijalicom socijalne medicine u subotičkom Zdravstvenom centru.

»Nažalost, ljudi veoma malo pažnje posvećuju svome zdravlju sve dok se osjećaju zdravima, a što im se ono više pogoršava, utoliko se i povećava promjena u skrbi prema njemu. Kako neka bolest uzima maha, sve su spremniji mijenjati ustaljene štetne navike i korigirati svoj odnos prema vlastitom zdravlju, pa bi se moglo reći kako oni koji su najviše bolesni postaju i najodgovorniji. Upravo zbog toga, prije napretka određene bolesti trebalo bi posvetiti pažnju prevenciji zdravstvenih tegoba i redovito voditi brigu o zdravstvenom stanju«, upozorava liječnica Zorica V. Dragaš.

(NE)PRIHVATANJE ODGOVORNOSTI

»Ljudi prečesto bježe od osobne odgovornosti, ne prihvaćajući njezinu važnost u svakodnevnom životu. Ne žele se odreći nikakvih zadovoljstava, koja su često u najvećoj mjeri iznimno štetna za njihovo i zdravlje osoba u njihovoj neposrednoj okolini. Konkretno i najbolji primjer je čest slučaj roditelja pušača koji se ne žele odreći svoga poroka, niti kada imaju malu djecu, čak i bebe, pa i dalje nastavljaju pušiti u prostorijama gdje mališani obitavaju,

smatrajući kako to uopće nije štetno za njihovo dijete.«

SVJESNOST RIZIKA

»Živimo u vremenu i svijetu koji pati od pretjerane zagađenosti okoliša, počevši od zraka koji udišemo i tla po kojemu hodamo. Rizik života u ovakvim okolnostima je konstantan i dodatno ugrožavanje našega zdravlja samo povećava izgleda za neku potencijalnu bolest. Neutraliziranjem štetnih faktora neumitno smanjujemo šanse za nastanak bolesti«, kaže liječnica Dragaš i dodaje: »Službena statistika potvrđuje činjenicu kako ponajviše obolijevamo od bolesti koje je najlakše spriječiti. Bolesti srca i krvnih žila, te maligne bolesti izravno su povezane s vanjskim štetnim faktorima, koji se u velikoj mjeri mogu revidirati. Ponajprije tu su: nepravilna prehrana, uporaba duhana, smanjena tjelesna aktivnost, nesposobnost kontrole stresa, preopterećenje tijekom radnog dana, nedovoljna količina dnevnog i noćnog odmora i dr.

PROSVJEĆENOST I NEPROSVJEĆENOST

Za razliku od prosvijećenih (obrazovanih, situiranih) ljudi koji su svjesni štetnosti i rizika, primjerice neredovite i nepravilne prehrane, ali se ipak u nedostatku slobodnog vremena tijekom dana hrane »brzim« i često nekvalitetnim namirnicama, tzv. neprosvijećeni (neobrazovani, skromnijeg imovinskog stanja) nisu u prvom redu financijski u mogućnosti skrbiti o zdravom načinu prehrane, jer im to uvjeti života ne omogućuju. Njihova jedina briga je

zatamiti glad, a tada skrb o zdravom načinu prehrane prestaje biti relevantna.

»Suvremeni ljudi najčešće nemaju vremena posvetiti se odgovarajućem pripremanju obroka, niti uspijevaju uskladiti pravilan ritam njihovog konzumiranja. Dodatno, njeguju se štetne navike koje još više pogoršavaju cjelokupnu zdravstvenu situaciju, ponajprije preskakanje obroka, te njihovo zamjenjivanje obilnim količinama ispijene crne kave i duhana.

PREVENCIJA

»U želji da se spriječi nastajanje najopasnijih bolesti, nužno je korigirati brojne štetne navike i truditi se uspostaviti zdrav odnos prema životu. Na prvom mjestu treba se što više kretati, redovito se hraniti namirnicama kvalitetnog podrijetla (tu se prije svega misli na povrće i voće, a znatno manje na one živo-

tinjskog podrijetla), nastojati što više izbjegavati stresne situacije i truditi se njegovati pozitivan pristup prema životnom okolišu. Čovjek mora biti u prvom redu svoj prijatelj, a ne neprijatelj – kako to u praksi najčešće ispada.

Poboljšanjem zdravog odnosa prema tjelesnom zdravlju u velikoj mjeri se umanjuju faktori rizika od obolijevanja od brojnih bolesti, koje u konačnici mogu biti fatalne«, rezimirala je liječnica, specijalistica socijalne medicine Zorica V. Dragaš.

Dražen Prčić

Temeljem članka 10. i članka 29. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (»Službeni glasnik RS« 135/04), Općinska uprava, Služba za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu okoliša, Subotica, Trg slobode br. 1

OBAVJEŠTAVA

da je nositelj projekta »KryoGas« d.o.o., Pančevački put br. 69 – Beograd, podnio Zahtjev za odlučivanjem o potrebi utjecaja na okoliš za projekt »Ugradnja podzemnog spremnika za dizel gorivo od 50 m³ s kombiniranim automatom za punjenje motornih vozila u okviru postojećeg centra tehničkih plinova i postaje za opskrbu motornih vozila TNP-om« koji se planira na katastarskoj čestici br. 14782/7, k.o. Novi grad, na području Grada Subotice.

Uvid u podatke i dokumentaciju iz Zahtjeva nositelja projekta može se obaviti u prostorijama Službe za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu okoliša, II. kat Gradske kuće – ured 226, svakog radnog dana od 10 do 12 sati, u razdoblju od 17. do 27. travnja 2009. godine.

SUBOTICA-TRANS obavještava cijenjene putnike na međunarodnoj autobusnoj liniji, Subotica – Zagreb, važe cijene prijevoza s nizom pogodnosti:

- djeca do 6 godina voze se besplatno
- djeca od 6 do 12 godina imaju popust 50% (cijena povratne karte iznosi 1.225 din.)
- studenti uz prikaz studentske legitimacije (koja se dobiva na autobusnoj stanici) uživaju popust od 20% (povratna karta je 3.332 din., a u jednom smjeru 1.960 din.)

POPUSTI VAŽE ISKLJUČIVO ZA IZRAVNU LINIJU OD SUBOTICE DO ZAGREBA U OBA SMJERA I VAŽE 30 DANA.

VAŠ SUBOTICA-TRANS

Predstavljanje knjige

Suživot Hrvata i Srba u Slavoniji – (re)konstrukcija multietničkih lokalnih zajednica nakon ratnih sukoba, naslov je knjige dr. sc. *Dragutina Babića*, znanstvenog suradnika s Instituta za migracije i narodnosti u Zagrebu, koja će u četvrtak, 23. travnja, biti predstavljena u Subotici. O knjizi će govoriti prof. dr. *Boško Kovačević*, dr. sc. *Aleksandar Vukić* i autor. Moderator predstavljanja je *Tomislav Žigmanov*, a organizator Hrvatsko akademsko društvo iz Subotice.

Predstavljanje će biti održano u Plavoj vijećnici Gradske kuće, a početak je u 18 sati.

Predavanje o Pravnom fakultetu u Subotici 1920.–1941.

Pravni fakultet u Subotici 1920.–1941. naziv je predavanja koje će održati prof. *Kalman Kuntić* u utorak, 21. travnja, u 19 sati u čitaonici Gradske knjižnice. Organizator predavanja je Hrvatsko akademsko društvo iz Subotice.

Poskupljenje vode

Od 1. travnja cijena vode za kućanstva povećana je za 8 posto i koštat će, s odvođenjem i pročišćavanjem, 51,64 dinara po kubičnom metru. Cijene za poslovne potrošače ostaju iste – 119,51 dinar, što je cijena koju bi do 2012. godine trebali dostići i potrošači u kućanstvima, budući da je to rok predviđen ugovorom s Europskom bankom za obnovu i razvoj o izjednačavanju cijena za sve potrošače.

Dežurstva u Domu zdravlja

Niti jedna ambulanta u gradu i van grada neće raditi u vrijeme pravoslavnog Uskrsa, počevši od Velikog petka 17. travnja, do ponedjeljka 20. travnja. Dežurstvo će biti organizirano u Stanici hitne medicinske pomoći 24 sata. Zdravstvene stanice u Bajmoku i Čantaviru organizirat će dežurstvo 24 sata.

Tijekom svih dana blagdana obavljat će se dežurstvo u Dječjem dispanzeru, Đure Đakovića 14, od 8 do 20 sati, a poslije toga dežurstvo je u Stanici hitne medicinske pomoći.

Stomatološka služba dežurat će u zgradi Zubne poliklinike, Trg žrtava fašizma 16, od 7 do 13 sati.

Naplata parkirišta samo u trećoj zoni

JKP »Parking« tijekom blagdana 17., 18., 19. i 20. travnja neće naplaćivati parkirišta u prvoj (crvenoj), drugoj (žutoj) i četvrtoj (plavoj) zoni, dok će se spomenutih dana parkiranje ipak naplaćivati u trećoj (zelenoj) zoni kod tržnog centra u Malom Bajmoku i u zatvorenom parkirištu oko Mlječne tržnice.

Tamburaška večer u KTC-u

U petak, 24. travnja, u restoranu KTC-a održat će se tamburaška večer na kojoj će nastupiti Ansambl »Ravnica« i »Najbolji hrvatski tamburaši« (bivši »Zlatni dukati«). Početak je u 20 sati.

Uz dobru glazbu, goste očekuje večera, neograničeno piće i tombola.

Informacije i rezervacije ulaznica putem telefona 060/366-3233 i 063/366-323.

Upis djece u »Našu radost«

Roditelji zainteresirani za upis djece u jaslice, obdanište ili vrtić u Predškolskoj ustanovi »Naša radost« za sljedeću 2009./2010. godinu dokumentaciju trebaju podnijeti od 4. do 15. svibnja u prostorijama ustanove u Ulici Antona Aškerca 3, od 9 do 15 sati. U istom razdoblju upisuju se i djeca u predškolske odjele, koji su obvezni za rođene 2003. i 2004. (siječanj, veljača).

Od dokumentacije potreban je izvadak iz matice rođenih za dijete (može preslik), potvrda o zaposlenju roditelja (samo za djecu koja se upisuju u obdanište i jaslice – bez podataka o zaradi), te zamolba koja se popunjava prilikom upisa. Iz »Naše radosti« napominju da je liječničko uvjerenje iz Dispanzera za djecu potrebno samo za djecu koja budu primljena u vrtić i podnosi se do 30. lipnja. Ukoliko obitelj prima dječji doplatk za dvoje i više djece, potrebno je priložiti važeće rješenje ili preslik. Za treće, četvrto i svako sljedeće dijete u obitelji, koje se upisuje u vrtić, potrebno je priložiti izvadak iz matice rođenih za svu djecu, preslik iskaznice majke, potvrdu o prebivalištu djeteta koje se upisuje ili rješenje o dječjem doplatku koje prima obitelj. Za dijete samohranog roditelja treba priložiti rješenje o rastavi braka ili potvrdu Centra za socijalni rad, a za djecu čije je školovanje odloženo (2002. i siječanj, veljača 2003.) također treba priložiti potvrdu o odlaganju.

DSHV i Bus prijevoz »Beneš« Vas vode u Banju Kanjižu. Polazak ispred Doma DSHV-a u petak, 17. travnja 2009. godine u 14 sati, povratak u 19 sati.

Uvjet za besplatan prijevoz je Kupon iz posljednjeg broja »Hrvatske riječi«.

tel: 024 600-886
fax: 024 753-186
mail: busbenes@tippnet.rs

Odnosi između Hrvata i Srba u Srijemskoj Mitrovici između svjetskih ratova

Politički sukobi i kolonizacija

Nakon 1918. u grad i županiju doseljavaju se Srbi iz nerazvijenih krajeva i time se trajno mijenja demografska slika cijelog kraja

Nakon stvaranja Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca 1918. godine Mitrovica se nalazila u sastavu Srijemske županije (Ruma, Stara Pazova, Zemun, Županja, Šid, Vinkovci, Vukovar, Srijemska Mitrovica, Ilok i Irig). Donošenjem Vidovdanskih ustava postupno se gasi sve pokrajinske uprave, pa tako i pokrajinska uprava u Zagrebu (koja je bila nadležna za Srijemsku županiju) i Kraljevina se dijeli na 33 oblasti. Odlukom od 26. veljače 1925. godine pokrajinske uprave prestaju postojati i njihova nadležnost prelazi u ministarstva, čime se prekidaju veze između Srijema i Zagreba. Nakon proglašenja diktature 6. siječnja 1929. Kraljevina Jugoslavija prolazi novu administrativnu podjelu, te se ukidaju oblasti i osniva se 9 banovina. Radi jačanja centralizma i prevlasti srpskog stanovništva u banovinama, područja banovina nisu slijedila povijesni kontinuitet teritorija, već su krojena tako da u što više banovina srpsko stanovništvo čini većinu.

STAGNACIJA BROJA STANOVNIKA

Zbog takve podjele Srijemska je Mitrovica bila smještena u Drinsku banovinu sa sjedištem u Sarajevu, što je izazivalo puno poteškoća u radu gradske uprave, administraciji, gospodarskoj i socijalnoj politici. Zbog poteškoća glede funkcioniranja grada, zakonom iz 1931. godine o izmjenama podjele Kraljevine Jugoslavije Srijemska Mitrovica ulazi u sastav Dunavske banovine sa sjedištem u Novom Sadu, gdje ostaje do sloma Kraljevine Jugoslavije 1941. godine.

Posljedice Prvog svjetskog rata u Mitrovici mogle su se vidjeti u stagnaciji broja stanovnika. Jedan broj stanovnika iz okolnih sela za vrijeme rata doselio se u grad, ali je mnogo veći broj onih (uglavnom Nijemci i Mađari) koji su se iselili iz grada i otišli u svoje matične zemlje ili su poginuli u ratu. Sve je to dovelo do toga da Mitrovica 1921. godine ima jednak broj stanovnika kao i 1912. Nakon 1921.

godine povećava se broj stanovnika, što je, osim prirodnog priraštaja, prouzrokovalo i kolonizacija. Kolonizacija je dovela do povećanja broja srpskog stanovništva u Srijemskoj Mitrovici. Ti su srpski kolonisti uglavnom naseljeni iz nerazvijenih krajeva. Osim u Mitrovici, zbog kolonizacije mijenja se etnički sastav stanovništva u cijeloj Srijemskoj županiji.

Broj stanovnika u Srijemskoj županiji u prvoj polovici 20. stoljeća

Godina	Pravoslavci	Katolici
1900.	163.897	202.673
1921.	190.509	174.062
1931.	207.361	114.112

Političku situaciju u Srijemskoj Mitrovici između dva svjetska rata obilježila je konstantna borba između dviju najjačih gradskih stranaka – Narodna radikalne stranke i Hrvatske seljačke stranke. Antagonizam između ovih stranaka se, osim u političkoj borbi, vidio i u održavanju manifestacija – prvenstveno preko kulturnih društava, koje bi gradu davale srpsko, odnosno hrvatsko obilježje. Na prvim općinskim izborima održanim 1920. godine Narodna radikalna stranka osvaja 11 mjesta u gradskom zastupništvu, dok Hrvatska zajednica osvaja 8 mjesta. Do 1921. godine najjača hrvatska stranka u gradu je Hrvatska zajednica, dok nakon 1921. njenu ulogu u gradu preuzima Hrvatska seljačka stranka.

FIZIČKI SUKOB ZA OBLJETNICU

Politički sukob Srba i Hrvata (odnosno Narodne radikalne stranke i Hrvatske seljačke stranke) pretvorio se u fizički sukob 17. kolovoza 1926. godine na proslavi 21. obljetnice osnutka Hrvatskog sokola u Mitrovici. Na proslavi Hrvatskog sokola u

zničkom kolodvoru i prilikom održavanja govora ispred zgrade Hrvatskog sokola, želeći izazvati nered, što bi dovelo do prekida manifestacije. Poslijepodne, prilikom defilea sokolskih društava prema rijeci Savi, gdje je planirano održavanje sokolskog sleta, povorci Hrvatskog sokola ispriječila se skupina od oko 150 pripadnika Srpskog sokola i dolazi do tučnjave u kojoj je ozlijeđeno 30-ak osoba. Sokolski slet je ipak održan uz prisustvo velikog broja policajaca. Pred početak Drugog svjetskog rata u gradu se formiraju dvije organizacije koje imaju krajnje nacionalni karakter, ali nikada nisu pridobile veći broj članova. S hrvatske strane osniva se organizacija »Junak«, koju čine desničarski orijentirani članovi »Omladine«, dok Srbi osnivaju »Na okup«, organizaciju koja okuplja desničarski orijentirane Srbe.

Mitrovici sudjelovala su hrvatska sokolska društva iz Petrovaradina, Vukovara, Đakova, Vinkovaca i Zagreba, dok je Srpski sokol iz Mitrovice doveo članove sokol-

Žitni trg

skih društava iz Šapca i Beograda, kako bi spriječio proslavu. Prve verbalne konflikte pripadnici Srpskog sokola izazivaju na želje-

Razdoblje nakon 1918. godine i pripajanja Vojvodine Srbiji donosi prve velike demografske promjene stanovništva na teritoriju Vojvodine. Ove promjene odrazile su se na smanjenje broja katoličkog stanovništva (Hrvata, Nijemaca, Mađara) u odnosu na broj pravoslavnog stanovništva (Srba). Demografske promjene su osobito bile izražene na području Srijema, gdje je kolonizacija srpskog stanovništva (prvenstveno u seoskim sredinama, ali i u gradovima) dovela do velikih etničkih promjena.

Dario Španović

Rezultati izbora za Narodnu skupštinu Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca u Srijemskoj Mitrovici

Godina	Narodna radikalna stranka	Hrvatska zajednica	Hrvatska (republikanska) seljačka stranka
1921.	708	327	135
1923.	696		431
1925.	1098		519
1927.	816		352

Vlasnici tvrtki digli glas protiv zatvaranja ulice

Tržni centar uskovitlao prašinu

Poduzetnici, koji u ovoj ulici upošljavaju 230 osoba u 86 tvrtki, nezadovoljni su jer smatraju kako će zbog radova biti ugroženo njihovo normalno poslovanje * Ova će investicija Somboru donijeti 100 novih radnih mjesta

Prošloga su tjedna vlasnici tvrtki u jednoj od najprometnijih ulica u Somboru – Pariskoj, koja se nalazi u središtu grada, podigli glas protiv zatvaranja ulice zbog radova na novom tržnom centru, čiji je investitor poznati bivši košarkaš *Željko Rebrača*. Poduzetnici, koji u ovoj ulici upošljavaju 230 osoba u 86 tvrtki, nezadovoljni su jer smatraju kako će zbog radova biti ugroženo njihovo normalno poslovanje.

Stoga su održali sastanak s predstavnicima mjerodavnih gradskih službi kako bi im izrazili svoje nezadovoljstvo i ponudili neka druga rješenja, jer će u razdoblju od četiri mjeseca, koliko će radovi trajati, državi redovito plaćati sve dažbine, a promet će im biti znatno smanjen. Jedan od prijedloga poduzetnika bio je oslobađanje od plaćanja svih dažbina u vrijeme trajanja radova, a iznesene su i primjedbe

na nečistoću ulice. Vlasnici butika izrazili su nezadovoljstvo, jer ulica nije niti jednom oprana, a oni redovito plaćaju odnošenje smeća i druge obveze. Roba u buticima im je poštupljena i jednostavno ne znaju kako je zaštititi.

PJEŠACI NEĆE BITI UGROŽENI

Stojan Bubnjević, predstavnik gradilišta »Budućnost« iz Novog Sada, na sastanku je rekao kako pješaci promet neće biti ugrožen i da postoji mogućnost otvaranja ulice i mjesec dana prije završetka radova. Radovi u Pariskoj se, prema riječima načelnice Odjela za komunalne poslove *Paule Vukašinić*, izvode u potpunosti prema važećoj planskoj regulativi, a dio ulice se mora zatvoriti zbog sigurnosti građana, jer će se premjestiti trafo-postaja i postaviti kran. U vrijeme zatva-

ranja dijela ove ulice, prijeći će se na fizičku regulaciju prometa, a policija će se, prema riječima zapovjednika Prometne policije *Miloša Petrovića*, potruditi da se promet u gradu odvija maksimalno sigurno. Investitor *Željko Rebrača* je rekao kako smatra da je ovo najbolje rješenje i da će rado prihvatiti alternativu, ali da ona izgleda ne postoji. On je rekao kako će tržni centar na 9500 četvornih metara zakupiti Merkator i zatražio je razumijevanje od vlasnika tvrtki, jer i ako budu snosili određene gubitke, od 1. studenoga, odnosno od otvaranja tržnog centra to će vjerojatno nadoknaditi, jer će svi dobiti njegovim otvaranjem.

ISPOŠTOVANA PRAVILA

Dan nakon ovog sastanka održana je konferencija za novinare na kojoj je gradonačelnik *Dušan Jović* izra-

zio nezadovoljstvo zbog sastanka održanog dan prije s nezadovoljnim poduzetnicima iz Pariske ulice. On je rekao kako je *Željko Rebrača* u potpunosti ispoštovao sva pravila koja zahtijeva Skupština Grada. U pravljenju uvjeta, koje moraju poštovati investitor i izvođač radova, sudjelovali su Prometna policija, Direkcija za izgradnju grada i Odjel za komunalne poslove. Izmjena prometnog režima u tijeku izvođenja radova bit će regulirana planom tehničke regulacije prometa. *Dušan Jović* je rekao kako praktički nema zatvaranja ulice, osim dijela ispred samog gradilišta u dužini od oko 50 metara, dok će pješački promet biti u stalnoj funkciji, te na taj način neće biti ugroženi poduzetnici u Pariskoj. On je apelirao na sve poduzetnike da uzmu u obzir nekoliko stvari: ova će investicija Somboru donijeti 100 novih radnih mjesta, što je u ovo vrijeme kada se nigdje ništa ne gradi i kada se otpuštaju radnici dragocjeno za grad, a svi objekti koji će biti u blizini »Merkatora« samo će dobiti njegovom izgradnjom, jer će se nalaziti na najatraktivnijem i najfrekventnijem mjestu u gradu.

»Mislim da je ovom gradu dragocjeno svako novo radno mjesto, a pogotovo 100 novih. Vjerujte da ću učiniti sve u skladu sa zakonom i propisima da se ova investicija završi. Ako netko iz svojih osobnih interesa i ciljeva želi sabotirati ovakav objekt, učinit ću sve da to spriječim. Podržavam ovu investiciju i mislim da bi svaki građanin koji želi dobro našem gradu morao podržati ovakav projekt«, rekao je *Dušan Jović*.

Zlatko Gorjanac

Očuvanje somborskog brenda

Zeleni grad mora biti još zeleniji

SOMBOR – JKP »Čistoća« iz Sombora u iduće će dvije godine realizirati projekt »Revitalizacija somborskog zelenila«. Ovaj grad je od davnina poznat po zelenilu, te je stav čelnih ljudi da se brend najzelenijeg grada očuva.

Sombor broji oko 20.000 stabala, ali je mnogima životni vijek na izmaku, te je neophodna njihova revitalizacija. Sva će stabla biti pregledana i popisana, a sve to je uobičajeno u projekt kojeg je podržalo Ministarstvo životnog okoliša i prostornog planiranja. Osigurano je dovoljno sredstava

za obavljanje dobrog dijela posla, premda financijska konstrukcija još nije u potpunosti zatvorena. Osim revitalizacije i novog ozelenjavanja grada, vodit će se računa o zaštiti građana.

Ipak, postoje i objektivni problemi, jer nakon pregleda stabla može se potkrasti nešto što se ne vidi, a to je stanje korijenja. Po riječima *Andrije Penzeša*, direktora JKP »Čistoća«, prošle je godine u Ulici Arsenija Čarnojevića palo zdravo drvo i tek se tada vidjelo kako je korijen potpuno truo. To je velik problem, jer se ne može kopati oko korijena kako bi se vidjelo njegovo stanje, već se može evidentirati ono što se vidi.

Z. G.

VIKTOR FEHER GLUMI, PJEVA I PLEŠE U »ŠOKADIJI«

Nema nadnice koja bi taj osjećaj mogla zamijeniti

»Šokadijin« glumac uživa u radu na »daskama koje život znače«
a nije se plašio niti najtežih poslova, kojima bi obitelji osigurao sredstva za život

»Glumu volim, jednostavno uživam u njoj. Volim i pjevati, po potrebi i plešem. Veličanstven je osjećaj odjenuti se u starinsku nošnju i izaći pred punu dvoranu onih, koji će malo kasnije pljeskati našoj bogatoj tradiciji. Veličanstven je osjećaj i zapjevati u crkvi prepunoj vjernika. No, za mene osobno, ništa se ne može uspoređivati s glumom. Onaj tren u kojem u kratkoj dramskoj pauzi okrznete pogledom gledalište i jednostavno osjetite koliko napeto čeka sljedeću riječ, mimiku, geg, ili trenutak kad vam pljeskom prekinu repliku, natjera vam adrenalin na maksimum, natjera vas da ostavite srce i dušu na daskama. A pljesak me opija, puni mi dušu. Nema nadnice koja bi taj osjećaj mogla zamijeniti«, kaže jedan od bisera dramske sekcije Kulturno-prosvjetne zajednice Hrvata »Šokadija« iz Sonte Viktor Feher; za mnoge sončanski Šerbedžija.

BORAC

Glumio je u dramskoj sekciji osnovne škole u Sonti kod učitelja *Joze Tomaševa*, sudjelovao je u organizaciji priredaba skupa s vršnjacima u sedmom i osmom razredu, glumio je i u OKUD-u »Ivo Lola Ribar« u srednjoškolskom uzrastu.

Sa suprugom *Margitom* stvorio je topli dom, imaju kćer *Silviju* i sina *Oskara*. Radio je naporno u GP »Marko Orešković« u Apatinu, sve do smutnih vremena devedesetih i propasti ovoga, nekada iznimno stabilnoga poduzeća. Preko noći je

»promijenio zanimanje« i uposlio se u klaonici čiji je vlasnik bio njegov punac.

»U početku mi je bilo malo neobično, no ubrzo sam i novo zanimanje u cijelosti svladao. Nakon kraha mogega poduzeća pokušavao sam naći novo uposlenje, ali svuda mi je najveća prepreka bila životna dob. Bio sam sve uvjereniji kako pripadam generacijama koje više nikom nisu potrebne. Poslodavci su nas i pokraj brojnih olakšica izbjegavali uposliti, njima su više odgovarali radnici mlađe dobi«, kaže Viktor Feher.

Viktorova i Margitina djeca su rasla, trebalo je osigurati sredstva za njihovo školovanje. »Nisam bio u poziciji birati poslove. Margita i ja u klaonici smo radili najteže poslove, šurenje i pripremu za daljnju obradu«, kaže Viktor Feher. Poslije smrti punca klaonice je zatvorena, Margita je dobila invalidsku mirovinu, a Viktor je ostao »na bijelom kruhu«. Uporan kakav jest, nije se predavao. Obradivao je zemlju, tovio svinje i piliće.

»U naravi mi je stalna borba za život. Odgojen sam u patrijarhalnoj obitelji, u kojoj se oduvijek cijenio samo rad, a jednako tako Margita i ja smo odgajali svoju djecu. Kad sam ostao bez posla, zemlja mi nije pobjegla. Margita i ja smo točili svinje i piliće, nadali smo se da će nam biti isplativije proizvedene žitarice prodati kroz tov stoke. No, ne možemo se pohvaliti da nas je u tom poslu pratila velika sreća. Rijetko se dešavalo da nam cijene idu na ruku«, priča nam Viktor.

GLUMAC

U ovom veselom i energičnom pedesetčetverogodišnjaku dvije su osobe. Jedna je upravo ova ozbiljna, skrivena od javnosti, puna brige za obitelj. Uzoran suprug, nježan otac i djed od kojega unuk Matija radi što poželi. Druga osoba je ona s početka ovoga teksta, ona umjetnička duša, onaj zarobljenik scene i publike. Kako sam kaže, u zrelih godinama vratio se prvoj

mojim Matijom«, s osmijehom priča Viktor.

Jedan je od onih koji tvore jezgru »Šokadijine« dramske sekcije. Na sceni je petu sezonu zaredom, publici je prepoznatljiv po ulogama koje nose predstavu. Markantan, grubijan nježnoga srca, iako je često u ulozi nekakvog blagog negativca, publika ga voli, osobito djeca. »Godi kad te na ulici, u danima nakon predstave, zaustavi pokoje dijete, pruži ruku i oslovi

Viktor Feher na sceni (prvi s desna)

ljubavi. »Uključio sam se u rad dramske sekcije, ali isto tako i folklorne, pa na koncu i u pjevački zbor. Volim svoje korijene, volim ovu našu tradiciju i s ponosom nosim starinsku nošnju sončanskih Šokaca. Želio bih samo da mi Bog da toliko zdravlja da dočekam zajedničko pojavljivanje na sceni s

te važno imenom lika iz predstave. I još ti kažu – bio si jako dobar. A djeca ne znaju lagati. To mi daje volju za dalje i upravo zbog toga ću i ostati na sceni dokle god sam mojoj »Šokadiji« potreban«, kaže na koncu Viktor Feher.

Ivan Andrašić

Ministarstvo kulture darovalo knjige

Obogaćivanje knjižnog fonda

BAČ – Ministarstvo kulture otkupilo je za potrebe Narodne biblioteke »Vuk Karadžić« u Baču knjige u vrijednosti od 400.000 dinara. Prve knjige iz otkupa već su stigle u Bač i među njima su domaća i strana beletristika, eseji, monografije i stručna izdanja. Od beletristike tu su romani nobelovaca i drugih poznatih književnika. Svojom opremom posebice se izdvajaju luksuzna izdanja djela »Muzeji – remek djela svjetske arhitekture«, »Dvorci svijeta«, »Zlatarska umjetnost od drevnog Egipta do 20. stoljeća« i »Biblija – mjesta i priče iz Starog i Novog zavjeta.«

S. Č.

Novine u Domu zdravlja u Baču

Stvara se baza osiguranika

BAČ – Dom zdravlja u Baču počeo je, među prvim u Vojvodini, uvođenje elektroničkih kartona. Ovim programom domovi zdravlja iz cijele općine bit će povezani u jednu mrežu, stvara se baza osiguranika čime će biti olakšan i ubrzan rad i pristup zdravstvenim kartonima pacijenata iz svih mjesta u općini Bač. Svaki liječnik u svojoj ordinaciji raspolaže računalom i printerom za tiskanje recepata i ostale popratne dokumentacije, a liječnici su obučeni i uvedeni u novi program.

S. Č.

U posjetu stanišićkim pčelarima

Gdje su nestale pčele?

Ako danas prođete Stanišićem uočiti ćete vrlo malo košnica. To nas je ponukalo da porazgovaramo s pčelarima o tome što se dogodilo s njihovim pčelama i košnicama.

Prvi sugovornik bio nam je Ante Greč, poznati stanišićki pčelar koji ima oko 160 košnica. On je profesionalni pčelar i uz pčelarstvo bavi se i poljoprivredom. Ante Greč pčelari s dva pčelinjaka namještena na prikolice. Kaže kako se zima

ove godine odužila, do prije dvadeset dana nije se niti moglo raditi na pčelinjaku. Nakon proljepšanja vremena voće se naglo rascvjetalo i pčele su krenule u ubrzani razvoj. On već godinama svakog proljeća seli pčele na oprašivanje voća. Time pčele uspijeva blagovremeno pripremiti za daljnje paše. Nekada se od voćara za oprašivanje dobivala gajba jabuka ili višanja po košnici. To samo po sebi govori kolika je uloga pčele u povećanju prino-

sa. Danas više ne dobiva naknadu, ali pčele svakako dovozi jer budući da u blizini sela nema rjeke, ovo je prva razvojna paša. On nam je otvorio košnicu i pokazao kako su pčele za nekoliko dana toliko ojačale da su počele vući »zaperke«.

Drugi sugovornik bio nam je Jovan Komazec

koji pčelari s četrdesetak košnica. Zaposlen je, a pčelarstvo mu je dopunski posao. Ističe kako je najljepše pčelariti stacionarno. Njemu su pčele bile u blizini kuće i mogao je provoditi puno vremena kod njih. Sada mora planirati obilaske, jer su mu pčele 10 km daleko. Na selidbu se odlučio jer već nekoliko godina ima manje prinose, suše i povećana uporaba herbicida uzrok su tome da mora za medom ići na druga

mjesta. Želja mu je svoj pčelinjak montirati na prikolicu i tako sebi olakšati mukotrpan posao selidbe.

U blizini ovih pčelinjaka može se vidjeti još jedan, manji. Njegov vlasnik je Dragan Miletić. On pčelari s desetak košnica. Cijelu je zimu pravio nove košnice i namjera mu je razrojavanjem i kupnjom rojeva uvećati pčelinjak do četrdeset košnica. I on je iz Stanišića i najmlađi je od ove trojice (26 godina). Svi su oni košnice smjestili jedan blizu drugog, jer kažu da je prošle godine bilo nekoliko krađa. Ovako će lakše jedan drugom pripaziti košnice.

Stanišićki pčelari u najvećem broju koriste Najzer košnicu, koja je specifičnost sjevera Bačke i malo se gdje drugo može vidjeti. Zadovoljni su njome i kažu kako najbolje odgovara njihovim pašnim uvjetima.

Pčele, dakle, nisu nestale, one su samo preseljene iz zimovnika u rascvjetale voćnjake, da svojim trudom zaslade ovaj naš život.

Savo Tadić

Uoči Međunarodnog poljoprivrednog sajma u Novom Sadu

Priznanje za pčelara Vladimira Hunjadija

Približava se najveća manifestacija na Novosadskom sajmu – Međunarodni poljoprivredni sajam, koji se svake godine održava u svibnju. Trenutačno je u tijeku ocjenjivanje prehrambenih proizvoda, te dodjela prigodnih priznanja i nagrada onima koji su po ocjeni stručnog povjerenstva svojom kvalitetom to i zaslužili.

Prošli je tjedan među nagrađenima bio i poznati pčelar i proizvođač pčelinjih proizvoda iz Petrovaradina Vladimir Hunjadi. Hunjadi je poznat diljem prostora bivše države, a njegov med, kao i ostali pčelinji proizvodi, iznimno su cijenjeni, prvenstveno zbog kvalitete. Treću godinu zaredom dobiva priznanja i najviše ocjene i nagrade na Novosadskom Poljoprivrednom sajmu. Pčelarstvom se uspješno bavi od svoje mladosti. Kaže kako danas, ako se želite uspješno baviti pčelarstvom, morate poznavati puno toga i stalno pratiti literaturu. Nekada je u Petrovaradinu bilo puno više pčelara nego danas, te se Hunjadi nada da će se i među mladima naći onih koji će nastaviti tradiciju pčelarstva u ovom dijelu Srijema.

Igor Kušeta

Bać Marin saziđao »paorsku peć« u etno kući u Baču

Majstor ili legenda?

Umiru li, ili oživljavaju stari zanati? Ima li još uvijek među nama kovača, sarača, kolara, tkalja, pečara...? Sve manje, ili ih gotovo više niti nema! No, ipak se nađe još po koji, ako ne stari majstor, ono barem majstor koji voli i zna raditi od svega po malo.

Jedan takav je i majstor Marin Matin, Šokac iz Bačkog Brega, koji se »udao« u Bač i već 40 godina živi i radi u ovom gradu. I baš taj Brežanin zida »paorsku peć« i štednjak u šokačkoj etno kući (u izgradnji) u Baču.

»Ovo mi je prvi put da zidam ovako nešto i moram priznati kako sam u početku imao veliki strah kako će sve to ispasti. Radio sam po sjećanju, jer smo mi u našoj kući u Beregu imali i peć i štednjak, ali to je bilo davno. Morao sam se prilagoditi i materijalu s kojim se sada raspolaže za ovakvu gradnju. Tu u Baču nismo mogli naći »plive«, pa smo u blato dodavali piljevinu i svinjsku dlaku kao vezivno sredstvo, a umjesto biber crijepom, zidali smo starom opekom. No, ipak smo s tim malim izmjenama u materijalu uspjeli saziđati i peć i štednjak, da budu i ukras, a i da posluže svojoj svrsi.

Peć je prava, ima i banak i zapećak, štednjak pećnicu i prostor za drva«, kaže bać Marca i ne ljuti se kada se njegova supruga Ela našali na račun njegovog rodnog Brega:

»E, moj Marin, došao si iz nedodijne, a ovdje u Baču ulaziš u legendu!«

Odlaze li majstori starih zanata doista u legendu ili ostaju živjeti, vrijeme će pokazati. No, jedno je sigurno: majstora je sve manje, a zanimanja za stare zanate je sve više. A sigurno je i to da će bać Marca u Baču i okolici, a i u njegovom rodnom Beregu, imati sve više posla.

Stanka Čoban

Manifestacija koja traje

Gibaračka tucijada

Lijepi običaj tucanja šaranim jajima i nije samo gibarački, dapače, raširen je diljem Srijema, Slavonije i Baranje i Bačke

Sretan vam Uskrs! Poruka je to koju su u nedjelju svim Gibarčanima uputili i organizatori i gosti 6. gibaračke tucijade, tradicijske manifestacije koja je i ovoga Uskrsa okupila stotinjak Gibarčana i prijatelja iz Osijeka i okolice, a barem polovicu svih nazočnih činila su djeca. »Njima je i namijenjena ova aktivnost gibaračke udruge, sažeta u projektu koji je prihvaćen na natječaju Grada, pod nazivom 'Djeca su ukras svijeta', toj djeci koju od milja nazivamo Gibarčanima, a svi odreda rođeni su ovdje u Hrvatskoj – u Osijeku, Našicama, Vukovaru, Vinkovcima, Slatini, Virovitici, Zagrebu, ali roditelji su im podrijetlom iz Gibarca, ili barem bake i djedovi«, rekao je *Mata Barišić*, dopredsjednik Zavičajne udruge Gibarčana.

TUCANJE ŠARANIM JAJIMA

Ovaj lijepi običaj tucanja šaranim jajima i nije samo gibarački, dapače, raširen je diljem Srijema, Slavonije i Baranje ili, još bolje rečeno, diljem Šokadije, a to već zahvaća i Bačku, Mađarsku, Bosnu, jer šarano je jaje oduvijek simbolom Uskrsa, ali Gibarčani se hvale kako je taj običaj u Gibarcu bio nešto posebno. Svi su išli na ranu misu na Uskrs, gdje se nosilo jelo na blagoslov, a to jelo, svete-

Pobjednici na tucijadi

nje, sadržalo je kuhana jaja i kobasicu, debelku i suhi jezik, češnjak i hren, i lijepo urešen uskrсни kruh koji se peče na Veliku subotu. Čim se vrati s mise, to jelo se blagovalo za frustuk, a onda se spremalo na veliku misu, euharistijsko slavlje Isusovog uskrsnuća. Na misu se obavezno nosilo šarano jaje, a poslije mise djeca se okupe u porti, crkvenome dvorištu i tucaju se šaranim jajima, a pobjednik istucana jaja u šeširu nosi kući.

No, jaje nije bilo samo sinonim blagdana Uskrsa već i socijalnog statusa, pa su djeca iz srednjega sloja nosila jaja šarana u lukovici, a jedini ukrasi bili su odraz poljskoga cvijeća na smeđoj ili zagasito cr-

venoj boji lukovice. Oni bogatiji u crkvu su donosili »svilopise«, jaja šarana voskom i jarkom žutom i crvenom bojom na crnoj podlozi i to su valjda najljepša jaja na svijetu, dok su oni iz najsiriromašnijih obitelji donosili »broče«, jednostavno obojena jaja bez ikakvih ukrasa, ali za divno čudo, ta su jaja po pravilu bila najjača kod uskrsnoga tucanja.

OBIČAJ OTET OD ZABORAVA

Nakon progonstva, Gibarčani su došli na ideju kako oteti od zaborava sve te lijepe običaje i prenijeti ih na djecu i mladež, pa je proteklih pet tucijada održano u Hrvatskom

domu u Čepinu, a ove godine, kako je navedeno i projektom kojega financira Grad Osijek, tucijada je održana i dvorani Gradske četvrti Retfala u Osijeku, a organizirali su je zajednički Zavičajna udruga Gibarac sa sjedištem u Osijeku i NK »Gibarac 95.« sa sjedištem u Čokadincima. Natjecanje u tucanju je priča za sebe. Prvo su nastupili najmlađi – djeca do 10 godina i bilo je meteža, ali dečki iz Nogometnog kluba sve su držali pod kontrolom. Pobjednica je Ines Pavošević iz Čepinskih Martinaca. U drugoj kategoriji, do 15 godina, pobijedila je Matea Kapić također iz Čepinskih Martinaca, a u kategoriji mladeži do 25 godina pobjednik je Mladen Martinović iz Čepina. Gužva je bila i u kategoriji seniora, do 40 godina, gdje je u polufinalu ispao gost, pročelnik županijskog odjela za poljoprivredu i gospodarstvo, naš Srijemac Željko Kraljičak, inače kandidat za dožupana na svibanjskim izborima. Pobijedila je Jasminka Nađ, podrijetlom iz Bača. Najveća je gužva bila u kategoriji veterana, a prvi je stradao vaš izvijestitelj, jer ga je »rasturila« Ljerka Hedl iz Gradskog poglavarstva. Tu su stradali i dr. Vladimir Šišljagić, saborski zastupnik i kandidat za župana Osječko-baranjske županije, dr. Joza Vrbošić, bivši veleposlanik u BiH i kandidat za gradonačelnika Osijeka, i Zorica Milčić, tajnica GČ Retfala, koja je domaćin gibaračkoj udruzi već 13-14 godina. Pobijedio je Petar Tomić iz Čepina, inače kapetan gibaračkog nogometnog kluba. Pobjednicima su pripali pehari i darovi nogometnog kluba.

Slavko Žebić

Obilježen stari običaj i u Zagrebu

Vodeni ponedjeljak u Zagrebu

Vjerni svojoj višestoljetnoj tradiciji, članovi Društva vojvodanskih i podunavskih Hrvata i ove su godine na Uskrсни ponedjeljak u svojim klupskim prostorijama u Zagrebu obilježili stari običaj, tzv. vodeni ponedjeljak, polijevanjem osoba ljepšeg spola, ali ne kao nekada običnom vodom, već parfemima.

Obilježavanje ovog dragog običaja u bogatoj tradiciji Hrvata Bunjevaca otvorio je predsjednik Društva vojvodanskih i podunavskih Hrvata *Zvonimir Cvijin*, a o običaju vodenog ponedjeljka govorio je dr. *Luka Štilinović*.

»Dva-tri momka obično idu polijevati cure. Ujutro rano spremaju konje i karuce i krenu cure polijevati vodom iz kabla kraj bunara. Po

selu su išli i pješice uz tamburaše ili gajdaša. Nakon polijevanja obično se djevojka morala presvlačiti u suho ruho. Polijevači bi dobili lijepo šarano jaje, a ponuđeni su i hladnim jelom i vinom, a cure bi ih zakitile cvijećem. Vremenom je polijevanje vodom bilo manje obilno, a sad se samo malo

polije cura kolonjskom vodom i sve je gotovo«, objasnio je dr. Štilinović i dodao, kako je važno čuvati običaje bačkih Hrvata, ne prepustiti ih zaboravu niti u Zagrebu, jer oni su smisao temeljnih ljudskih i civilizacijskih vrijednosti, koje su utkane u dubinu hrvatskog bića i temelj su bunjevačkog identiteta.

Zlatko Žužić

Vodeni ponedjeljak obilježili su bački Hrvati i u Zagrebu

HRVATSKA AKADEMIJA ZNANOSTI I UMJETNOSTI OBILJEŽAVA DAN SVOG OSNUTKA U ZAGREBU

Završni radovi na uređenju okoliša knjižnice Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu

Knjižnica u novim prostorijama

Prostor knjižnice obuhvaća 3500 četvornih metara na tri etaže. U prizemlju je prostor namijenjen korisnicima koji obuhvaća: multimedijalnu dvoranu, računalnu učionicu, nekoliko različitih čitaonica, prostor za timski rad, mikrofилmski kutak.

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti uredila je u Zagrebu nove prostorije za svoju knjižnicu u kojoj će biti smješteno 400 tisuća vrijednih knjiga i časopisa, među kojima i 4500 svezaka objavljenih u njezinom izdanju od 1867. godine. Svečano otvorenje predviđeno je za nešto više od tjedan dana, točnije 29. travnja, na Dan osnutka Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Radovi na novoobnovljenoj knjižnici, koja se nalazi u zgradi bivšeg Kemijskog instituta na Strossmayerovom trgu, iza palače Akademije, trajali su nekoliko godina, a trenutačno se izvode završni radovi na uređenju okoliša.

Prostor knjižnice obuhvaća 3500 četvornih metara na tri etaže. U prizemlju je prostor namijenjen korisnicima koji obuhvaća multimedijalnu dvoranu, računalnu učionicu, nekoliko različitih čitaonica, prostor za timski rad, mikrofилmski kutak. U dvjema prostorijama uredit će se i Muzej nobelovaca *Vladimira Preloga* i našeg Srijemca *Lavoslava*

va Ružičke, rođenog 1887. godine u Vukovaru.

RARITETI U KNJIŽNICI

»Sama knjižnica osnovana je 1867. godine. Nukleus budućeg fonda bila je kupnja privatne biblioteke *Ivana Kukuljevića Sakcinskog* od približno dvanaest tisuća svezaka. Desetljećima nakon toga brojni kolekcionari i akademici oporučno su ostavljali, darovali ili prodavali svoje zbirke. Tu su, naravno, i

sva izdanja Akademije. Velik broj naslova dospio je tu zahvaljujući razmjeni s ostalim akademijama ili znanstvenim institucijama diljem svijeta«, objašnjava *Vedrana Juričić*, upraviteljica knjižnice, iz koje će se nakon otvaranja moći posuditi samo knjige koje su objavljene nakon Drugog svjetskog rata, dok su ostala izdanja zaštićena. Ponos knjižnice poseban je odjel starih i rijetkih knjiga koje su pohranjene u trezoru. Među ostalim raritetima tu su, primjerice, prva izdanja dje-

la - *Dominika Zlatarića*, *Hanibala Lucića*, *Marina Držića*, *Marka Marulića*, *Petra Hektorovića*, *Andrije Čubrinovića*, *Jurja Barakovića*, *Matije Divkovića*, *Fausta Vrančića*, *Matije Vlačića*, *Petra Zrinskog*, *Pavla Rittera Vitezovića*, *Baltazara Krčelića* i drugih. U posjedu knjižnice čuva se 403 naslova iz 16. stoljeća, iz 17. stoljeća 608, iz 18. stoljeća 2395 naslova te čak 36 inkunabula, među kojima je i jedna od najvrednijih »Misal po zakonu rimskog dvora« iz 1483. godine. Među vrijednim izdanjima su i *Šižgoričev* »Elegiarum et carminum libri tres« iz 1477. godine te *Dragišićeva* »De natura angelica« iz 1499. godine i »Planine« *Petra Zoranića* iz 1569. godine, ujedno i jedini poznati sačuvani primjerak na svijetu. Tu su i najstarije knjige tiskane u Zagrebu, poput »Sermo funebris« *Pavla Češkovića* iz 1690. godine.

GRADA NAMIJENJENA ISTRAŽIVAČIMA

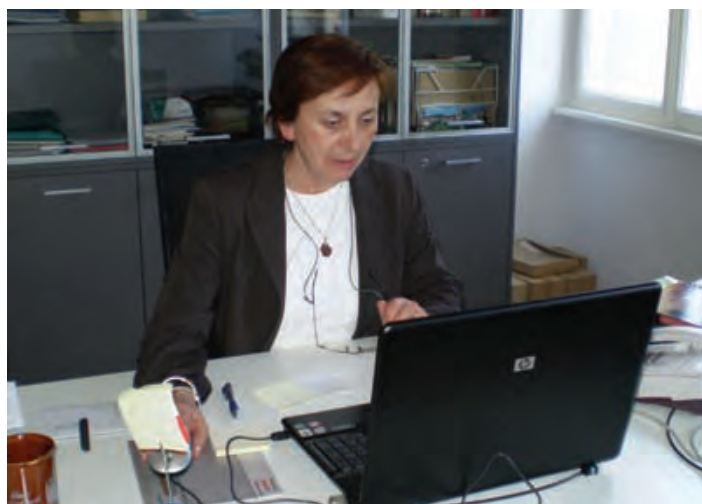
»Ovo je jedna od najbogatijih općeznanstvenih knjižnica u Hrvatskoj, a zbog specifične građe prije svega je namijenjena istraživačima iz društveno – humanističkih znanosti. Nažalost, u prijašnjim prostorima mogli smo primiti jako malo korisnika, u knjižnici najviše deset, a velik dio naše građe zaštićen je i ne smije se iznositi iz zgrade«, kaže nam upraviteljica i dodaje, kako je u planovima za budućnost i formiranje skupnog kataloga svih knjižnica Akademijinih instituta i zavoda koji posjeduju izuzetno vrijedne fondove.

Kada je čula za bogatu književnu produkciju NIU »Hrvatska riječ« iz Subotice upraviteljica *Juričić* je pojasnila da knjižnica osim Akademijinih izdanja, kojih godišnje ima oko stotinjak, prikuplja i literaturu Hrvata izvan Hrvatske.

»Najveći broj naslova prikupimo zahvaljujući razmjeni s ostalim akademijama ili znanstvenim institucijama diljem svijeta, ali i razmjenom ili kupnjom od lokalnih hrvatskih nakladnika kao što su filijale Matice hrvatske, kulturno – umjetnička društva i slične ustanove. Potpuno smo otvoreni prema svima i molimo ih za suradnju, pa tako i NIU »Hrvatska riječ« iz Subotice, čija bismo izdanja kao dio bogate hrvatske kulturne baštine također voljeli imati u našoj knjižnici«, poruka je za kraj upraviteljice knjižnice HAZU *Vedrane Juričić*.

Zlatko Žužić

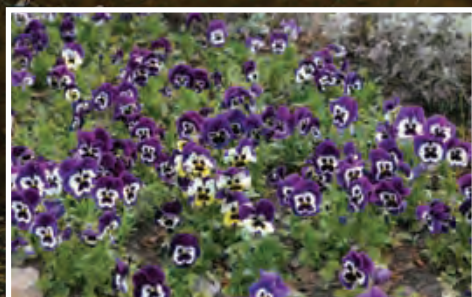
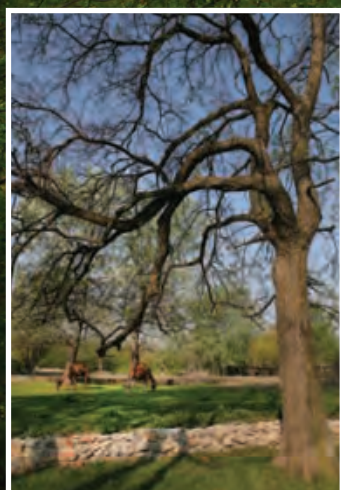
U našoj knjižnici voljeli bismo imati i izdanja: *Vedrana Juričić*

ZOOLOŠKI VRT NA PALIĆU KRASI PREKO 270 VRSTA DRVEĆA

Libanonski cedar i stolje

Stoljetni hrastovi

Zoološki vrt na Paliću ima preko 70 vrsta životinja, park koga krase više od 270 vrsta drveća i 10.000 sadnica sezonskog cvijeća. Nalazi se u središtu naselja Palić i spada u red najljepših zooloških vrtova u zemlji, ali i regiji. Posjetiteljima koji dođu u palički ZOO zauvijek u pamćenju ostanu urezane slike predivnog cvijeća, rijetkog drveća i veliki broj raslinja koji su zasađeni uz sustav za zalijevanje, kao »savršene slike« uklopljene s okolišem i životinjama. Palički zoološki vrt je prepoznatljiv i po »paunu«, vrtu na »kat«, kojeg odlikuje nekoliko vrsta različitog cvijeća i biljaka, zasađenih na nekoliko razina. U parku rastu mnoge biljne vrste koje su rijetke i egzotične. Među njima su libanonski cedar i džinovski mamutovci ili ariši. Od domaćih vrsta tu je Pančičeva omorika, stoljetni hrastovi i predivne listopadne i četinarske sadnice. Zaposleni u ZOO vrtu trude se prostor uljepšati mnogobrojnim jezerima, žardinjerama punim cvijeća i fontanama. Tradicionalni vrt s aranžmanima koji se nalaze na otvorenom prostoru iza objekta s bijelim medvjedom i ove je godine postavljen, a park vrta je skladno uklopljen s volijerama životinja.

S. I.

Najava svečanog obilježavanja 40. obljetnice pokušaja osnivanja ogranka Matice hrvatske u Subotici

Polet Hrvatskog proljeća

Tavankučani na Dužijanci u Subotici 1969.
(Marica Cvijin bandašica i Nikola Babić bandaš)

Prije četrdeset godina, za 22. ožujka 1969. godine, bunjevački Hrvati zakazali su osnivačku skupštinu ogranka Matice hrvatske u Subotici. Pokušaj osnivanja subotičkog ogranka Matice hrvatske zasnovanog na težnji budućnosti i razvoja nacionalnog identiteta grubo je osujetio tadašnji komunistički režim, ali je veoma značajno što je ondašnji polet Hrvatskoga proljeća postavio nove temelje u oblasti kulture, koji imaju značaj kao trag opstojnosti ovdašnjih Hrvata, ali i kao osnova za budući razvitak kulture u Hrvata.

Sastanak u povodu obilježavanja 40. obljetnice pokretanja inicijative za osnutak subotičkog ogranka Matice hrvatske bit će održan 25. travnja u Subotici. U franjevačkoj crkvi u kapeli Crne Gospe služit će se sv. misa »na nakanu« inicijatora osnivača s početkom u 17,30, a poslije sv. mise upriličit će se druženje u Hrvatskom kulturnom centru »Bunjevačko kolo«. Uvodno izlaganje na druženju imat će književnik, publicist, prevoditelj i enciklopedist *Lazar Merković*, a svatko će imati prigodu iznijeti svoja sjećanja i viđenja tih događaja, kako o ekspanziji kulturnih događaja i stvaralaštva u kulturi, tako i o proganjanjima, otkazima s radnih mjesta, smjenjivanjima dužnosnika

s položaja, kaznenim progonima i sudskim procesuiranjima inicijatora. Tom prigodom bit će podijeljena knjiga *Nace Zelića* »Hrvatsko proljeće i bački Hrvati«.

Veoma je važno za ovdašnje Hrvate što je u razdoblju od 1968. do 1971. godine osnovano Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo »Bunjevačko kolo« u Subotici, koje razvija bogatu kulturnu djelatnost, a manifestacije »Dužijance« organizirane u tom periodu dobile su veliki publicitet. Uspješno je organizirano i obnovljeno Veliko prelo, na kojemu je 1971. godine u subotičkoj Dvorani sportova bilo više od 2000 gostiju. Društvo »Matija Gubec« iz Tavankute imalo je brojne nastupe, a organizirane su i brojne izložbe slikarica i slamariki tavankutske likovne kolonije. U tom kratkom razdoblju objavljeno je i više knjiga hrvatskih pisaca iz Bačke: *Jakova Kopilovića*, *Pavla Bačića*, *Ivana Kujundžića*, *Petka Vojnića Purčara*, *Ante Sekulića*, *Ante Zolnaića*, *Balinta Vujkova*, *Geze Kikića*, *Ive Prčića*, *Jakova Orčića*, *Ivana Pančića*, *Matije Poljakovića* i *Vojislava Sekelja*. Sve ove manifestacije, izložbe i knjige doprinijele su stjecanju samosvijesti Hrvata u Subotici, ali i u drugim mjestima u Bačkoj.

Z. S.

KOMENTAR

Novine i kratka priča

Piše: Zvonko Sarić

Objavljivanje kratkih priča u novinama sigurno ne služi pumpanju tiraže, ali je zagrebački Večernji list uspio napraviti na stranicama novina brend u brendu ciklusima natječaja za najbolju kratku priču. Počeo je i ovogodišnji 45. jubilarni natječaj, a izabrane priče se u cijelosti objavljuju na on-line izdanju Večernjeg lista i u Večernjakovu subotnjem prilogu Obzor. Priče se ne honoriraju, nego ulaze u konkurenciju za tri nagrade, od kojih prva iznosi iznosi 30.000 kuna, druga 8000 i treća 5000 kuna. Primamljivo, zar ne?

Večernjakova kratka priča imala je i ima čitatelje. Možemo ustvrditi kako su jedne novine stvorile kulturu čitanja kratkih priča. Tradicionalna je povezanost žanra kratke priče i novina. Pokazalo se kako je i veliki dio kratkih priča, koje su danas klasika tog žanra, objavljivane upravo u novinama. U novinama su priče objavljivali i *Mark Twain* i *Ernest Hemingway*, a Večernji list je prvi put dodijelio nagrade domaćim autorima kratkih priča davne 1966. godine, od kada i traje stalni nagradni natječaj za kratku domaću priču. Ovaj natječaj pruža priliku mladim piscima, ali privlači i poznate pisce. Mnogo je različitih glasova i predstavnika vrlo različitih tipova pripovijedanja. U Večernjem listu objavljivali su kratke priče i hrvatski knji-

ževnici iz Vojvodine – *Petko Vojnić Purčar* i *Milivoj Prčić*. Najdulje je u žiriju bio književnik *Ranko Marinković*, po kojem je ova nagrada nazvana od 2001. godine.

Novine jesu i prostor pamćenja, baš kao što su to i kratke priče. To je jedan od razloga objavljivanja kratkih priča u novinama. Večernjakovo njegovanje kratke priče domaćih autora preporodilo je ovaj žanr. Do sada su objavljena i dva izbora Večernjakovih kratkih priča – Hrvatska kratka priča, izbor *Tomislava Sabljaka* (Alfa, Večernji list, Zagreb 1994) i Svaka priča na svoj način – Hrvatska ženska kratka priča, izbor *Tomislava Sabljaka* (naklada MD, Zagreb 2006.). I u ovim izborima vidi se kako kratka priča dokumentira svakidašnji život. Umjesto tipičnog i povijesnog, u središtu proze se pojavljuje osobno, dakle, zanimanje za svakidašnjicu čovjeka i detalje iz svakidašnjeg života. Upravo zbog toga što novine, kao prostor pamćenja, sadrže na »tisuće« ljudskih sudbina, posve je logično što »novinarska pamet« pruža prostor u novinama i za kratke priče, koje su opet svjedočanstvo o »tisućama« ljudskih sudbina.

Pa, ipak, sve je manje kratkih priča u novinama. Nije to baš kao »udar« na Aleksandrijsku knjižnicu, ali ne bi bilo zgore da kratkih priča ima više na stranicama novina. U književnosti vojvodanskih Hrvata postoji kontinuitet pisanja pripovijedaka i kratkih priča od sedamdesetih godina 19. stoljeća. Niz autora, među kojima i *Mara Đorđević-Malagurski*, *Marko Čović*, *Joza Pašić*, *Ante Jakšić*, *Josip Klarski*, *Milovan Miković*, do spomenutih *Purčara* i *Prčića*, pa do *Tomislava Žigmanova*, okušali su se u ovim žanrovima. Pitanje je – treba li možda pokušati i na stranicama kulturne rubrike u našem tjedniku pokušati s objavljivanjem kratkih priča?

Novi svezak Klasja naših ravni

SUBOTICA – U najnovijem svesku »Klasja naših ravni« (dvobroj 3-4 za 2009. godinu) objavljeni su stihovi Tomislava Ketiga (»Snoviđenje«) i Ljubice Kolarić-Dumić (»Samo san«). Nadalje, izbor iz pripovjedaka Ljubice Kolarić-Dumić pod naslovom: »Uz baku je raslo moje djetinjstvo« te priča Dražena Prčića: »U potrazi za Mihaelom Alburgom Ledenskim«. Tiskani su, također, zadnji nastavak romana Vladimira Bošnjaka »Šesta grana« i drama Stjepana Bartoša »Na putu za Saint Tropez«. Ante Sekulić piše o hrvatskim pjesnicima Aleksi Kokiću i Ivu Lendiću, dok Đuro Vidmarović o hrvatskim pjesničkim biserima na obalama Vardara, a Nevenka Nekić o knjizi Nele Eržišnik. Objavljen je, potom, dio teksta Antonije Čote-Reketye pod naslovom »Lemeš u osimu plemenitog ravničarskog drača«. Alojzije Stantić piše o golubovima i golupčarima, Milovan Miković o subotičkom kazalištu, Stevan Mačković o dr. Matiji Evetoviću kao paradigmi položaja Bunjevaca Hrvata u Subotici, a prikazan je, također, stvaralački učinak višestruko darovitoga izvođača, skladatelja, književnika, prevoditelja i likovnog umjetnika Matije Molcera.

Međunarodni festival proze u Novom Sadu

NOVI SAD – Treći međunarodni festival proznog stvaralaštva u Novom Sadu - Prosefest ove će godine od 15. do 17. travnja okupiti devet pisaca iz zemlje i svijeta. Na Festivalu će sudjelovati György Konrád iz Mađarske, Aleksandar Genis, ruski pisac koji živi u Americi, Christopher Houpp iz Engleske, Aleksandar Prokopiev, makedonski pisac, kao i Vida Ognjenović, Milica Mičić Dimovska, László Végel, Goran Petrović i Svetislav Basara iz Srbije.

Tijekom tri festivalska dana pisci će čitati svoje prozne tekstove i razgovarati s učenicima gimnazija »Jovan Jovanović-Zmaj« i »Laza Kostić« te Karlovačke gimnazije. Večernji program odvijat će se na Trgu galerija, točnije u Galeriji Matice srpske (15. travnja), Spomen-zbirci Pavla Beljanskog (16. travnja) i Poklon zbirci Rajka Mamuzića (17. travnja). Prvog festivalskog dana, nakon otvorenja, bit će uručena Nagrada »Milovan Vidaković«.

Kompletiran program Trenchtowna

SUBOTICA – Festival Trenchtown, deveti po redu, bit će održan od 30. travnja do 2. svibnja u Etno kampu kod Palića. Festival će u tri dana ugostiti domaće i glazbene izvođače iz regije.

Na glavnoj bini prvoga dana, 30. travnja, nastupit će Belga (Mađarska), Edo Maajka (BiH/Hrvatska) i beogradski bend Kanda, Kodža i Nebojša.

Glavne zvijezde 1. svibnja bit će Laibach (Slovenija) i beogradski bendovi S.A.R.S. i Petrol, dok će posljednjeg festivalskog dana na glavnoj bini nastupiti hrvatski glazbenik Darko Rundek i njegov internacionalni Cargo Orkestra, kao i beogradski bend Sajsi i subotički Pionir 10.

Najavljen je zanimljiv program na ostalim dvjema binama. Na terasi će se smjenjivati DJ-evi iz regije: Siniša Tamamović (BiH), Zero (Hrvatska), Vladimir Ačić (Novi Sad), Max Demand (Mađarska), Jan Nemeček (Beograd), Arsenik (Hrvatska).

Prateći program čine projekcije filmova, performansi, promocije, radionice, debate...

Festival i ove godine organizira Fokus fondacija iz Subotice. Opširnije informacije možete naći na www.trenchtown.org.

Objavljena knjiga pjesama Antuna Kovača

SUBOTICA – Nakladom NIU »Hrvatska riječ« tiskana je knjiga pjesama Antuna Kovača (1945.) »Na dvoru Pašinog Tune«, koji je do sada objavljivao svoje stihove u »Miroljubu«, »Hrvatskoj riječi«, »Zvoniku«, »Klasju naših ravni«, »Subotičkoj Danici« i drugdje, a za svoje je pjesničke ostvaraje dobio više nagrada i priznanja (Drugu nagradu na natječaju za »najlipču prelijsku pismu Velikog prela 2007. godine« u Subotici, s pjesmom: »Ide niko, nosi ništa« i Prva nagrada na tradicionalnoj manifestaciji »Šokačko veče 2008. godine« u Sonti, na natječaju za »najlipšu pismu pisanu šokačkom ikavicom«, s pjesmom »Salaš na spratu«). Knjigu je likovno opremila akademska slikarica Marija Kovač.

Ambush music festival u »Baš kući«

SUBOTICA – Drugi po redu, Ambush festival – festival new age glazbe, bit će održan od 23. do 26. travnja u Subotici. U četiri dana nastupit će izvođači iz zemlje i regije za koje je zajednički imenitelj alternativno tretiranje suvremene glazbe.

Osim domaćih bendova (Hton, Emanuil, Went, Ana Never) nastupit će i tri eminentna benda/izvođača iz Austrije (Lars Stigler, Dirac, Slon) i definitivno glavne zvijezde festivala, sastav Port-royal iz Genove, Italija.

Koncerti će biti održavani u caffe-galeriji »Baš kuća« na početku Radijalca.

Pokrovitelji festivala su Fokus fondacija i Pokrajinsko tajništvo za kulturu, a organizator je udruga Ambush Music.

Manifestacija »Dani A. G. Matoša i dr. Josipa Andrića«

PLAVNA – U subotu i nedjelju, 25. i 26. travnja, u Plavni će prvi put biti održana manifestacija »Dani A. G. Matoša i dr. Josipa Andrića«, koju organizira HKPD »Matoš« iz Plavne. Manifestacija će započeti u subotu, 25. travnja, u prostoriji OŠ »Ivo Lola Ribar« u 15:30 otvorenjem izložbe posvećene A. G. Matošu i dr. Josipu Andriću, za koju je materijal iz osobnog arhiva ustupio Ljudevit Vujković Lamić iz Subotice.

Manifestacija se nastavlja kulturno-umjetničkim programom u kome će, među ostalim, sudjelovati: tamburaški orkestar Muzičke škole iz Subotice, združeni pjevački zbor »Zvony«-»Neven«, Selenča-Bač, tamburaški i pjevački sastav HKUPD-a »Matoš« iz Plavne, samičar iz KUD-a »A. G. Matoš« iz Tovarnika, recitatori HKUPD-a »Mostonga« iz Bača i pjesnik Josip Dumendžić Meštar iz Bodana.

Drugi dan manifestacije, u nedjelju 26. travnja, počinje sv. misom u 9:30, a potom će o A. G. Matošu i dr. Josipu Andriću govoriti dr. sc. Sanja Vulić i prof. Julije Njikoš iz Zagreba.

Z. P.

Projekt u Muzeju suvremene umjetnosti Vojvodine

Predstavljanje hrvatske moderne i suvremene arhitekture

Projekt obuhvaća dvije izložbe koje će biti otvorene u srijedu, 22. travnja, te nekoliko predavanja posvećenih hrvatskoj arhitekturi

»Hrvatska moderna i suvremena arhitektura« – prvi je u nizu projekata Muzeja suvremene umjetnosti Vojvodine organiziranih s ciljem da se upoznaju »kontekst i koncept« arhitektonskih praksi zemalja u regiji središnje i jugoistočne Europe. U okviru projekta, u Muzeju suvremene umjetnosti Vojvodine u Novom Sadu u srijedu, 22. travnja, bit će otvorene dvije izložbe: »Avangarda i kontinuitet: fragmenti hrvatske arhitekture u razdoblju od 1930-ih do danas« i »Suvremena hrvatska arhitektura: 30 projekata poslije 2000. godine«.

SUVREMENA HRVATSKA ARHITEKTURA

Udruženje hrvatskih arhitekata (UHA) predstavlja se izložbom recentne hrvatske arhitektonske produkcije. Trideset projekata poručeno je kronološki, prema godini kada su nastali na papiru. Projekti su podijeljeni prema »vrsti investicije« na: javne, naručene, privatne, komercijalne i kombinirane. Druga, jednako zanimljiva podjela je prema »vrsti narudžbine«; prema tome je li posao dobiven na javnom ili pozivnom natječaju ili je riječ o izravnoj pogodbi. To su okolnosti koje imaju itekakvog utjecaja na stvarnost našeg fizičkog okruženja, navodi se u pratećem tekstu izložbe Krunoslava Ivanišanića.

»Preporučujem promatračima iščitavanje ove izložbe kroz otkrivanje složenih relacija među izabranim projektima i stvarnim okolnostima njihovog nastanka i završetka. Ne preporučujem im traženje nekakvog zajedničkog imenitelja ili neke druge

osobitosti »suvremene hrvatske arhitekture«. U suvremenom europskom kontekstu tako nešto više ne postoji. Ali, postoji nešto drugo: posebna 'hrvatska arhitektonska kultura'. Nju čini složeni splet okolnosti u kojima se naše fizičko okruženje nepovratno transformira, baš kao što se i organizmi u prirodi prilagođavaju promjenama«.

AVANGARDA I KONTINUITET

Ima li avangardnog u hrvatskoj arhitekturi i, osobito, postoji li kontinuitet avangardnog stvaralaštva u suvremenom dobu (veći dio 20. i početak 21. stoljeća) u Hrvatskoj, pita se u uvodnom tekstu kataloga Andrija Rusan.

»Prikazujući fragmente iz povijesti hrvatske arhitekture, ovaj projekt daje uvid u kvalitetu postojećeg s očiglednim i avangardnim efektom. Projekt ne samo da pokazuje kako Hrvatska nije, tijekom 1930-ih, bila još jedna od zaboravljenih balkanskih zemalja, nerazvijenih i značajno

zaostalih u odnosu na razvojne tendencije Europe, već je i sudjelovala u suvremenim previranjima tog vremena. Dokaz ove teze su arhitekti koji su, na početku 20. stoljeća, studirali u arhitektonskim školama u Beču, Drezdenu, Pragu, Parizu, gdje su bili studenti, neki od njih i suradnici *Otta Wagnera*, *Adolfa Loosa*, *Hansa Polziga*, *Maksa Fabianija*, *Jozefa Hofmanna* i *Le Korbizijea*. Za njihove se projekte, čak i danas, može reći kako su nadživjeli »ukus vremena«, neki od njih mogu se opisati i kao avangardni. U Hrvatskoj je već puno toga objavljeno o modernizmu (razdoblju između dva rata), tako da argumentirano možemo tvrditi da je to vrijedno razdoblje u hrvatskoj arhitekturi, da su to projekti koji pripadaju europskoj arhitektonskoj baštini.

O hrvatskoj arhitekturi pedesetih i šezdesetih godina nije se još uvijek dovoljno pisalo, nije dovoljno istražena. Ipak, projekti iz ovog razdoblja iznenađuju nas kvalitetom, ali i svježinom i aktualnošću,

navodeći nas na razmišljanje o vriednostima koje nas okružuju. Ova publikacija trebala bi, svakom tko se na neki način bavi promatranjem i arhitektonskom kritikom, biti motivacijom da ode korak dalje u utvrđivanju značaja ovog perioda. Pedesete i šezdesete predstavljaju nastavak tradicije modernizma i, skupa s modernističkim naslijeđem, predstavljale su poticaj da se i 1990-ih u hrvatskoj arhitekturi postavljaju visoki standardi i da se teži najboljim mogućim rezultatima. Nemamo dovoljnu povijesnu distancu da bismo se mogli sigurno i definitivno kritički odrediti prema zapanjujućim i avangardnim dostignućima suvremene arhitekture, ali možemo bez nedoumice tvrditi kako se radi o zanimljivim projektima. Zbog toga su i projekti koji pripadaju korpusu suvremene arhitekture (iz posljednjih 15 do 20 godina) našli svoje mjesto u ovoj publikaciji.

D. B. P.

Prateći program izložbe

Predavanja / 8. svibnja / 15-19 sati / Departman za arhitekturu FTN-a

Predavanje Vedrana Mimice »Hrvatska arhitektura unutar/izvan europskog konteksta«.

Predavanje Maroja Mrduljaša »Avangarda i kontinuitet...«

Andrija Rusan, predstavljanje časopisa »Arhitekt« i »Oris«.

Predstavljanje knjige »Suvremena hrvatska arhitektura: testiranje stvarnosti«.

Predavanje / 9. svibnja / 16 sati / Departman za arhitekturu FTN-a

Predavanje Krunoslava Ivanišanića »Suvremena hrvatska arhitektura, 30 projekata poslije 2000.«

Saša Randić, predstavljanje UHA-e.

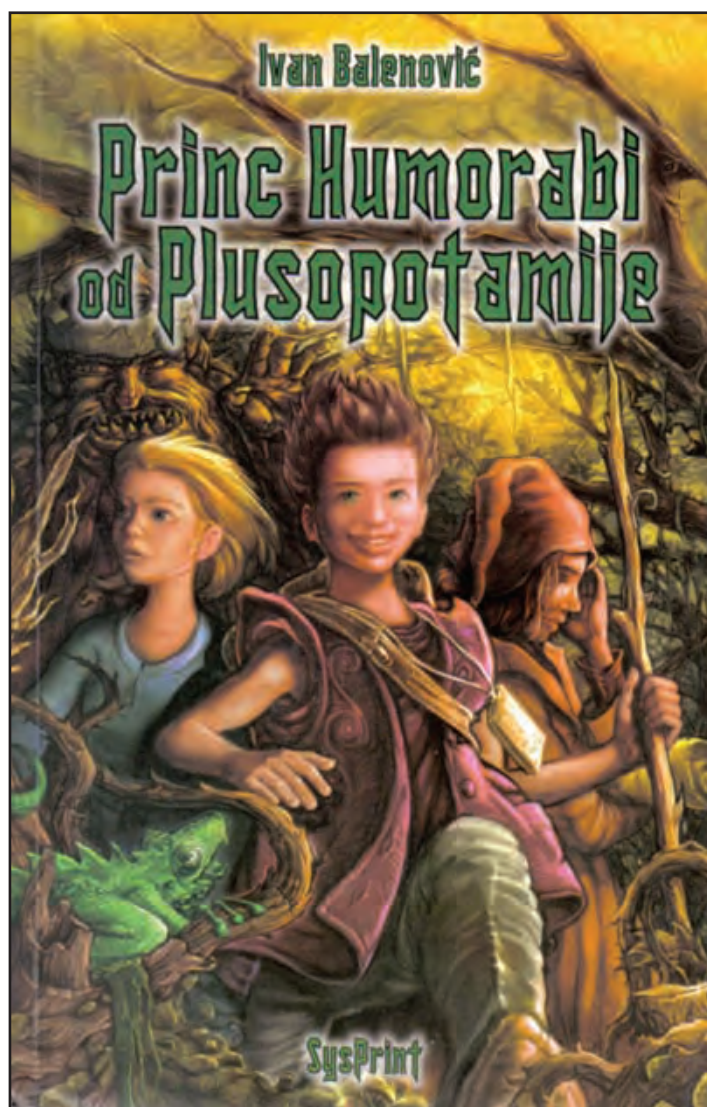
TRIBINA / 9. svibnja / 18 sati / Departman za arhitekturu FTN-a

Tema: Strukovne organizacije i njihova uloga i značenje u kreiranju profesionalne politike i etike i stvaranju ambijenta za razvoj arhitekture.

Sudionici: predstavnici UHA-e, »Arhitekt«, DaNS-a, Inženjerske komore Srbije, kustosi izložbi.

NOVA KNJIGA: IVAN BALENOVIĆ, PRINC HUMORABI OD PLUSOPOTAMIJE, NAKLADNIK SYSPRINT ZAGREB, 2009.

O putovanjima Humorabijeve družine

Piše: Milovan Miković

Roman za djecu i odrasle Ivana Balenovića (1938.) »Princ Humorabi od Plusopotamije«, napisan u dvadeset i četiri poglavlja, djelo je koje bi po svemu sudeći trebalo pronaći put do svoga čitatelja – mladoga po godinama, a također i onoga duhom još uvijek mladoga. Povijest je to o Vladimiru, dječaku s ovoga našega podneblja, koji s ocem graditeljem dopijeva na jedno daleko radišće, nekamo u pustinjske i egzotične predjele Bliskoga Istoka, gdje postaje svjedokom arheološkog iskapanja i otkrića čudesnoga, kralatoga prozora izrađenoga od bronce s figurom zmaja, o čemu govore predaje u Kini, Japanu, Indiji, Šri Lanki i dr. Tragom njegovim, dok slijedi događovštine dječaka Vladimira, princa Humorabija od Plusopotamije i njihovih prijatelja i protivnika, pred čitateljem se zameće i postupno raspleće burna pripovijest u kojoj se spajaju temeljne vrijednosti što ih je čovječanstvo namrlo tijekom svoga uljudbenoga hoda mjerena tisućama godinu, od neprozirne tame davno minulih razdoblja do vremena današnjega. Uz taj do kraja zagonetni prozor od bronce, dječaci traže još i čudotvornu namirnicu; šareni grah s tigrovim prugama, koji moraju vratiti puku, bez čega mu, također, nema budućnosti, preplećući sveopću mudrost naroda i svakojake luckaste izmišljotine.

Glavni junak djela je dječak koji na rođenju nije zaplakao već se nasmijao i premda potječe od običnih ljudi – on je poseban i predodređen za velike naume. Ovo se da naslutiti već iz njegova imena – Humorabi. Humor i rabi (učitelj). Njegovi su život i poslanje sretan susret i spoj vedrine i mudrosti, tako potrebnih u razdoblju najezde tiranina Džumbus-kana i zemaljskog razdora dviju pokrajina – Tigropotamije i Leopotamije, kada kralj Grah-banipal, žudeći za izgubljenom slogom nesebično nudi i svoje prijestolje onomu tko pronađe izgubljene dragocjenosti ...

Premda ponire u duboku prošlost, crpeći iskustvo iz predaje, drevnih mitova, pa i Biblije, Ivan Balenović, pisac romana »Princ Humorabi od Plusopotamije«, stvara nadahnuto i zanimljivo djelo dok nas vodi kroz bajkoviti krajolik, a njegov je rukopis prožet rijetko viđenom radošću pripovijedanja i stvaranja, s naglašenim osjećanjem za humor, gdje kada i karikaturni zahvat, zahvaljujući čemu čitatelju zna izmamiti ushit, osmijeh, pa i pravu provalu ljekovita smijeha na mnogim stranicama toga

romana, koji zaprema 474 stranice (formata B5). Slijedeći piščevu nakanu i Humorabijevu družinu čitatelj će i sâm proputovati mnoge predjele od Piramidi preko Hohonije, Urlikije i Oštrookije do Leopotamije, prostranstva (naglašeno asocijativnoga nazivlja) oivičena Gornjim i Donjim morem, pregazit će planinske vijence Tubra i Em-em, brodit Blatnom, Šarenom i rijekama Tigar i Leopard, postajući svjedokom kako se pustolovni doživljaji malih junaka ovoga romansirana djela postupno uobličuju u sraz cjelokupne povijesti ljudskoga roda.

»Princ Humorabi od Plusopotamije« Ivana Balenovića spada među ona ostvarenja za djecu i odrasle za koja možemo reći da će trajati kroz više naraštaja. Njime je hrvatska književnost zasigurno dobila roman s kojim može ravnopravno stati uz bok sličnih europskih i svjetskih ostvarenja. Ova se knjiga, opremljena maštovitim ilustracijama Nenada Pantića i uspjelim grafičkim oblikovanjem Tomislava Stanojevića, može dobiti po cijeni od 120 kuna (meki uvez) i 150 kuna (tvrdi uvez).

Ivan Balenović rođen je 1938. godine u srijemskom selu Vrdniku kao potomak obitelji hrvatskih doseljenika iz Like. Nakon srednje tehničke škole završava studij politologije, a veći dio radnog vijeka uposlenik je novosadskog Dnevnika, gdje dugi niz godina obnaša dužnost odgovornog urednika nakladničke djelatnosti – sve do nasrtaja protagonista Miloševićeva režima na Vojvodinu, kada je u jeku čistki tijekom »jogurt-revolucije« nasilno i prijevremeno umirovljen zbog svoga podrijetla. Roman »Princ Humorabi od Plusopotamije« započinje pisati 1985. godine, a već prva njegova verzija tiskana 1992. godine nailazi na izuzetan prihvata književne kritike, kada ga je, primjerice, dr. Miloš I. Bandić, profesor beogradskog Filološkog fakulteta (u Borbi) okarakterizirao: »književnim iznenađenjem i čudom«. Premda je objelodanio prvu verziju djela Balenović nastavlja raditi na rukopisu romana, te pojedina njegova poglavlja tiska u časopisu Klasje naših ravni (2007. i 2008.), a početkom 2009. godine objavljuje ga kod zagrebačkog nakladnika SysPrinta.

Kristina Despot, »Odjel Babinjače«, Profil, Zagreb, 2008.

Muka rađanja i radost roditeljstva

Njena proza dokumentaristički prikazuje sve sitnice koje vesele i rastužuju ženu u blagoslovljenom stanju. Detalji su iskreni i vjerodostojni, čitatelj se osjeća kao da lik trudnice drži za ruku u rađaoni

Piše: Đurđica Stuhleiter

»**O**djel Babinjače« druga je prozna knjiga ove mlade spisateljice. U njoj se okreće jednako teškoj i ne preveć ispisanoj temi o porođaju. Autorica je u svojem pristupu temi iskrena i snažna, a njezin je stil dotjeran i promišljen. U ovome tekstu ona istražuje jezik boli (a i radošti) i ne ostavlja skrivenim ni jedan pokušaj da joj dođe što bliže, da je ucrtu u papir, a i u sjećanje. Druga prevažna okosnica ovog djela je i samo preispitivanje pojma ženstvenosti koji je odjednom iščašen, ogoljen i nevažan u trenucima rađanja novog života. »Odjel Babinjače« tematski je snažna, emotivno nabijena proza koja se čita u jednome dahu ili, čak, zadržavajući ga.

NASTANAK KNJIGE

O nastanku knjige, u kojoj je opisala događaje, misli i osjećaje unutar

zidova bolničkog odjela gdje bebe dolaze na svijet, sama je autorica rekla: »Knjiga je nastala bez prethodnoga plana, bez nacrtu sižea, bez ikakve ideje o likovima ili idejama koje želim da oni prenesu. Nekoliko dana nakon povratka iz rodilišta, počela sam naprosto manijakalno zapisivati. To nije bio izbor, nego neka grozničava nužnost. Pisanje je imalo na mene terapijski učinak; (iz)liječilo me i praznilo od predmenzioniranih osjećaja kao mnogo puta dotad. Ovaj put činilo mi se da to 'okopavanje vlastitoga vrta' ima snagu koju bi i drugi možda mogli prepoznati.

Spisateljica nadalje objašnjava kako je knjiga nastajala, slova se spajala, rečenice se odmarale, rukopis se hladio. »Kostur je nastao u nekoliko mjeseci. Onda sam tu 'vrelu' prozu pustila da odleži. 'Babinjačama' sam se vratila nakon gotovo godinu dana, kad više nisam

bila u tom 'grozničavom' stanju, kako bih je stilski doradila. I tada sam, čitajući je iznova, opet plakala. I shvatila da valjda nikada to neću čitati onako 'hladne glave'. Naprosto zato što se ta knjiga tako ne čita«.

DNEVNIČKI STVARNO

Među promišljanjima o ovoj zanimljivoj knjizi valja izdvojiti i sljedeće. »Sve je u knjizi ovjereno: odrazmišljano, odošjećano, odživljeno. I dnevnički je stvarno. Ipak, to je tek nekoliko dana uhvaćenih očima netom postale babinjače. Ljudi u knjizi su stvarni, imaju stvarna imena. Životi svih tih divnih žena koje se pojavljuju u knjizi toliko su inspirativni da sam morala svoju sklonost proznoj opširnosti odrešiti sublimirati.

Prema riječima Julijane Matanović »sve je u ovoj priči kao naše vlastito, sve se dogodilo, sve se može čitati i kao roman, i kao svjedočenje, i kao zapis. I kao novi dokaz da ćemo i najsnažnije točke

vlastite biografije doživljavati velikima samo ako nas na njih podsjeti literarno štivo«.

Njena proza dokumentaristički prikazuje sve sitnice koje vesele i rastužuju ženu u blagoslovljenom stanju. Detalji su iskreni i vjerodostojni, čitatelj se osjeća kao da lik trudnice drži za ruku u rađaoni. Knjiga bi mogla biti dobar savjetnik trudnicama i štivo za usporedbu već sretnim mamama.

SENZIBILNO I PUNO EMOCIJA

S tim se složio i Velimir Visković te zapisao u predgovoru knjige:

»U 'Babinjačama' je Kristina Despot uspjela uvjerljivo, bez lažnoga poljepšavanja, pokazati i muku rađanja i radost roditeljstva. Knjiga je senzibilna, puna emocija, ali istodobno dokumentaristički uvjerljiva i stilistički decentna. Bit će zanimljivo štivo ne samo budućim trudnicama ili ženama koje su već rađale, a koje mogu usporediti iskustva, nego i muškarcima, kojima će približiti (ženski) doživljaj veličanstvenoga trenutka nastajanja novoga života«.

U knjizi se Kristina Despot osim porođaja dodiruje i pitanja ženstvenosti. Gdje odlazi putenost u trenutku kada se žena biološki ostvaruje? Ona to objašnjava jednim višim ciljem i ljepotom jer, nakon što se rodi dijete, sve je u usporedbi s njim puno ništavnije. Odgovore na ta, i još mnoga pitanja koja se u knjizi prepoznaju, čitatelji će moći propitivati kroz vlastito iskustvo, a rezultati do kojih će doći mogu biti i zanimljivi, i posebni, i čudesni baš poput veličanstvenog čina o kojem govori.

Kristina Despot rođena je 1978. godine u Jajcu. Osnovnu školu i jezičnu gimnaziju završila je u Splitu. Diplomirala je kroatistiku 2002. godine na Filozofskome fakultetu u Zagrebu. Doktorirala je 2007. godine na poslijediplomskome studiju lingvistike na istome fakultetu. Znanstvena je suradnica na projektu Starohrvatski rječnik u Institutu za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Književnoj se publici predstavila 2004. godine romanesknim prvijencem »Težina«, u kojem se bavi zabranjenom ljubavlju između studentice i svećenika. Roman je 2008. godine objavljen i u Srbiji.

JEZIČNI SAVJETNIK

Poljodjelac i poljodjelstvo

Piše: Miranda Glavaš-Kul

Dolaskom proljeća ljudi sve više vremena provode u svojim vrtovima i njivama. Nekima je od njih obrada zemlje osnovna djelatnost. Prostrana i bogata bačka ravnica pogodna je za obradu i iskorištavanje zemlje pa se mnogi bave ratarstvom, povrtlarstvom i voćarstvom.

U povijesti hrvatskoga jezika bilo je nekoliko naziva za čovjeka koji obrađuje zemlju: *ratar*; *zemljoradnik*, *težak*, *poljoprivrednik*, *poljodjelatnik* i *poljodjelac*. Od svih navedenih naziva, *zemljoradnik* najmanje pripada hrvatskome jeziku i uobičajenija je za srpski jezik. Naziv *težak* pomalo je arhaičan i često označuje čovjeka koji radi za plaću, nadnicu.

U hrvatskome su jeziku, u posljednje vrijeme, u uporabi najčešće dva naziva *poljodjelac* i *poljodjelatnik*, no vrlo je čest i ustaljen naziv *poljoprivrednik*. U Anićevu Rječniku *poljodjelac* znači »onaj koji se bavi obradom polja, ratar«. Kod istoga autora pronalazimo i imenicu *poljoprivrednik* koja označuje gotovo isto. *Poljoprivrednik* je »onaj kojemu je poljoprivreda zanimanje, koji živi od poljoprivredex«.

Za samu djelatnost, također, imamo više naziva: *ratarstvo*, *zemljoradnja*, *zemljotežništvo*, *zemljoprivreda*, *poljoprivreda* i *poljodjelstvo*. Djelomice u duhu srpskoga jezika su nazivi *zemljoprivreda* i *zemljoradnja*, ostale nazive možemo rabiti u hrvatskome jeziku.

Čini se da se u novije vrijeme prednost najviše daje *poljodjelstvu*. Prema Anićevu Rječniku *poljodjelstvo* znači »obrađivanje zemlje kao grana privrede, poljoprivreda, ratarstvo«. No ne ćemo pogriješiti ukoliko uporabimo

oblik *poljoprivreda*. I ovaj naziv možemo pronaći u Anićevu Rječniku hrvatskoga jezika. *Poljoprivreda* je »djelatnost koja objedinjuje obrađivanje i iskorištavanje zemljišta (povrtlarstvo, ratarstvo i voćarstvo), ali i uzgoj sitne stoke i peradi (stočarstvo, peradarstvo)«.

Kako riječ *poljodjelstvo* najčešće rabe stručnjaci iz te grane, bilo bi ih dobro poslušati. Od navedene se riječi mogući svi tvorbeni likovi: *poljodjelac*, *poljodjelka*, *poljodjelski*, *poljodjelstvo*.

POVIJEST HRVATSKE KNJIŽEVNOSTI (24. dio)

Hrvatski književni romantizam

Priređuje: Miranda Glavaš-Kul

Pojavu hrvatskoga književnoga romantizma vezujemo uz ime zagrebačkoga biskupa *Maksimilijana Vrhovca* koji 1813. godine poziva svećenstvo na skupljanje narodnoga blaga. Tim je pozivom Vrhovec nagovijestio naci-

onalno buđenje koje će se razviti u politički i kulturni pokret poznat pod nazivom *hrvatski narodni preporod* ili *hrvatski ilirizam*.

Naziv *hrvatski narodni i književni preporod* određuje njegovu orijentaciju: nacionalnu (političku) i kulturnu (književnu). Riječ je, dakle, o nacionalno-političkom i kulturnom pokretu koji ulazi u kontekst europskoga romantizma, a odraz je sveopće europske slike toga doba koju karakterizira val buđenja narodne svijesti.

Početkom 19. stoljeća Hrvatska se nalazi u vrlo teškoj političkoj situaciji. Zbog snažne germanizacije koju su provodili Habsburgovci, hrvatsko se plemstvo, oslabljeno dugom borbom protiv Turaka, zbližilo s ugarskim plemstvom. Zaključcima Hrvatskoga sabora iz 1790. stavlja se posve pod zaštitu Ugarske. Buđenje snažnoga nacionalnoga pokreta nije zaobišlo ni Ugarsku te se stara, nadnacionalna Ugarska pretvara u netolerantnu i

agresivnu Mađarsku koja će sustavno nametati svoj jezik. Odlukom Sabora u hrvatske se škole, kao neobvezni predmet, uvodi mađarski jezik. Početak je to sustavne mađarizacije. Godine 1805. odlukom Sabora u Požunu mađarski jezik postaje službenim, a od 1827. obveznim predmetom u svim višim školama.

Potrebu stvaranja pokreta, koji će očuvati nacionalni identitet i jezik, uočavaju mladi intelektualci koji su se nalazili na školovanju u Beču i Pešti. Ondje su se počeli zanositi idejom sveslavenstva. No prije ujedinjenja svih Slavena valjalo im je jezično ujediniti Hrvate. Koliko je važno pisati na hrvatskome jeziku, upozorava *Antun Mihanović* u svome tekstu *Reč domovini od hasnovitosti pisanja vu domorodnom jeziku* (1815.). Mihanović želi da hrvatski jezik dobije status kakav imaju drugi nacionalni jezici.

Hrvatski književni romantizam razvijao se u nekoliko etapa.

Razdoblje do 1830. nazivamo preporodnim, od 1830. do 1843. ilirskim pokretom, a od 1843. do 1848. hrvatskim narodnim preporodom. Idejni je nositelj pokreta *Ljudevit Gaj*. On je 1830. godine u Budimu izdao knjižicu *Kratka osnova horvatsko-slavenskoga pravopisanja* kojom je proveo grafičku reformu.

Preporodno razdoblje afirmira lirsko pjesništvo, najraširenije su bile lirske domoljubne pjesme (budnice i davorije). Takvim se pjesmama željela u narodu probuditi nacionalna svijest. Najpoznatija je *Horvatska domovina* Antuna Mihanovića. Objavljena je 1835. u »Danici«. Uglazbio ju je *Josip Runjanin* 1846., a himnom je proglašena 1891. godine.

Godine 1834. Ljudevit Gaj dobiva dopuštenje za izdavanje novina (*Novine Horvatske*, 1835.) što je bio znak afirmacije kulturnoga programa i predstavlja konačnu pobjedu mađarizacije.

Sutra, u subotu, preč. Andrija Anišić slavi 25 godina svećeništva

Mir i radost, moje je duboko vjerničko iskustvo

Prije 25 godina sadašnji župnik crkve sv. Roka u Subotici preč. *Andrija Anišić* zaređen je za svećenika. Svoj jubilej proslavit će ovoga vikenda svečanom svetom misom u crkvi u kojoj je župnik i na taj način zahvaliti Bogu na daru života i svećeništva.

Za svećenika ga je zaređio biskup mons. *Matija Zvekanović* 18. travnja 1984. godine u subotičkoj katedrali-bazilici sv. Terezije Avilske. Mladu misu proslavio je u rodnoj župi Presvetog Trojstva u Maloj Bosni 25. ožujka iste godine.

Andrija Anišić rođen je 24. rujna 1957. godine na salašu, na Hrvatskom Majuru od oca *Neste* i majke *Marge*, rođ. Anišić. Djetinjstvo je proveo na salašima Hrvatskog Majura, te je ondje završio prva četiri razreda osnovne škole, a viša četiri razreda u Subotici, u Osnovnoj školi »Ivan Milutinović«. U Biskupijskoj klasičnoj gimnaziji »Paulinum« matuirao je 1976. godine. Teološki fakultet završio je 1984. godine u Zagrebu, na Filozofsko-teološkom institutu Družbe Isusove.

Nakon svećeničkog ređenja nekoliko je mjeseci vršio službu pomoćnog arhivara Subotičke biskupije, a potom je nekoliko mjeseci bio privremeni upravitelj župe Presvetog Trojstva u Maloj Bosni. Prefekt sjemeništa »Paulinum« bio je od

1984 do 1989. godine, vršeći ujedno i službu pomoćnika u biskupskom uredu u Subotici. Od 1989. do 1994. godine bio je tajnik Subotičke biskupije i osobni tajnik sadašnjeg biskupa mons. dr. *Ivana Penzeša*. Župnikom župe sv. Roka imenovan je 1. kolovoza 1994. godine. Godine 2005. biskup Ivan Penzeš odlikovao ga je titulom naslovnog opata. Na Katoličkom bogoslovnom fakultetu 24. rujna 2007. godine postigao

Proslava obljetnice

Proslava srebrne mise bit će održana u subotu, 18. travnja 2009. godine, u crkvi sv. Roka u Subotici. Početak je u 17 sati.

je znanstveni stupanj magistra iz područja moralne teologije i obratio magistarski rad pod naslovom: »Bračni i obiteljski moral u djelima Ivana Anutnovića – Bog s čovjekom i čovjek s Bogom«. Na istom fakultetu nastavio je doktorski studij.

O svom sadašnjem angažmanu preč. Anišić za HR kaže:

»Sada, uz župničku službu, predajem moralnu teologiju na našem Teološko-katehetskom institutu, na odjelima u Subotici i Novom Sadu, dekan sam subotičkog dekanata

»Donji grad«, član sam više biskupijskih vijeća. Član sam uredničkog vijeća »Zvonika« i »Subotičke Danice«, pročelnik sam Izdavačkog odjela Katoličkog instituta za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović«, a aktivni sam član više hrvatskih udruga te dopisnik Informativne katoličke agencije u Zagrebu i katoličkog tjednika »Glas koncila«. Osim toga, kad stignem, učim i polažem ispite, te pišem doktorsku radnju.«

Dvadeset pet godina svećeništva značajna je obljetnica, koja za sobom nosi bogato iskustvo, strpljenje i ustrajnost. Radost služenja Bogu i ljudima. Mir i radost! To su darovi Uskrslog Gospodina.

»Bog je sve učinio za čovjeka. Isus je sve učinio za nas snagom Duha Svetoga. On je za nas platio otkupninu. Mi smo već spašeni. Isusovi darovi mira i radosti svakom su na dohvat ruke. Od nas se traži samo da ih primimo, da ih uzmemo. Mir i radost, to je moje duboko vjerničko i svećeničko iskustvo. Nastojao sam to iskustvo svjedočiti cijelim svojim bićem u proteklih 25 godina svoga svećeništva. Kršćanska vjera je veliki, neprocjenjivi dar. Kršćanin ne može biti nesretan čovjek. To je rečenica koju vrlo često ponavljam uvjeravajući druge u njezinu istinitost. Kršćanin koji slijedi put ljubavi

preč. Andrija Anišić

svoga Učitelja ne može biti nesretan čovjek. Može biti, doduše, tužan i plakati, jer to je ljudska osobina, može doživljavati neuspjehe, može biti čovjek patnik, ali ne može nikada pasti i očaj i biti nesretan, jer sreća je stvar bića, ona je u njegovoj dubini i intimi i nikakve vanjske okolnosti ne mogu je narušiti, pa ni sama smrt, jer nam je On svojom mukom, smrću i uskrsnućem otvorio perspektivu vječnog života, gdje ćemo zauvijek uživati mir i radost, u zajedništvu s anđelima i svetima, pred Božjim licem. Uživat ćemo u milini Božje blizine i u zajedništvu svetih. To je naša budućnost.«

Ž. V.

Početak hodočašća na Bunariću

U nedjelju 19. travnja, započinje hodočašće na marijansko svetišće Bunarić. Sv. misom obilježiti će se nedjelja Božanskoga Milosrđa. Misno slavlje počinje u 16 sati.

Blagoslov žita

Obrad blagoslova žita, po dugogodišnjoj tradiciji bit će održan na blagdan Svetog Marka, 25. travnja. Ove godine, njiva na kojoj je posijano žito i na kojoj će biti održana manifestacija natjecanja risara, nalazi se u Ljutovu i u vlasništvu je *Josipa Mačkovića*. Sveta misa na blagdan Svetog Marka bit će služena u Ljutovu, kod križa. Početak mise je u 17 sati. Nakon misnog slavlja prisutni će u svečanoj procesiji otići do njive, gdje će, po crkvenom obredniku, njivu blagosloviti preč. *Franjo Ivanković*, tavankutski župnik.

Ž. V.

ŠTO LI JE POTREBNJE DANAS NEGO IMATI NADU?

NE DAJTE ZAROBITI SVOJU DUŠU!

Piše: mons. dr. Andrija Kopilović

Još uvijek u našim dušama – koji slavimo Uskrs – odzvanja uskrsni poklik: ovo je dan što ga učini Gospodin, kličimo i radujemo se u njemu. Traje još uskrsna osmina, traje Uskrs. Ove godine je osobito u znaku apostola Pavla, čiji jubilej slavimo: dvije tisuće godina od njegova rođenja. Ovaj orijaš kršćanstva bio je čovjek koji je doživio »nadgradnju« svijeta. Odgojen u helenizmu, poučen u židovstvu, u farizejskoj sljedbi, progonitelj kršćana. Znao je za vrednote ovoga svijeta – grčku kulturu. Poznao je jedinu istinu vjere – židovsku tradiciju. Znao je što je opasnost za narod – pojava novoga »Putaa«. Stoga je postao progonitelj kršćanstva do onoga časa kada je pred Damaskom obasjan novim svjetlom oslijepio svijetu na koji se oslanjao, a krštenjem otvorio oči svijetu kojega je vidio u tom svjetlu: Krista Nazarećanina i uskrsnuća. Tada se oslobodio iznutra, jer je shvatio da postoji novi svijet, svijet novoga Adama i da postoji sloboda koju ne može nitko zarobiti, oteti, a to je sloboda iznutra. Navještaju Uskrsloga i oslobođenju čovjeka posvetio je sav svoj život. Neumorno je propovijedao, svjedočio, doživio sva moguća progonstva i svoje svjedočanstvo platio pečatom krvi na ostijskoj cesti u Rimu, ali je ostao iznutra slobodan.

SVIJET ROPSTVA

Prenosimo se u naše vrijeme i razmišljamo o Uskrsu ove godine. Čovječanstvo je ušlo u jedan svijet ropstva. Čovjek je uznapredovao na svim područjima. Ekonomskom, društvenom, znanstvenom. Rad je sebi olakšao mnogim pronalascima koji mu olakšavaju svaki posao. Ekonomija se razvija najsuvremenijim metodama i svijet biva sve bogatiji. Svaki dan se događaju neka nova znanstvena otkrića koja dokazuju razinu svijesti naših suvremenika. Svemu se tome radujemo, sve to vrednujemo. Međutim, što se događa s čovjekom koji je u duši sve siromašniji? Nestaje osmjeh, nestaje radost. Radi, a nikada da završi posao. Ekonomija napreduje, a broj siromaha raste. Čovječanstvo je sve snažnije, ali sve više prazno. Ne nalazi ni u čemu svoju pravu sreću i svoju punu radost. Ima, ali time što ima ne gospoduje, nego robuje. Današnji čovjek je postao ovisnik i zarobljenik vlastitih pronalazaka. Vlastitih planova i programa. Vlastite tehnike i znanosti. Rob i samo rob. Rob vremena, rob rada, rob sredstava masovnih komunikacija, rob samoga sebe. Rob onih koji mu »čiste džepove«, rob onih koji ga tjeraju raditi i na najveće blagdane, rob onih koji u politici manipuliraju njime, rob vlastitih hobija i da ne nabrajam, malo je ili uopće nema slobodnih ljudi. Što bi danas Pavao rekao?

Što bi danas Pavao rekao? Mogu nam uzeti zemlju, mogu nam prljati obraz, mogu nam otimati zaradu, mogu nas zarobljavati oružjem, mogu ucjenjivati plinom i strujom, mogu plašiti krizama, mogu nam konačno uništiti i tijelo, ali slobodnom čovjeku nitko ne može uzeti dušu. Pavao je otkrio u Kristu oslobođenje duha i vidio da je ta vrednota vječna i da je čovjek zapravo duša i duh besmrtni.

S Kristom je postao otkupljen, oslobođen, spašen. U Kristu je postao novi čovjek.

Mogu nam uzeti zemlju, mogu nam prljati obraz, mogu nam otimati zaradu, mogu nas zarobljavati oružjem, mogu ucjenjivati plinom i strujom, mogu plašiti krizama, mogu nam konačno uništiti i tijelo, ali slobodnom čovjeku nitko ne može uzeti dušu. Pavao je otkrio u Kristu oslobođenje duha i vidio da je ta vrednota vječna i da je čovjek zapravo duša i duh besmrtni. S Kristom je postao otkupljen, oslobođen, spašen. U Kristu je postao novi čovjek.

MARIJA IZ MAGDALE

Još jedan lik nam se ovih uskrsnih dana posebno nameće. To je Marija Magdalena. Marija iz Magdale. Sva četiri evangelista je spominju upravo u događaju uskrsnuća. Očito za to imaju razlog. Pretpostavlja se da je Magdalena bila grešnica. Svatko ju je s pravom sudio i prezirao: pokvarena žena. Susrela je, međutim, oči koje nisu bile gladne njene pohote, nego su prodirale do najdubljih dubina njenoga bića. Tamo gdje se i ona sama sebi gadila. I te oči su Isusove oči iz kojih se vidjela samilost i ponuda oprostjenja: idi i ne griješi više! I ta je žena doživjela oslobođenje. Oslobođenje iznutra. Oslobođenje od onoga od čega se ne može osloboditi ni jedan čovjek sam. Oslobođenje od grijeha. Ta sigurnost da je netko čisti, oslobađa i vraća u slobodu povukla je ovu ženu da se potpuno preda službi Nazarećanina. Pošla je za njim i slušala njegovu nauku, služila njegovim učenicima i ljubomorno čuvala svoje oprostjenje, svoj mir, svoju čistoću koju joj je ponudio samo ovaj čovjek – Isus iz Nazareta. Jasno da je pod križem plakala, jer se bojala onih ljudi koji su je do tada sudili, osuđivali i prezirali. U Isusu je ona izgubila sve. I razumijevanje, i podršku, i oprostjenje. Stoga je prva pošla na grob oplakivati jedinoga čovjeka koji ju je razumio i koji joj je ponudio jedan drugačiji put: put čovjeka koji se oslobađa grijeha i počinje novi život. Ali, eto, on je sada mrtav. No, kada nije očekivala takav susret, on se pojavio i pozdravio imenom: Marijo. Eksplozija radosti učinila je od ove žene prvu navjesticu Uskrsnuća. Dakle, taj novi život i taj novi svijet slobodnih može nastaviti živjeti i svjedočiti da je u čovječanstvu moguće oslobođenje i sloboda od svih i svakoga – moguća je sloboda duha. Stoga je njena poruka do dana današnjega: ne dam da Isus umre u mojoj duši!

Slavimo Uskrs. Danas u ovom i ovakvom svijetu. Što li je potrebno danas nego imati nadu? Nadu u slobodu, nadu u život, nadu u smisao rada i poslanja. Mi tu nadu nalazimo u Kristu uskrsnome. Nudimo je i drugima uz poruku: ne dajte zarobiti svoju dušu!

Svetlana Babičković

NOVE MARKETINŠKE AKCIJE U PRODAVAONICAMA

Kriza potiče domišljatost

Staro za novo, novi je trend koji donosi trostruku korist: prodavač robu prodaje, kupac je kupuje jeftinije, a socijalno ugroženi dobiju ono što nemaju

Sve više susrećemo ponudu – staro za novo uz popust od 20, 30, pa i 50 posto. Svjetska kriza o kojoj svi govore očigledno je prisutna, no, kako bi trgovci ipak privukli kupce i iskoristili priliku, nude razne mogućnosti. Trenutačno je iznimno aktualna fraza »staro za novo«.

Ova ideja je uzela maha, ne samo da možete dati stari auto i uz popust kupiti novi, nego se ovakvi popusti mogu naći i na drugim prodajnim mjestima.

Akcija prodaje novog suđa, kompanije »Metalac« iz Gornjeg Milanovca, uz zamjenu za staro emajlirano suđe, privodi se kraju. Svi koji su donijeli staro emajlirano suđe mogli su kupiti novo s popustom od 25 posto.

U Subotici se nudi mogućnost

i kupovine bademantila po istom principu: ako donesete stari, za novi dobivate popust od 20 posto. I u drugim mjestima, pa čak i širom svijeta nude se ovakve mogućnosti – donesete stare traperice i nove kupite za 50 posto manju cijenu.

Činjenica je da kod nekih proizvođača ovaj način prodaje i uspijeva. Prodavaonica obuće »Metro« također nudi mogućnost kupovine »staro za novo« s 20 posto popusta, što se pokazalo izuzetno interesantnim.

»Kako bismo i mi bili u trendu, aktivirali smo se na tom planu i pokrenuli akciju 'staro za novo', što je doista i uspjelo. Prije toga smo imali akciju, popust na svu obuću također od 20 posto i mogu reći kako nije bilo nekog rezultata, no, čim smo krenuli s akcijom staro za novo, počela je i veća prodaja«,

kaže Svetlana Babičković, poslovođa u subotičkoj prodavaonici obuće »Metro«.

Svatko može donijeti stare cipele, no ipak se traži da one budu, kako ih u šali nazivaju, »u voznom stanju«, te može ostvariti popust od 20 posto. Za sada se stare cipele skladište u prodavaonici, ali su planovi drugačiji.

»Svakako ćemo se potruditi da te stare cipele odu u humanitarne svrhe. Nama puno znači činjenica da smo ostvarili prodaju, a drugima će značiti da dobiju te cipele, pa makar i nošene. Čak i oni koji su kupili nove cipele imali su korist od ovoga popusta, te doista mogu reći kako

su ljudi prihvatili ovaj oblik kupovine«, dodaje Svetlana Babičković.

Jedna tvrtka u Njemačkoj također je smislila zanimljiv plan, te kupcu novog grudnjaka daje 5 eura za stari.

Kriza je dobar povod da se slične marketinške akcije pokrenu u drugim prodavaonicama. Mnogi naglašavaju kako je ovako lakše, jer se ljudi usput riješe stare garderobe, obuće, pa i nekih intimnijih predmeta. Osim »proljećnog čišćenja«, ukoliko korištena garderoba ili obuća dođe i do onih kojima je doista potrebna, ideja je višestruka, a i ljudi će je rado prihvatiti. No, ipak se postavlja pitanje - tko ima novca kupiti novi bademantil koji košta 6500 dinara, pa i više (ovisno o modelu), pa čak i ako dobije popust od 20 posto.

Ž. V.

Sladoled torta

potrebno:

1 litra slatkog vrhnja
150 grama šećera
3 jajeta
napolitanke (nugat)
jaffa keks
čokoladice bananice
lješnjaci

Umutiti šećer i jaja, te pomiješati s već umućenim slatkim vrhnjem. U dublju posudu staviti providnu foliju (ili vrećicu) i staviti dio smjese koju smo dobili od vrhnja, jaja i šećera. Na to naribati napolitanke, pa opet staviti kremu, zatim jaffa keks, pa opet kremu i tako redati dok imamo smjese. Ostaviti da se zamrzne, pa okrenuti i od gore posuti krupno rezanim lješnjacima.

(uz ovu smjesu može se koristiti i voće)

Prije serviranja ostaviti koju minutu kako bi se lakše rezalo.

Piše: dr. Marija Mandić

Suvremena je znanost dostigla zavidnu razinu, ali ponekad niti to nije dovoljno u borbi sa svakidašnjim bolestima koje su rasprostranjene u našoj populaciji. Kada neka osoba smatra da se u vezi njenog zdravstvenog stanja ništa više ne može uraditi sa znanstveno-medicinske strane, često pribjegava uporabi alternativnih lijekova. Poznato je kako se pod alternativnom medicinom podrazumijevaju sve vrste dijagnostike i liječenja koje se ne koriste u znanstveno-medicinskim ustanovama i institucijama.

Iako se sve više vrsta alternativnih načina liječenja prihvaća i od strane konvencionalne medicine, potrebno je skrenuti pozornost da ove postupke i dalje najčešće rade osobe koje nisu prošle znanstveno utemeljen i državno verificiran oblik medicinskog obrazovanja – medicinske fakultete ili medicinske škole, te zbog toga mnogi i dalje ovu kategoriju medicine smatraju nadriliječništvom. Ipak, neke vrste tzv. alternativne medicine počele su se izučavati i na medicinskim fakultetima razvijenih zemalja, kada

liječnici završavaju studij i specijalizaciju iz nekih područja. Ovo se osobito odnosi na homeopatiju, čije tečajeve i škole završavaju i naši liječnici te time stječu certifikate i diplome za rad, što se svakako ne može nazvati nadriliječništvom.

Američki nacionalni centar za komplementarnu i alternativnu medicinu definirao je alternativnu medicinu kao onu koja »pokriva široki spektar filozofija liječenja (škola, mišljenja), pristupa i terapija koje zapadna, konvencionalna medicina obično ne koristi, ne prihvaća, ne proučava, ne razumije, niti čini dostupnom«. Često se koriste i termini prirodna medicina, a neki i »duhovnu medicinu« svrstavaju

u alternativnu praksu. Paralelno se koriste i termini – komplementarna medicina, tradicionalna medicina, a u ovaj pojam se ubrajaju i tradicionalna kineska medicina te kiropraktika. Praktikanti »alternative« često svoje tehnike objašnjavaju specifičnim filozofskim i religijskim postavkama, što su činjenično neutemeljeni sustavi, te se rijetko ili gotovo nikada ne oslanjaju na znanstvene dokaze, a kada to čine, često ih krivo interpretiraju.

KRITIKE ALTERNATIVNE MEDICINE

U znanstvenoj zajednici vlada široko mišljenje da alternativna

medicina u načelu ne postoji, već postoji medicina i ono što medicina nije. Ako se, dakle, dokaže da određena tehnika liječenja ima ozdravljajuća svojstva u odgovarajućim ispitivanjima, ona prestaje biti alternativnom i jednostavno postaje medicina. Ipak, neke prakse nisu potpuno neosnovane, no drže se pod okriljem alternative zato što su iz medicine izbačene zbog novih, superiornijih i manje štetnih metoda.

POUZDANOST ALTERNATIVNIH TRETMANA

Veliki broj alternativnih metoda nema nikakvu dokazanu djelotvornost osim kratkotrajnog placebo efekta (kao što ga već ima i bilo koja medicinska metoda, uz svoju standardnu dokazanu djelotvornost), a jedan dio metoda predstavlja izravnu i neizravnu opasnost za zdravlje čovjeka. Postoji mali broj tretmana koji opisuju malu uspješnost i zasnivaju se na činjenicama.

S obzirom na povećani interes naših čitatelja za ovu temu, odlučili smo u nekoliko idućih brojeva obraditi neke od sljedećih oblika alternativne medicine: akupunktura, akupresura, aromaterapija, ayurveda, homeopatija, kiropraktika, hidroterapija, osteopatija, liječenje uz pomoć dijete – zdravstveno izgladnjivanje uz pripravke čajeva i minerala (indijska medicina) te liječenje pomoću rada na tijelu gdje spadaju i Aleksandrova tehnika, masaža, refleksologija, shiatsu, tai chi i sl.

Poštovani čitatelji,
U želji unapređivanja medicinske strane u našem tjedniku, možete slati svoja pitanja na koja će odgovarati naši liječnici-suradnici.

Pisma možete slati poštom na adresu redakcije ili mailom na: hrvatskarijec@tippnet.rs

OČNA KUĆA

**optika i ordinacija
na jednom mjestu**

551-045

Subotica

Maksima Gorkog 20

KOD GLAVNE POŠTE

S proljećem nam stižu i leptiri

DIVNA STVORENJA RAZNOVRSNIH BOJA

Na svijetu postoji oko 15.000 različitih vrsta dnevnih leptira i više od 150.000 vrsta noćnih

Dragi moji mali prijatelji, s obzirom da je sada proljetni odmor, vjerujem da uživate u prirodi i odmoru. Ovo je idealno vrijeme za druženje, vožnju biciklom, rolanje ili šetnju. Ako niste ljubitelji prirode možete se družiti s prijateljima i unutra u kući, pročitati neku knjigu ili pak pogledati dobar film. Svakako iskoristite ovo vrijeme za odmor, jer povratak u školske klupe vrlo je blizu.

I ovoga puta vas pozivam, ukoliko proljetni raspust provedete na zanimljiv i interesantan način i ako želite podijeliti s nama, da nam napišete svoje zanimljivu fotografiju. Vaše radove možete slati na adresu: Trg cara Jovana Nenada 15/II, s naznakom za Hrvatsku riječ - Hrckov kutak ili mailom hrvatskarijec@tippnet.rs.

Na stranicama koje su posvećene vama, ovoga puta možete pročitati i nešto naučiti o leptirima. S obzirom da je proljeće i da sada već polako možemo vidjeti leptira, evo nekoliko zanimljivih podataka.

LEPTIRI

Svaki čovjek, a osobito dijete, voli vidjeti leptira, pa ga još i uhvatiti i staviti u neku staklenku, no leptiri baš i ne vole kada ih gnjavimo, jer na taj način ih možemo ozlijediti. Leptire nalazimo u gotovo svim dijelovima svijeta, izuzev na Sjevernom i Južnom polu, a tijekom ljeta možemo ih pronaći čak i na Arktiku. Oni su u tropskim krajevima i tamo nastanjuju najrazličitija staništa. Neki žive visoko u planinama, drugi na oceanskim otocima, a neki dio svog života provode u slatkim vodama. Kod tih vrsta čak i krilate odrasle jedinke mogu plivati pod vodom, ali niti jedan leptir ne živi u moru. Za to je sposobno tek nekoliko kukaca, najuspješnijih i najraširenijih stvorenja na svijetu.

Postoje dnevni i noćni leptiri, koje je na prvi pogled nemoguće razlikovati,

jer jako nalikuju jedni drugima. Ipak, dnevni leptiri imaju zadebljala ticala na glavi, dok su ticala većine noćnih leptira nitasta ili češljasta. Većina je noćnih leptira aktivna noću, a većina dnevnih leptira danju, ali postoje i noćni leptiri aktivni danju i obratno. Na svijetu postoji oko 15.000 različitih vrsta dnevnih leptira i više od 150.000 vrsta noćnih.

ŽIVOTNI CIKLUS

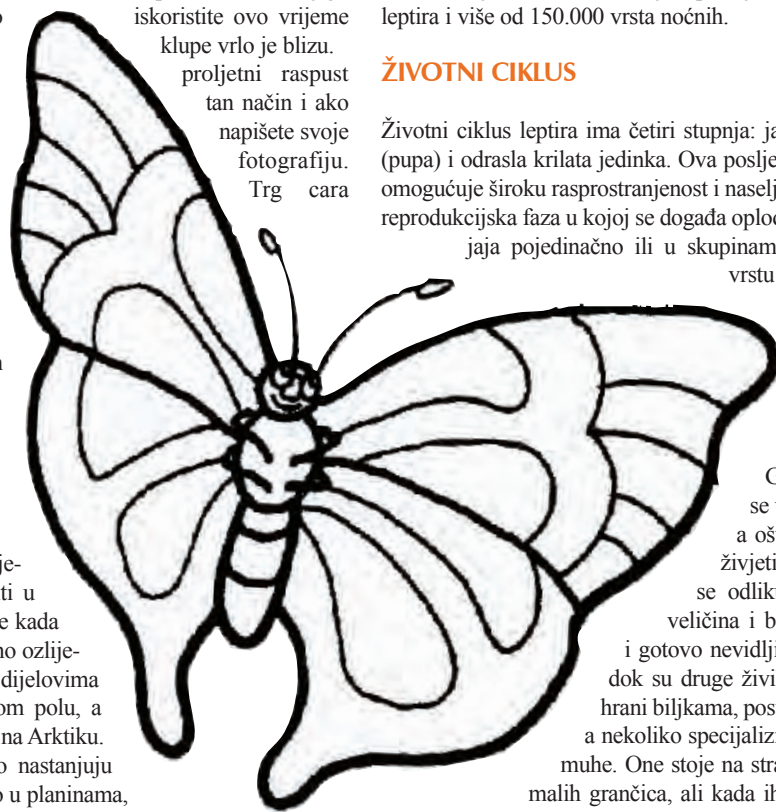
Životni ciklus leptira ima četiri stupnja: jaje, gusjenica (ličinka), kukuljica (pupa) i odrasla krilata jedinka. Ova posljednja faza (leteća) ne samo da im omogućuje široku rasprostranjenost i naseljavanje novih područja, već je to i reproduksijska faza u kojoj se događa oplodnja. Nakon parenja ženka odlaže jaja pojedinačno ili u skupinama, uglavnom na neku određenu vrstu biljke ili izvor hrane na kojem će se gusjenica moći prehraniti.

Ukoliko ženka odloži jaja na krivom mjestu, njene gusjenice nakon izlaska iz jajeta neće moći pronaći hranu i uginut će.

Gusjenice nekih vrsta leptira hrane se vrlo raznolikom biljnom hranom, a oštra osjetila omogućavaju im preživjeti napad grabežljivaca. Gusjenice se odlikuju izrazitim mnoštvom oblika, veličina i boja. Mnoge su dobro maskirane i gotovo nevidljive na biljkama kojima se hrane, dok su druge živih boja. Iako se većina gusjenica hrani biljkama, postoje i neke koje jedu druge kukce, a nekoliko specijaliziranih gusjenica pravi su lovci na muhe. One stoje na stražnjim nogama i izgledaju poput malih grančica, ali kada ih muha dotakne naglo se zgrče i zgrabe je. Zanimljivo je napomenuti da gusjenice imaju krupne, dobro razvijene čeljusti kojima se probijaju kroz prilično tvrd materijal.

Neke gusjenice nanose ozbiljnu štetu nasadima pamuka, žitarica ili kupusnjača, a neke napadaju žito pohranjeno u silosima.

Pred sam prelazak u kukuljicu gusjenica prestaje jesti i pronalazi sigurno

mjesto na kojem će se zakukuljiti. Kukuljica štiti kukca tijekom cjelokupne reorganizacije tijela. Iako se taj stadij često opisuje kao stadij »odmaranja« jer postoji malo vanjskih znakova života, unutra se odvija nevjerojatna aktivnost. Tijelo gusjenice prolazi kroz niz promjena, da bi se oblikovalo stvorenje koje nam je poznato kao leptir. Sa završetkom promjene izaći će kukac u kojem na prvi pogled ne možemo prepoznati prekrasnog leptira.

Ipak, tjelesne tekućine nadiru i krila se postupno šire, pa će i mladi leptir napokon biti spreman za let.

Leptirove oči dobro razabiru pokrete što ćete uočiti i sami ukoliko mu se približite. Svi leptiri imaju oštar vid, a mnogi noćni leptiri razabiru ultrazvučne valove koje ispuštaju netopir (grabežljivci koji se njima hrane). Duga ticala (pipci) navrh glave korisna su i za određivanje mirisa, a razabiru i kretanja zraka. Osjetljiva su na najmanje tragove mirisa ženke ili izvora hrane na vrlo velikim udaljenostima, pa leptiri mogu slijediti sve jače i jače mirisne tragove i nepogrešivo pronaći njihov izvor. Smotano dugo sisalo, smješteno s donje strane glave, leptiri mogu ispružiti. Koriste ga pri hranjenju. Hrane se biljnim sokovima koje sišu. Najveći dio njihove hrane čini nektar, uglavnom sakriven duboko u cvijetu.

VELIČINA I OBLIK

Raspon krila najvećeg leptira iznosi više od 30 centimetara. Njegov je raspon krila 100 puta veći od nekih najmanjih leptira, čija krila od vrha do vrha iznose samo tri milimetra. Krila mnogih leptira neobičnog su oblika. Ženke

mnogih vrsta noćnih leptira su beskrile ili vrlo malih krila. Svi mužjaci imaju potpuno razvijena krila i mogu letjeti.

RAZNOVRSNOST BOJA I ŠARA

Po raznolikosti boja i šara leptire još možemo usporediti samo s cvijećem. Šare na tijelu i krilima imaju raznolike uloge. Jedna od njih je pomoć pri pronalaženju partnera.

Šare ih također mogu prikriti i pomoći im u skrivanju pred grabežljivcima. Leptiri ne mogu ugristi ili ubosti pa su morali usvojiti druge načine zaštite. Jarke boje upozoravaju grabežljivca da nisu pogodni za jelo. Tijelo mnogih leptira sadrži otrov prikupljen iz biljaka kojima se hrane. Za njih je razoran za ptice i druge grabežljivce. Upravo radi toga neotrovni leptiri oponašaju izgled otrovnih.

Važno je spomenuti i naoko nevjerojatnu činjenicu o korisnosti leptira: sva naša svila dolazi od niti čahure dudova svilca. Nit jedne čahure može biti duga i 600 metara. Iako smo u doba umjetnih materijala manje ovisni o svili, ona je još uvijek vrlo cijenjena za izradu skupe odjeće.

Leptiri su osjetljivi glavni uzrok promjene njihova broja. U svijetu je velik broj vrsta doveden do ruba opstanka. Neki stručnjaci pretpostavljaju da bi im globalno zatopljenje moglo odgovarati i proširiti granice rasprostranjenja.

Piše i uređuje: Željka Vukov

PRIČA O FOTOGRAFIJI

Pokrivanje »fajera«

Zabilježio: Dražen Prčić

Miroljub Sudarević i
Antun Mačković 1973.

Fotografija pred vama snimljena je na Verušiću, danas već pomalo davne 1973. godine, na salašu obitelji Sudarević i predstavlja prvi fotografski uradak *Zvonimira Sudarevića*, poznatog snimatelja gotovo svih važnih događaja na ovim našim prostorima i dobitnika nekoliko nagrada za svoj dugogodišnji umjetnički rad. Na našu zamolbu njezin je autor ispričao zanimljivu storiju o svojim fotografskim počecima, ali i priču o svom djedu *Gaboru*, svojevrsnom pioniru fotografije u vremenu između dva velika svjetska rata.

»Fotografija, kao što se na njoj može vidjeti, dokumentira pokriva-

nje 'fajera' jedne šupe na salašu, a na njoj se nalaze moj otac *Miroljub Sudarević* i *Antun Mačković*, koji je pomogao u ovom poslu. Ne mogu se točno sjetiti točnog doba kada je snimljena, jer sam tada imao svega 13 godina, no s obzirom na ljetnu garderobu vjerojatno je bilo proljeće ili ljeto. Svoj prvi foto uradak zabilježio sam na fotografskom aparatu ruske proizvodnje, glasovitoj 'Smeni 8', koju sam iste godine dobio na dar upravo od oca. Zanimljivo je spomenuti i činjenicu kako su svi koji su se kasnije ozbiljnije počeli baviti fotografijom svoje početke imali na ovom fotoaparatu i zahvaljujući njemu ostali su zabi-

lježeni brojni trenuci nekadašnjeg vremena prošlog. No, htio bih reći kako je mojim fotografskim počecima prethodila dugogodišnja opsesija ovom umjetnošću, točnije njezinim tehničkim aspektima, započeta još od najranijih godina djetinjstva. Od malena sam izražavao afinitet prema pokretnim slikama i pokušajima da se one trajno zabilježe, čak sam se i igrao primitivnim kamerama opskurama, pravljenim od kartonskih kutija zaostalih poslije kupovine raznorazne obuće. U biti, sve je počelo kada sam u jednoj komori na salašu, koja nije imala prozora, kroz ispali čvor na vratima prvi put vidio efekt tzv. kamere opskure, točnije obrnute slike predmeta kada se gledaju kroz malenu rupicu. I tako sam gledao domaće životinje, ponajviše perad koja se šetala dvorištem i zamišljao kako bi to bilo kada bi se ta slika mogla nekako ovjekovječiti. Nažalost, u to vrijeme još nije bilo niti struje na salašu i moja zanimanja su ostajala samo u domeni zanesenosti i poku-

šaja kroz igru. No, kada sam naučio čitati pronašao sam na tavanu, među stvarima pokojnog djeda Gabora jedan stari priručnik za razvijanje i izradu fotografija glasovite tvrtke Agfa i polagano sam počeo stručnije se informirati iz područja tehničke obrade zabilježenih snimaka. Moj je djed još u vremenu između dva rata na svom salašu razvijao fotografije uz pomoć priručnog 'laboratorija', iako je po osnovnom zanimanju bio seljak koji je obrađivao zemlju. Ali, fotografija ga je iznimno zanimala, kupio je i puno knjiga u svezi s ovom tematikom, praveći fotografije za sebe i za druge. I tako je moja želja tinjala svih godina, sve do moje 13. godine kada mi je otac konačno kupio prvi fotografski aparat i nakon ove moje prve uspjele fotografije započinje praktično bilježenje trenutaka prošloga vremena, čime se i danas bavim, ali znatno više sofisticiranijim suvremenim sredstvima digitalne tehnologije«, zaključio je Zvonimir Sudarević priču o svojoj prvoj fotografiji.

Salaš zimi: fotografija Gabora Sudarevića iz 1932.

Foto Ana i laboratorij na salašu

Moja prva samostalna fotografija s filma iz Smene 8, razvijena je u fotografskom salonu »Foto Ana« u Subotici, ali sam ubrzo počeo samostalno razvijati fotografije u mom priručnom laboratoriju na salašu, što je predstavljalo svojevrsan kuriozitet jer sve do 1975. godine na salašu nije bilo niti struje niti tekuće vode.

Uskršnje kucanje

U NEKOLIKO REDAKA

Problem

Mnogim ljudima koji drže do linije i dobrog stasa vrijeme blagdana predstavlja ozbiljan problem. Trpeze su prepune najfinijih delicija i zbilja je teško odoljeti izazovu izobilja. S druge strane, neugodno je i odbiti ponudu domaćina. I što činiti kada svatko od nas voli dobro pojesti, a pritom želi ostati vitak? Odgovor ste vjerojatno pronašli sami, a koliko je kilograma viška, neka ostane povjerljiva informacija...

FOTO KUTAK

Gazi, gazi srce moje

KVIZ

Životinjski svijet

- Koja životinja ne može skočiti?
- Koja ptica može letjeti unatrag?
- Koje je boje zebra?
- Tko je najveći sisavac?
- Tko je najmanji sisavac?
- Koja je najbrža ptica?
- Koja je najbrža kopnena životinja?

Slon
Kolibri
Bijelo-crna
Plavi kit
Tajlandski šišmiš (2 grama)
Sokol (322 kmh)
Gepard (115 kmh)

VICEMI

- * Pita otac Ivicu kako je bilo danas u školi.
  - Skoro sam dobio peticu.
  - Kako to misliš skoro? – upita otac.
  - Pa dobio ju je drug koji sjedi do mene.

* Lala je bio optužen za pljačku banke ali je oslobođen u nedostatku dokaza. Sudac ga pita ima li nešto kazati na kraju. A Lala će: - Jel' onda ne moram vraćat novce?

Marija Matić, umirovljenica

ČAJ OD KANTARIONA

»Zahvaljujući svome zetu otkrila sam dobrobiti čaja od kantariona, koji mi je uspješno pomogao u saniranju želudačnih tegoba i otkada ga pijem mogu jesti bez problema sva teška jela«, kaže baka Marija.

Aktivna i u 93. godini

Iako nikada nisam bila zaposlena, cijelog svog života nešto radim

Razgovarao: Dražen Prčić

Baka Marija Matić, po rođenju Krnjaković, rođena je davne 1916. godine u selu Čajkovci (pokraj Vrpolja, Hrvatska), a u Suboticu se doselila nakon Drugog svjetskog rata, 1949. godine. U devedeset trećoj godini dobrog je zdravlja, po cijeli je dan aktivna i redovito ide na nedjeljnu misu. Na našu zamolbu, pristala je ispričati nam neke crtice iz svoga života i otkriti njezin recept životne dugovječnosti.

»Prvi dio svoga života proveo sam u rodnom selu, od malena radeći kućanske poslove u obiteljskoj kući. Završila sam pet razreda osnovne škole, što je tada bilo primjereno ženskoj djeci, i sve do šesnaeste godine pomagala materi. Ali, onda sam se zaljubila, udala se vrlo rano i počela živjeti sa suprugom, sve do njegove smrti prije 19 godina. Iz našeg dugogodišnjeg braka imam dvije kćeri, Ankicu i Vidu, četvero unučadi i jedno pranuče«, započela je priču baka Marija.

DOLAZAK U SUBOTICU

Kako sama kaže, nakon završetka Drugog svjetskog rata u kome je njezin suprug sudjelovao u partizanskim redovima, odlučili su preseliti sa sela u grad. U biti, to je bila izričita odluka njezinog čovjeka, i ona joj se, nevoljko, morala povinovati.

»Za početak života u Subotici ne vežu me pretjerano lijepe uspomenne, jer nisam bila dobro prihvaćena od strane najbližih susjeda. No, bila su to takva vremena. Postupno, sve je vremenom došlo na svoje mjesto i, evo, već punih 60 godina sam u ovom gradu na sjeveru Bačke«.

AKTIVNA CIJELOGA ŽIVOTA

»Nažalost, nikada nisam bila redovito zaposlena. Željela sam raditi, ali mi je suprug to cijeloga života branio. On je radio u Severu, dok sam ja radila doma. I tu je došlo do paradoksalne situacije, kada sam šivajući u kućnoj radinosti počela

zarađivati više od njega. Oduvijek sam imala smisla i talenta za šivanje, štrikanje i heklanje pa su uslijedile brojne porudžbine i godinama sam tako nadopunjavala kućni proračun. Zahvaljujući tome uspjeli smo školovati djecu sve do njihovih fakultetskih diploma. Heklam još i danas, ali samo za potrebe darivanja svoje obitelji«.

Baka Marija ustaje svakoga dana oko šest sati, redovito ispije čaj od kantariona, koji joj čini dobro želucu, i potom je tijekom cijeloga dana aktivna po kući i malom vrtu uz nju. Navečer redovito već više od 35 godina jede kefir, ali i sve druge namirnice.

»Uvijek nešto moram raditi i zanimati se nečim. Evo, trenutačno dovršavam jednu čipku, radio prijatelj mi svira cijeloga dana, a popodne volim pročitati novine. Vid mi se prije nekoliko godina potpuno povratio, pa mi više ne trebaju naočale za čitanje«, kazala je baka Marija i demonstrirala čitanje bez optičkog pomagala.

ŠETNJA

Svakoga dana voli prošetati oko kvarta u kome živi, mlada kćer, koja živi u Subotici, redovito je posjećuje i donosi joj potrebne namirnice, a baka sebi svakodnevno i kuha.

»Nedjeljom redovito odlazim na misu u franjevačku crkvu, a u povratku prošećem skupa s prijateljicom Ankicom. Volim šetati uvijek kada to mogu i noge me još sasvim dobro služe«.

OBITELJ

»Cijeloga života uvijek mi je najvažnija bila moja obitelj i sve što sam radila bilo je usmjereno prema njezinoj dobrobiti. Najvećim bogatstvom smatram svoj dobar brak, moje dvije kćeri i potom njihovu djecu s kojima sam provela sve ove godine«.

RAD

»Niti sada ne mogu sjediti prekrivenih ruku i gledati u zrak, jednostavno moram nešto raditi«, kazala je na rastanku baka Marija Matić, planirajući već neku novu aktivnost toga dana.

Sportski vremeplov

Mediterranske igre 1979

Prije trideset godina Split je bio domaćin dotad najvećih Mediteranskih igara u povijesti. Osme po redu, igre koje okupljaju države iz ovog primorskog regija, okupile su 14 sudionica koje su se natjecale u rekordnih 26 sportova. Za potrebe MIS, kako je glasio službeni naziv jednog od najvećih natjecanja organiziranih na prostoru nekadašnje zajedničke države, izgrađen je velebni stadion u Poljudu (danas stadion NK Hajduka) na kome su se održavala sva atletska natjecanja, te svečano otvorenje i zatvaranje igara. Tadašnja zajednička država Jugoslavija bila je najuspješnija po broju osvojenih zlatnih medalja (56), a ukupno je osvojeno 127 odličja. Službena maskota Mediteranskih igara bila je sredozemna morska medvjedica Adrijana.

Champions league

Barcelona i Chelsea prvi polufinalni par

Nakon prvih uzvratnih susreta četvrtfinala Lige prvaka, Barcelona i Chelsea izborili su plasman u polufinale. Španjolci su protiv Bayerna rutinirano odigrali neodlučenih 1-1, sigurno čuvajući golemu prednost iz prvog susreta (4-0), ali je zato Chelsea poslije velike drame u Londonu uspio izboriti 4-4 protiv Liverpoola i sačuvati dva gola prednosti iz prvog susreta na gostovanju u Liverpoolu.

1.HNL

Dinamo čuva vrh

Minimalnom pobjedom protiv Intera (1-0), Dinamo je sačuvao bod prednosti na vrhu tablice Prve hrvatske nogometne lige. Prvi pratitelj Hajduk svladao je Cibaliu (2-0) na svom travnjaku i ostao u utrci za naslov prvaka. U sljedećem, 26. kolu u nedjelju 19. travnja, Dinamo gostuje momčadi Croatie Sesvete, dok će zaprešićki Inter ugostiti Hajduka.

ATP Monte Carlo

Uspješan start hrvatskih tenisača

Marin Čilić, Ivan Ljubičić i Ivo Karlović startali su pobjedama na turniru iz Masters serije koji se igra u kneževini Monte Carlo. Čilić je u prvom nastupu slavio protiv Talijana Cippole, Ljubičić je bio bolji od Belgijca Vliegenga, dok je Karlović svladao Francuza Serru. I srbijanski tenisači su imali uspješan start, Novak Đoković je svladao Hernandeza, dok je Janko Tipsarević napravio veliko iznenađenje svladavši Monfilsa.

Svjetska liga

Četvrta pobjeda »barakuda«

Hrvatska vaterpolska reprezentacija zabilježila je i četvrtu uzastopnu pobjedu u ovogodišnjoj sezoni Svjetske lige. Na gostovanju u Moskvi, izabranici Ratka Rudića bili su bolji od domaće selekcije

Rusije (15-12) i nastavili stopostotni niz uspješnosti. Hrvatska u skupini 3 ima maksimalnih 12 bodova, druga je Španjolska s 8, treća Njemačka s 3 i posljednja Rusija sa samo 1 bodom.

WTA Marbella

Jubilarni naslov za Jelenu Janković

Poslije nekoliko razočaravajućih nastupa ove sezone, nekada prva igračica svijeta Jelena Janković odlično je odigrala WTA turnir u Marbelli (Španjolska) i osvojila jubilarnu desetu titulu u profesionalnoj karijeri. U finalnom susretu pobijedila je domaću igračicu Suarez Navarro (6-3, 3-6, 6-3) i navijestila povratak u šampionsku formu.

Formula 1

Utrka u Kini

Karavana formule 1 seli se ovoga vikenda u Šangaj, gdje će u nedjelju 19. travnja biti vožena utrka za veliku nagradu Kine. U trenutčanom poretку vrh tablice vozača zauzima Britanac Jenson Button s 15 bodova ispred Brazilca Rubensa Barrichella koji je osvojio 10 bodova u prve dvije utrke sezone (VN Australije i Malezije). U konkurenciji konstruktora vodi momčad Brawn GP (25 poena), ispred Toyote koja ima 16,5 poena.

Nogomet

Remi Bačke

Neiskorišteni jedanaesterac u samom finišu susreta koštao je Bačku pobjede u Novom Kneževcu i susret protiv Obilića završio je neodlučenim rezultatom (1-1). Jedini pogodak za subotičku momčad postigao je u prvom poluvremenu Radulović, također s jedanaest metara. Ni na trećem gostovanju u nastavku sezone Bačka nije uspjela zabilježiti pobjedu i slijedi joj vrlo neizvjesna borba za prvo ili drugo mjesto na tablici Vojvođanske lige.

Bačka 1901: Miković (Milanović), Ilkić, Maslovara (Vučković), Ilovac, Vilotić, Klačar, Nađ, Lazić (Petrović), Radulović, Davidović i Perdović.

Poraz Spartaka ZV

Momčad Ranka Popovića doživjela je na gostovanju u Sevojnu svoj prvi poraz (0-3) u proljetnom dijelu prvenstva Prve lige. Istoimena domaća momčad, koja se bori za ostanak zaustavila je uspješni rezultatski niz Subotičana, ali je Spartak Zlatibor voda i pokraj neuspjeha zadržao petu poziciju na prvenstvenoj tablici koja vodi u viši rang natjecanja. U sljedećem kolu, u subotu 18. travnja, Spartak ZV dočekuje momčad Bežanije na svom terenu.

Spartak Zlatibor voda: Tumbas, Dašić (Rajkovača), Šarac, Lazić, Veselinov, Popović, Mijić (Ubiparip), Torbica, Janjuš, Marinković, Nosković (Fabinjo).

Tenis

Četvrtfinale za Šimića i Vukasa

Na prvom teniskom turniru nove sezone, Otvorenom prvenstvu Subotice za tenisače do 12 godina, Stefan Šimić (TK 1878) i Saša Vukas (TK Spartak), u konkurenciji 64 natjecatelja, izborili su plasman među osam najboljih. Šimić je u četvrtfinalu zaustavljen od Aleksandra Nedeljkovića (TK Spens), dok je Vukas poražen od Stefana Aćimovića (TK Polet). Prvenstvo je odigrano u organizaciji TK Spartak iz Subotice.

Odbojka

Sara Klisura najbolji server EP-a

Odbojkašica Spartaka i ženske kadetske reprezentacije Srbije Sara Klisura proglašena je za najboljeg servera na nedavno završenom

Europskom kadetskom prvenstvu u Rotterdamu (Nizozemska). U velikoj mjeri i zahvaljujući njezinim servisima osvojena je srebrna medalja i izborni plasman na Svjetsko prvenstvo, koje će se u srpnju igrati na Tajlandu.

Pikado

Antonijević i Mikulić u reprezentaciji Srbije

Na izbornom turniru u Novom Sadu, održanom 11. travnja u Sportskom centru na Klisi, Draško Antonijević i Otilija Mikulić iz Subotice izborili su mjesto u pikado reprezentaciji Srbije, koja će nastupiti na Svjetskom prvenstvu u Zadru (Hrvatska). SP će se igrati od 20. do 27. lipnja ove godine.

DOLAZI PLIN DO VAS ? ONDA POSJETITE NAS !

CIM GAS

Cesta Jovana Mikića 56.
24000 Subotica
Tel: 024/621-000
www.cimgas.rs

VRHUNSKA OPREMA I MONTAŽA SISTEMA
ZA GRIJANJE I KLIMATIZACIJU

Bela Vojnić Rogić, predsjednik KK Bačka

Otvorenje sezone

U nedjelju 19. travnja, na hipodromu u Subotici zakazan je prvi trkački dan

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Ista cijena ulaznica

Vodstvo KK Bačka odlučilo je ne mijenjati cijenu ulaznica na hipodromu, pa će one i dalje biti 150 dinara, dok u pretplati godišnja karta za cijelu sezonu stoji 1000 dinara.

Nova kasačka sezona na subotičkom hipodromu započinje prvim trkačkim danom zakazanim za nedjelju, 19. travnja. U organizaciji Konjičkog kluba Bačka na programu će biti osam točaka otvorenja sezone, a očekuju se nastup natjecatelja koji su rangirani prema bodovima iz prošle sezone.

»Prema najavama trebali bismo vidjeti i nekoliko novih uvoznih grla, koja će se po prvi put pojaviti na stazi, a utrke će biti puštane iz gume, te planiramo i jednu brzu partiju koja će biti puštena iz autostarta. Pozivamo sve ljubitelje konjičkog sporta na otvorenje nove sezone, jer će imati priliku vidjeti i nekoliko domaćih mladih grla pred kojima je lijepa natjecateljska budućnost«, najavljuje predsjednik Konjičkog kluba Bačka *Bela Vojnić Rogić*.

NOVA SEZONA

Nakon duge zimske stanke ponovno će oživjeti subotički hipodrom i ljubitelji tradicionalnog sporta sa sjevera Bačke imat će priliku bodriti svoje ljubimce i uživati u majstorskim vožnjama domaćih i inozemnih sulkaša.

»Nekoliko mladih grla, poput Gajtsova ili Arola, prošlogodišnjih najboljih dvogodaca, ove bi sezone trebali pokazati svoju kvalitetu. Njihovo trenutačno najbolje vrijeme je 1,20,2 i ono bi se vjerojatno moglo i popraviti u novoj sezoni. Od starijih konja tu su Fantastic Lobel i Dimitrije iz domaćeg

Promidžba

Tijekom ove sezone planirano je dijeljenje besplatnih karata za najmlađe, jer bi željeli promovirati konjički sport među mladima i potaknuti kod njih ljubav prema konjima.

odgoja, a od uvoznih grla tu su konji koje je uvezao *Bjelogrlić* iz Beograda, te nekoliko talijanskih grla kod nas u Subotici.

Prema riječima Bele Vojnića Rogića natjecateljski fokus utrka na teritoriju Srbije poglavito je usmjeren na Suboticu i Beograd, dva najrazvijenija centra odgoja konja, a značajnih utrka trebalo bi

biti u Srbobranu i Despotovu, dok situacija s organizacijom utrka u Adi još uvijek nije izvjesna.

SUBOTIČKI HIPODROM

»Ove godine planiramo organizirati deset natjecateljskih dana na našem hipodromu, naravno ukoliko sve bude išlo prema ranije utvrđenom planu. Hipodrom smo, u skladu s našim financijskim mogućnostima, pripremili za novu natjecateljsku sezonu. Jamačno, ukoliko bude mogućnosti željeli bismo još više poboljšati infrastrukturu, prije svega tribine, na čemu će se raditi u predstojećem razdoblju.«

Na pitanje – odražava li se utjecaj svjetske krize i na konjički sport, Bela Vojnić Rogić odgovara:

»Zasada još uvijek ne u većoj mjeri, jer ljudi koji su u ovoj branši i poslu dobro su upoznati s potrebnim ulaganjima u natjecateljski konjički sport. Istina, sada je to malo problematičnije, ali i dalje se ulaže.«

MEĐUNARODNA SURADNJA

»I ove sezone nastavljamo tradicionalnu suradnju s našim

susjedima iz Mađarske. Planirani su trkački dani u Oroshazi i Budimpešti, a oni će obavezno biti naši gosti na Dužijanci, te na nekoliko drugih utrka tijekom sezone na našem hipodromu. Mi ćemo, s druge strane, ići s nekoliko grla kada bude glasovita utrka 'Szabadkai di' (Subotička nagrada) u glavnom gradu Mađarske. Također, uspostavili smo suradnju i sa Slovencima, pa će oni doći u Suboticu s nekoliko grla, a mi ćemo uzvratno sudjelovati na nekim utrkama kod njih. Pokraj toga, već godinama na našim utrkama sudjeluje i nekoliko štala iz Hrvatske, ponajviše iz Zagreba i Osijeka.«

Prema kazivanju našeg sugovornika najveću barijeru većoj međunarodnoj suradnji i razmjeni predstavlja činjenica da se jedina međugranična veterinarska kontrola nalazi na državnom prijelazu Batrovci, pa ovdašnji konjari moraju prijeći i preko 400 km za odlazak na utrku koja se nalazi na upola manjoj udaljenosti. Dokle se god to ne riješi, postojat će problem masovnijeg sudjelovanja grla s obiju strana srpsko-hrvatske granice.

PETAK
17.4.2009.

05.50 - Najava programa
 05.55 - Trenutak spoznaje
 07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti
 07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.35 - Vijesti
 09.15 - Sve će biti dobro
 10.00 - Vijesti
 10.10 - Vijesti iz kulture
 10.15 - Pod pariškim nebom, dokumentarni film
 10.55 - Fotografija u Hrvatskoj
 11.10 - Oprah Show
 12.00 - Dnevnik
 12.35 - Draga neprijateljica
 13.25 - Dan za danom, emisija
 14.30 - Vijesti
 14.45 - Glas domovine
 15.10 - Znanstvena petica
 15.40 - Drugo mišljenje
 16.15 - Hrvatska uživo - Vijesti
 16.20 - Hrvatska uživo
 17.40 - Jelovnici izgubljenog vremena

18.05 - Iza ekrana
 18.40 - Sve će biti dobro
 19.30 - Dnevnik
 20.15 - Vaš blockbuster
 22.15 - Dnevnik 3
 22.35 - Lica nacije
 23.25 - Poslovne vijesti
 23.40 - Dosjei X (6), serija
 00.25 - Zvezdane staze: Deep Space Nine 6, serija
 01.10 - Hotel Babylon 3, serija
 02.05 - Bostonsko pravo 3
 02.50 - Pod pariškim nebom, dokumentarni film
 03.30 - Oprah Show
 04.15 - Fotografija u Hrvatskoj
 04.25 - Draga neprijateljica

07.05 - Najava programa
 07.10 - Pustolovine Marka i Goge, crtana serija
 07.30 - Kuzco - careva nova škola, crtana serija
 07.55 - TV vrtić:
 08.10 - Čarobna ploča - učimo engleski
 08.25 - Petar Pan i gusari
 08.50 - Školarci obavještajci, serija za djecu
 09.15 - Beverly Hills 9, serija
 10.00 - Banda iz Sugar Creeka: Tajno skrovište, američki film
 11.20 - Pustolovine Sare Jane
 11.45 - Indeks, emisija o školstvu
 12.15 - Pola ure kulture
 12.50 - Zamjena golova, film
 14.10 - Dokuteka - Mladen Juran: Zadnja pošta

Zagreb - Polovni život, dok. film (1979.)
 14.45 - Obični ljudi, TV serija
 15.35 - Koga briga? Koliko nas škola priprema za život?
 16.10 - Nove avanture stare Christine 2, serija
 16.30 - Tudinci u Americi, humoristična serija
 17.00 - Bostonsko pravo 3
 17.50 - Županijska panorama
 18.15 - Vijesti na Drugom
 18.35 - Drugi red partera, emisija o kazalištu
 19.20 - Crtani film
 19.30 - Otkad si otišla 2, serija
 20.05 - Uskrs u Ciboni, prijenos
 21.40 - Vijesti na Drugom
 21.55 - Hotel Babylon 3, serija
 22.55 - Sudac John Deed 5
 23.50 - Sudac John Deed 5
 00.45 - Državnik novog kova 2, humoristična serija
 01.15 - Filmski maraton: Zaštitnik, tajlandski film
 02.45 - Filmski maraton: Oči u oči s neprijateljem, američki film
 04.15 - TV raspored

06:45 Otvori svoje srce, serija
 07:35 Yu-Gi-Oh, crtana serija
 08:00 Fifi i cvjetno društvo
 08:15 Tomica i prijatelji
 08:30 Ezo TV, tarot show
 09:30 Nova lova, TV igra
 10:00 IN magazin
 11:10 Inspektor Rex, serija
 12:10 Farma, reality show
 13:10 Vatreno srce, serija
 14:05 Rebelde, serija
 15:05 Spy Kids 2, igrani film
 17:00 Vijesti
 17:25 Inspektor Rex, serija
 18:25 IN magazin by Bijele udovice
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:00 Farma, reality show
 22:00 To nije još jedan film za mlade, igrani film
 23:40 Vlak odmetnika, film
 01:25 Ezo TV, tarot show
 02:25 Metro smrti, igrani film
 03:55 Mreža laži, igrani film
 05:25 Kraj programa

06.55 Dexterov laboratorij
 07.15 SpužvaBob Skockani
 07.40 Korak po korak, serija
 08.05 Kako sam upoznao vašu majku, serija
 08.35 Punom parom, kulinarski izazov
 09.15 Astro show, emisija
 10.20 Kunolovac, kviz
 11.20 Malcolm u sredini, serija

11.40 U dobru i zlu, serija
 12.15 Ekkluziv, magazin
 12.30 Vijesti
 12.40 Reba, serija
 13.05 Večera za 5, lifestyle emisija
 13.35 Marina, telenovela
 14.30 Cobra 11, serija
 15.20 Magnum, akcijska serija
 16.15 Korak po korak, serija
 16.40 Kako sam upoznao vašu majku, serija
 17.10 Malcolm u sredini, humoristična serija
 17.35 U dobru i zlu, serija
 18.00 Reba, serija
 18.30 Vijesti
 18.55 Ekkluziv, magazin
 19.05 Večera za 5, lifestyle emisija
 19.35 Punom parom, kulinarski izazov
 20.00 Hrvatska traži zvijezdu, uživo
 22.00 Posljednji provod, film, komedija (1. dio)
 23.00 Hrvatska traži zvijezdu - odluka
 23.25 Posljednji provod, film, komedija (2. dio)
 00.30 Vijesti
 00.40 Svemirski vojnici, igrani film, znanstveno-fantastični
 02.05 Posljednji provod, igrani film, komedija

SUBOTA
18.4.2009.

05.10 - Najava programa
 05.15 - Drugi red partera, emisija o kazalištu
 05.55 - Znanstvena petica
 06.25 - Iza ekrana
 06.55 - Velike filmske ljepotice: Alexandra Stenart, dok. serija
 08.00 - Vijesti
 08.10 - Kinoteka - ciklus klasičnog vesterna: Bandolero!, film
 10.00 - Vijesti
 10.15 - Kućni ljubimci
 10.50 - Veterani mira, emisija za branitelje
 12.00 - Dnevnik
 12.35 - Draga neprijateljica
 13.20 - Prizma, multimedijalni magazin
 14.10 - Duhovni izazovi
 14.40 - Fotografija u Hrvatskoj
 14.55 - Reporter: Kako do imena?
 15.55 - Euromagazin
 16.30 - Vijesti
 16.40 - Hrvatska kulturna baština
 17.00 - Svirci moji, glazbena emisija
 17.55 - U istom loncu, kulinarski show

18.35 - TV Bingo Show
 19.15 - LOTO 7/39
 19.30 - Dnevnik
 20.10 - Zvijezde pjevaju (6/8) (1.dio)
 21.00 - Zvijezde pjevaju (6/8) (2.dio)
 21.55 - Francuska veza, film
 23.40 - Dnevnik 3
 00.00 - Filmski maraton: Utjerivač dugova, britanski fim
 01.45 - Filmski maraton: Bandolero!, američki film
 03.30 - Fotografija u Hrvatskoj
 04.00 - Reporter: Kako do imena?
 04.55 - Draga neprijateljica

07.00 - Najava programa
 07.05 - Disneyjevi crtići: Šiljo i sportovi
 07.30 - Disneyjevi crtići: Kuzco - careva nova škola
 07.55 - Šangaj: Kvalifikacijska utrka F1 za Veliku nagradu Kine
 09.10 - Na kraju ulice
 09.35 - Danica
 09.40 - Čarobna ploča - učimo engleski
 09.55 - Ninin kutak: Vjetrenjače
 10.05 - Iznad crte
 10.20 - Navrh jezika
 10.30 - Kokice
 10.45 - Parlaonica
 11.40 - Briljanteen
 12.30 - Dr. Who 3., serija
 13.15 - Jazz za početnike: Šezdesete i sedamdesete (9/9)
 13.50 - KS automagazin
 14.20 - 4 zida
 14.55 - Ivanićgrad: Hrvatski rukometni KUP (Ž) - finale
 16.30 - Magazin nogometne lige prvaka
 17.00 - Košarka, PH: Zadar - Split, prijenos
 18.50 - U vrtu pod zvijezdama
 19.25 - Garaža: Alergija
 20.00 - Duh i tama, film
 21.50 - Bitange i princeze 1, humoristična serija
 22.30 - 130 godina Crvenog Križa, snimka koncerta
 23.25 - Sportske vijesti
 23.35 - Noć u kazalištu - Svečano otvorenje Muzičkog biennala 2009.: Srećko Bradić "Prikriveni križ", opera
 01.15 - TV raspored
 06:10 Code lyoko
 06:35 Superheroj Spiderman

Maska
NA PROGRAMU RTL-a:
Sub, 18.4. u 22:00

Od pomalo budalastog bankovnog službenika do super heroja u jednom potezu: upoznajte Stan-

07:00 Winx, crtana serija
 07:25 Pocoyo, crtana serija
 07:50 Roary, crtana serija
 08:05 Dora istražuje
 08:30 Ezo TV, tarot show
 09:30 Nova lova, TV igra
 10:30 Kralj Queensa, serija
 11:30 Čarobnice, serija
 12:30 Smallville, serija
 13:30 Provjereno, informativni magazin
 14:30 Farma, reality show
 17:10 Vijesti
 17:20 Ne zaboravi stihove, glazbeni show
 18:30 Kod Ane, kulinarski show
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:00 Bijes boga zmaja, film
 21:55 Brzina zvuka, film
 23:35 To nije još jedan film za mlade, igrani film
 01:05 Do krvi, igrani film
 02:30 Metro smrti, igrani film
 04:00 Trekkies 2, dok. film
 05:35 Kraj programa

06.55 Marina, telenovela
 07.45 Najbolje godine, serija
 08.10 Ulica Sezame
 09.05 Bikeri s Marsa
 09.30 Ben 10, crtana serija
 10.00 Kaya, reality drama (dvije epizode)
 10.50 Put izdaje, serija
 11.45 Tri amigosa, igrani film, komedija
 13.30 Hrvatska traži zvijezdu, uživo
 15.55 Premier League: Tottenham Hotspur - Newcastle
 18.00 Zvijezde Ekstra - 40 vrućih ljubavnih veza s filmskog seta (3. dio), zabavna emisija
 18.30 Vijesti
 19.00 Eksploziv, magazin

leyja Ipkissa, slučajnog pronalazača drevne nordijske maske. Taj začarani predmet poklonit će mu nadljudske moći i neodoljivi šarm...

* Originalni naslov:

THE MASK

* Redatelj: Chuck Russell

* Uloge: Jim Carrey, Peter Riegert, Peter Greene, Amy Yasbeck, Cameron Diaz, Max

* Godina: 1994.

* Žanr: akcijska komedija

* Trajanje: 97 min.

20.00 Dva brata, igrani film, pustolovni
22.00 Maska, igrani film, akcijska komedija
23.35 13. kat, igrani film, triler
01.20 Svemirski vojnici, igrani film

**NEDJELJA
19.4.2009.**

05.40 - Najava programa
05.45 - Svirci moji, glazbena emisija
06.30 - Glas domovine
06.55 - Euromagazin
07.40 - Vijesti
07.50 - Orpheus Britannicus - Purcella i Händela izvodi Hrvatski barokni ansambl
09.05 - Vijesti
09.20 - Biblija
09.30 - Uskrsna arhijerejska liturgija, prijenos
11.20 - Opera box
12.00 - Dnevnik
12.30 - Plodovi zemlje
13.25 - Split: More
14.00 - Nedjeljom u dva
15.05 - Mir i dobro
15.40 - Vijesti
15.55 - Jura Hura (10/10)
16.35 - Zgode i nezgode šegrti Hlapića, animirani film
17.55 - Goransko ljeto, dokumentarni film
18.34 - U istom loncu, kulinarski show
19.15 - LOTO 6/45
19.30 - Dnevnik
20.10 - 1 protiv 100, kviz
21.10 - Stipe u gostima 2, TV serija
21.50 - Paralele
22.25 - Rizzi bizz
23.15 - Dnevnik 3
23.25 - Vijesti iz kulture

23.35 - Filmski klub: Dirty Mary Crazy Lary, američki film
01.05 - Tsotsi, američko-južnoafrički film
02.40 - Fotografija u Hrvatskoj
03.05 - Rizzi bizz
03.50 - Garaža: Gretta
04.20 - Opera box
04.50 - Plodovi zemlje
05.40 - Split: More

07.00 - TV vodič
07.30 - Najava programa
07.35 - Dexterov laboratorij
08.00 - Lockie Leonard, serija za djecu
08.25 - Studio F1
08.50 - Šangaj: Formula 1 za Veliku nagradu Kine
10.50 - Studio F1
11.20 - Nora Fora, TV igra za djecu
12.10 - Hannah Montana, serija za mlade
12.35 - Tree Hill 5, serija za mlade
13.20 - Zvijezde pjevaju (6/8)
15.05 - Šangaj: Formula 1 za Veliku nagradu Kine, snimka
16.00 - Volim nogomet
19.25 - Garaža: Gretta
20.00 - HNL - emisija
20.10 - HNL - prijenos
22.05 - HNL - emisija
22.25 - Sportske vijesti
22.35 - Resident Evil 2: Apokalipsa, britansko-francuski film
00.05 - Prikraćeni 2, humoristična serija
00.30 - TV raspored

06:55 Code lyoko
07:20 Superheroj Spiderman
07:45 Winx, crtana serija
08:10 Pocoyo, crtana serija
08:30 Roary, crtana serija
08:45 Dora istražuje
09:10 Automotiv, auto-moto magazin
09:40 Novac, business magazin
10:10 Lude 70-e, serija
10:40 U sedmom nebu, serija
11:40 Kućanice iz visokog društva, serija
12:40 Samo je jedan pravi, serija
13:10 Kako zavaljeti svoje tijelo, serija
13:40 U laži su kratke noge, igrani film
15:20 Brzina zvuka, film
17:05 Vijesti
17:15 Bijes boga zmaja, igrani film

19:15 Dnevnik Nove TV
20:00 Farma, reality show
21:00 Veseli kamperi, igrani film
22:50 Red Carpet, showbiz magazin
00:10 Televizijska posla, serija
00:40 Zločin u krvi, igrani film
02:10 Do krvi, igrani film
03:35 Red Carpet, showbiz magazin
04:50 Farma, reality show
05:50 Kraj programa

06.35 Put izdaje, akcijski serija
07.20 Grupna terapija, humoristična serija
07.50 Ulica Sezame
08.45 Bikeri s Marsa
09.05 Ben 10, crtana serija
09.35 Samov život, humoristična serija (dvije epizode)
10.30 Maska, igrani film, akcijska komedija
12.10 Poruka u boci, igrani film, ljubavna drama
14.20 Dva brata, igrani film, pustolovni
16.20 Discovery: Preživjeti divljinu - Sierra Nevada, dok.emisija
17.10 Odred za čistoću, dokumentarna emisija
17.45 Exkluziv, magazin
18.30 Vijesti
19.00 Kraljevi leda, dokumentarna emisija
20.00 Wipeout, game show
21.00 Sakupljač kostiju, igrani film, triler
22.55 CSI: Miami, kriminalistička serija
23.45 Razvali, film, drama
01.20 Kunolovac, kviz

**PONEDJELJAK
20.4.2009.**

06.10 - Najava programa
06.15 - Drugo mišljenje
07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
07.05 - Vijesti
07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
07.35 - Vijesti
09.15 - Sve će biti dobro
10.00 - Vijesti
10.15 - Google - stroj koji misli, dok. film
11.10 - Treća dob, emisija za umirovljenike
12.00 - Dnevnik
12.35 - Draga neprijateljica
13.25 - Dan za danom, emisija
14.30 - Vijesti
14.45 - Normalan život,

emisija o osobama s invaliditetom
15.35 - Direkt
16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
16.15 - Hrvatska uživo
17.50 - Najslabija karika, kviz
18.40 - Sve će biti dobro
19.30 - Dnevnik
20.10 - Ne dao Bog većeg zla, hrvatski film
22.10 - Potrošački kod
22.45 - Otvoreno
23.50 - Dnevnik 3
00.05 - Poslovne vijesti
00.10 - Vijesti iz kulture
00.20 - Dosjei X (6), serija
01.05 - Zvezdane staze: Deep Space Nine 6, serija
01.50 - Momci s Madisonsa, serija
02.35 - Dosje kuhinja, humoristična serija
03.00 - Bostonsko pravo 3, serija
03.45 - Google - stroj koji misli, dok. film
04.35 - Potrošački kod
05.05 - Draga neprijateljica

07.05 - Najava programa
07.10 - Pustolovine Marka i Goge, crtana serija
07.30 - Kuzco - careva nova škola, crtana serija
07.55 - TV vrtić:
--- - Život u obitelji vodenkonja: Afrika
--- - Tikvići: Noćni Mrkač
--- - Pingu
08.10 - Čarobna ploča (2. razred)
08.25 - Petar Pan i gusari, crtana serija
08.50 - Školarci obavještajci, serija za djecu
09.15 - Beverly Hills 9, serija
10.00 - Banda iz Sugar Creeka: Problem s nastavnikom, film
11.10 - Pustolovine Sare Jane, serija za mlade
11.40 - Antologija hrvatskoga glumišta - Gregl-Boban: Alma Mahler (2002.)
12.45 - Paralele
13.20 - Vojvoda, britansko-kanadski film
14.50 - Obični ljudi, TV serija
15.40 - Ta politiká
15.50 - Kako žive životinje
16.10 - Nove avanture stare Christine 3, serija
16.30 - Tudinci u Americi, humoristična serija
17.00 - Bostonsko pravo 3
17.50 - Županijska panorama
18.15 - Vijesti na Drugom
18.35 - Na rubu znanosti: Izmijenjena stanja svijesti

19.20 - Crtani film
19.30 - Otkad si otišla 2, humoristična serija
20.05 - Lovac na talente, američki film
21.50 - Vijesti na Drugom
22.05 - Zakon!, domaća humoristična serija
22.40 - Momci s Madisonsa, serija
23.30 - Dosje kuhinja, humoristična serija
23.55 - Ciklus horora: Mračne vode, američki film
01.35 - TV raspored

06:45 Otvori svoje srce, serija
07:35 Yu-Gi-Oh, crtana serija
08:00 Fifi i cvjetno društvo
08:15 Tomica i prijatelji
08:30 Ezo TV, tarot show
09:30 Nova lova, TV igra
10:30 IN magazin by Bijele udovice
11:20 Inspektor Rex, serija
12:20 Farma, reality show
13:20 Vatreno srce, serija
14:15 Rebelde, serija
15:15 U laži su kratke noge, igrani film
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 Inspektor Rex, serija
18:25 IN magazin
19:15 Dnevnik Nove TV
20:00 Farma, reality show
21:00 Ne zaboravi stihove, glazbeni kviz
22:00 Privatna praksa, serija
23:05 Vijesti
23:20 Kevin Hill, serija
00:20 Seinfeld, serija
00:50 Život na sjeveru, serija
01:45 Ezo TV, tarot show
02:45 Opasno blizu, film
04:15 Seinfeld, serija
04:40 Život na sjeveru, serija
05:30 IN Magazin
06:10 Kraj programa

06.45 Dexterov laboratorij
07.10 SpužvaBob Skockani
07.30 Korak po korak, humoristična serija
08.00 Kako sam upoznao vašu majku, serija
08.30 Punom parom, kulinarski izazov
09.10 Astro show, emisija
10.15 Kunolovac, kviz
11.15 Malcolm u sredini, humoristična serija
11.45 Dadija, serija
12.15 Reba, serija
12.40 Exkluziv, magazin
13.20 Večera za 5, lifestyle emisija
13.45 Marina, telenovela
14.35 Cobra 11,

kriminalistička serija
15.25 Magnum, akcijska serija
16.20 Korak po korak, humoristična serija
16.45 Kako sam upoznao vašu majku, serija
17.10 Malcolm u sredini, humoristična serija
17.35 U dobru i zlu, serija
18.00 Reba, humoristična serija
18.30 Vijesti
18.55 Ekkluziv, magazin
19.05 Večera za 5, lifestyle emisija
19.35 Punom parom, kulinarski izazov
20.00 Pentatlon, igrani film
21.40 Planet tame, igrani film, znanstveno-fantastični
23.45 Vijesti
23.55 Kunolovac, kviz
01.55 Sakupljač kostiju, igrani film, triler

**UTORAK
21.4.2009.**

05.50 - Najava programa
05.55 - Normalan život, emisija o osobama s invaliditetom
07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
07.05 - Vijesti
07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
07.35 - Vijesti
09.15 - Sve će biti dobro
10.00 - Vijesti
10.15 - Nebo s potpisom Concordea, dokumentarni film
11.10 - Christinin vrt 2., dokumentarna serija
11.40 - Hrvatska kulturna baština
12.00 - Dnevnik
12.35 - Draga neprijateljica
13.25 - Dan za danom, emisija
14.30 - Vijesti
14.45 - Među nama
15.35 - Opa, cupa, cupana - emisija pučke i predajne kulture
16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
16.15 - Hrvatska uživo
17.50 - Najslabija karika, kviz
18.40 - Sve će biti dobro
19.30 - Dnevnik
20.10 - Globalno sijelo
20.45 - Rijeke Hrvatske: Cetina, popularno-znanstvena serija
21.20 - Poslovni klub
21.55 - Otvoreno
23.00 - Dnevnik 3
23.15 - Poslovne vijesti
23.30 - Dosjei X (6), serija
00.15 - Zvezdane staze: Deep Space Nine 6, serija
01.00 - CSI: Miami 6, serija
01.45 - Zovem se Earl 2, humoristična serija

02.05 - Nebo s potpisom Concordea, dok.film
03.00 - Opa, cupa, cupana - emisija pučke i predajne kulture
03.25 - Drugi format
04.05 - Globalno sijelo
04.35 - Poslovni klub
05.05 - Draga neprijateljica

07.05 - Najava programa
07.10 - Pustolovine Marka i Goge, crtana serija
07.30 - Kuzco - careva nova škola, crtana serija
07.55 - TV vrtić:
--- Danica: Danica i morski vuk
--- Medvjedići: U labirintu stijena
--- Klaun Kiri: Točka za četvero
--- Profesor Baltazar: Horacijev uspon i pad
08.25 - Petar Pan i gusari
08.50 - Školarci obavještajci, serija za djecu
09.15 - Beverly Hills 9, serija
10.00 - Praznici sa Silvestrom, austrijski film
11.30 - Daleko od doma, serija
11.55 - Antologija hrvatskoga glumista - Gregl-Boban: Alma Mahler (2002.)
13.05 - Petorke, kanadsko-američki film
14.25 - reprizni program
14.50 - Obični ljudi, TV serija
15.40 - Navrh jezika
15.50 - Iznad crte
16.10 - Nove avanture stare Christine 3, serija
16.30 - Tuđinci u Americi, humoristična serija
17.00 - Mirogoj: Jom Hašoa, prijenos
17.30 - reprizni program
17.50 - Županijska panorama
18.15 - Vijesti na Drugom
18.35 - Drugi format
19.20 - Crtani film
19.30 - Otkad si otišla 2, humoristična serija
20.05 - Kad ftičeki popevleju, TV drama
21.15 - Vijesti na Drugom
21.35 - CSI: Miami 6, serija
22.25 - Zovem se Earl 2, humoristična serija
22.50 - Ciklus europskog filma: Holy Lola, francuski film

01.00 - TV raspored
06:45 Otvori svoje srce, serija
07:35 Yu-Gi-Oh, crtana serija
08:00 Fifi i cvjetno društvo
08:15 Tomica i prijatelji
08:30 Ezo TV, tarot show

09:30 Nova lova, TV igra
10:30 IN magazin
11:15 Inspektor Rex, serija
12:15 Farma, reality show
13:15 Vatreno srce, serija
14:10 Rebelde, serija
15:10 Opasni virus, igrani film
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 Inspektor Rex, serija
18:25 IN magazin
19:15 Dnevnik Nove TV
20:00 Farma, reality show
21:00 Beethoven 2, igrani film
22:40 Vijesti
22:55 Kevin Hill, serija
23:50 Seinfeld, serija
00:20 Život na sjeveru, serija
01:10 Ezo TV, tarot show
02:10 Hladnokrvni ubojica, igrani film
03:30 Seinfeld, serija
04:00 Život na sjeveru, serija
04:45 IN magazin
05:25 Farma, reality show
06:25 Kraj programa

07.10 Dexterov laboratorij
07.30 Transformeri
07.55 Korak po korak
08.25 Kako sam upoznao vašu majku, serija
08.55 Punom parom, kulinarski izazov
09.35 Astro show, emisija
10.40 Kunolovac, kviz
11.40 Malcolm u sredini, humoristična serija
12.10 U dobru i zlu, humoristična serija
12.40 Reba, serija
13.05 Ekkluziv, magazin
13.20 Večera za 5, lifestyle emisija
13.45 Marina, telenovela
14.35 Cobra 11, serija
15.25 Magnum, akcijska serija
16.20 Korak po korak, humoristična serija
16.45 Kako sam upoznao vašu majku, serija
17.10 Malcolm u sredini, humoristična serija
17.35 U dobru i zlu, serija
18.00 Reba, serija
18.30 Vijesti
18.55 Ekkluziv, magazin
19.05 Večera za 5, lifestyle emisija
19.35 Punom parom, kulinarski izazov
20.00 Wipeout, game show
21.00 Ljubav je na selu, dok. sapunica
22.00 Fletch, film, komedija
23.50 Vijesti
00.00 Kunolovac, kviz
02.00 Pentatlon, film, akcijski

**SRIJEDA
22.4.2009.**

05.50 - Najava programa
05.55 - Među nama
07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
07.05 - Vijesti
07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
07.35 - Vijesti
09.15 - Sve će biti dobro
10.00 - Vijesti
10.15 - Arhitektura turističkih mjesta na moru, dokumentarni film
11.15 - Oprah Show
12.00 - Dnevnik
12.35 - Draga neprijateljica
13.25 - Dan za danom, emisija
14.30 - Vijesti
14.45 - Riječ i život, religijski program
15.35 - Alpe-Dunav-Jadran
16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
16.15 - Hrvatska uživo
17.45 - Najslabija karika, kviz
18.35 - Sve će biti dobro
19.15 - LOTO 7/39
19.30 - Dnevnik
20.10 - Idemo na put s Goranom Milićem: Australija
21.00 - Luda kuća 4., TV serija
21.40 - Proces
22.15 - Otvoreno
23.25 - Dnevnik 3
23.40 - Poslovne vijesti
23.45 - Vijesti iz kulture
23.55 - Dosjei X (6), serija
00.40 - Zvezdane staze: Deep Space Nine 6, serija
01.25 - Zakon i red: Zločinačke nakane 2, serija
02.10 - Oprah Show
02.55 - Arhitektura turističkih mjesta na moru, dokumentarni film
03.50 - Fotografija u Hrvatskoj
04.05 - Alpe-Dunav-Jadran
04.35 - Proces
05.05 - Draga neprijateljica, telenovela

07.05 - Najava programa
07.10 - Pustolovine Marka i Goge, crtana serija
07.30 - Kuzco - careva nova škola, crtana serija
07.55 - TV vrtić:
--- Ninin kutak: Skulpture i magneti od oblutaka
--- Braća koale: Pilot Noa
--- Mali crveni traktor: Kravlja šutnja
08.25 - Petar Pan i gusari
08.50 - Školarci obavještajci, serija za djecu
09.15 - Beverly Hills 9, serija
10.00 - Prijenos sjednica Hrvatskog sabora
13.35 - reprizni program

14.05 - Obični ljudi, TV serija
14.55 - južnoafrički dok. film za mlade
15.10 - Kokice
15.30 - Nove avanture stare Christine 3, serija
15.50 - Tuđinci u Americi, humoristična serija
16.10 - Scientia croatica
16.40 - Znanstvene vijesti
16.55 - Vaterpolo, EL - 1/4 finale: Mladost - Olympiakos, prijenos
18.10 - Vaterpolo, EL - 1/4 finale: Jug - Partizan, prijenos
19.25 - Otkad si otišla 2, humoristična serija
20.00 - HNL - emisija
20.10 - HNL - prijenos
22.05 - HNL - emisija
22.25 - Vijesti na Drugom
22.45 - Zakon i red: Zločinačke nakane 2, serija
23.35 - Crna kutija
00.05 - Pogled iznutra, serija
00.50 - TV raspored

06:45 Otvori svoje srce, serija
07:35 Yu-Gi-Oh, crtana serija
08:00 Fifi i cvjetno društvo
08:15 Tomica i prijatelji
08:30 Ezo TV, tarot show
09:30 Nova lova, TV igra
10:30 IN magazin
11:15 Inspektor Rex, serija
12:15 Farma, reality show
13:15 Vatreno srce, serija
14:15 Rebelde, serija
15:15 Beethoven 2, igrani film
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 Inspektor Rex, serija
18:25 IN magazin
19:15 Dnevnik Nove TV
20:00 Farma, reality show
21:00 Pirati i otok s blagom, igrani film
22:45 Vijesti
23:00 Kevin Hill, serija
00:00 Seinfeld, serija
00:30 Život na sjeveru, serija
01:20 Ezo TV, tarot show
02:20 Opasan dokaz, film
03:50 Seinfeld, serija
04:15 Život na sjeveru, serija
05:00 IN magazin
05:40 Farma, reality show
06:40 Kraj programa

07.10 Dexterov laboratorij
07.30 Transformeri
07.55 Korak po korak, serija
08.25 Kako sam upoznao vašu majku, serija
08.55 Punom parom, kulinarski izazov
09.35 Astro show, emisija
10.40 Kunolovac, kviz

11.40 Malcolm u sredini, humoristična serija
 12.10 U dobru i zlu, serija
 12.40 Reba, serija
 13.05 Ekkluziv, magazin
 13.20 Večera za 5, lifestyle emisija
 13.45 Marina, telenovela
 14.35 Cobra 11, serija
 15.25 Magnum, akcijska serija
 16.20 Korak po korak, serija
 16.45 Kako sam upoznao vašu majku, serija
 17.10 Malcolm u sredini, humoristična serija
 17.35 U dobru i zlu, serija
 18.00 Reba, serija
 18.30 Vijesti
 18.55 Ekkluziv, magazin
 19.05 Večera za 5, lifestyle emisija
 19.35 Punom parom, kulinarski izazov
 20.00 CSI: New York, kriminalistička serija
 21.00 Mentalist, serija
 21.50 11. sat, serija
 22.40 Skrivena meta, kriminalistička serija
 23.35 Vijesti
 23.45 Kunolovac, kviz
 01.45 Fletch, igrani film, komedija

ČETVRTAK
23.4.2009.

05.50 - Najava programa
 05.55 - Riječ i život, religijski program

07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti
 07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.35 - Vijesti
 09.15 - Sve će biti dobro
 10.00 - Vijesti
 10.15 - Big Business, dokumentarni film
 11.10 - Oprah Show
 12.00 - Dnevnik
 12.35 - Draga neprijateljica
 13.25 - Dan za danom, emisija
 14.30 - Vijesti
 14.45 - Trenutak spoznaje
 15.35 - Dokumentarni film
 16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
 16.15 - Hrvatska uživo
 17.50 - Najslabija karika, kviz
 18.40 - Sve će biti dobro
 19.30 - Dnevnik
 20.10 - 1 protiv 100, kviz
 21.10 - Dossier.hr
 22.00 - Pola ure kulture
 22.35 - Otvoreno
 23.25 - Dnevnik 3
 23.40 - Poslovne vijesti
 23.45 - Vijesti iz kulture
 23.55 - Dosjei X (6), serija
 00.40 - Zvezdane staze: Deep Space Nine 6, serija
 01.25 - Blizu doma, serija
 02.10 - Bostonsko pravo 3
 02.55 - Fotografija u Hrvatskoj
 03.10 - Vrijeme za knjigu
 03.50 - Pola ure kulture
 04.20 - Dossier.hr

05.05 - Draga neprijateljica
 07.05 - Najava programa
 07.10 - Pustolovine Marka i

Goge, crtana serija
 07.30 - Kuzco - careva nova škola, crtana serija
 07.55 - TV vrtić:
 -- -- - Danica:
 Danica i ljenivac
 -- -- - Profesor Baltazar:
 Igrati se lovce
 -- -- - Cipelice lualice: Vodene ljeptice
 -- -- - Cipelice lualice: Vodene ljeptice
 -- -- - Vatrogasac Sam:
 Zdenac želja
 08.25 - Petar Pan i gusari
 08.50 - Školanci obavještajci, serija za djecu
 09.15 - Beverly Hills 9, serija
 10.00 - Prijenos sjednica Hrvatskog sabora
 13.40 - Poslovni klub
 14.10 - Slikovnica
 14.45 - Obični ljudi, TV serija
 15.35 - Koga briga?
 16.10 - Nove avanture stare Christine 3, serija
 16.30 - Tudinci u Americi, humoristična serija
 17.00 - Bostonsko pravo 3
 17.50 - Županijska panorama
 18.15 - Vijesti na Drugom
 18.35 - Vrijeme za knjigu
 19.20 - Crtani film
 19.30 - Otkad si otišla 2, humoristična serija
 20.05 - Manji brat - fra Bonaventura Duda, dokumentarni film
 20.55 - Vijesti na Drugom
 21.15 - Casino, američki film
 00.10 - Blizu doma, serija
 01.00 - Vrijeme je za jazz: HGM jazz orkestar

Zagreb i Mark Feldman
 01.45 - Pogled iznutra, serija
 02.30 - TV raspored

06:45 Otvori svoje srce, serija
 07:35 Yu-Gi-Oh, crtana serija
 08:00 Fifi i cvjetno društvo
 08:15 Tomica i prijatelji
 08:30 Ezo TV, tarot show
 09:30 Nova lova, TV igra
 10:30 IN magazin
 11:10 Inspektor Rex, serija
 12:10 Farma, reality show
 13:10 Vatreno srce, serija
 14:05 Rebelde, serija
 15:05 Točka nestajanja, film
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:25 Inspektor Rex, serija
 18:25 IN magazin
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:00 Farma, reality show
 21:00 Provereno, informativni magazin
 22:00 Pod nož, serija
 23:05 Vijesti
 23:20 Kevin Hill, serija
 00:20 Seinfeld, serija
 00:50 Život na sjeveru, serija
 01:40 Ezo TV, tarot show
 02:40 Ples u tami, igrani film
 04:10 Seinfeld, serija
 04:35 Život na sjeveru, serija
 05:20 IN magazin
 06:00 Kraj programa

07.10 Dexterov laboratorij, crtana serija

07.30 Transformeri, crtana serija
 07.55 Korak po korak, humoristična serija
 08.25 Kako sam upoznao vašu majku, serija
 08.55 Punom parom, kulinarski izazov
 09.35 Astro show, emisija
 10.40 Kunolovac, kviz
 11.40 Malcolm u sredini, humoristična serija
 12.10 U dobru i zlu, serija
 12.40 Reba, humoristična serija
 13.05 Ekkluziv, magazin
 13.20 Večera za 5, lifestyle emisija
 13.45 Marina, telenovela
 14.35 Cobra 11, serija
 15.25 Magnum, akcijska serija
 16.20 Korak po korak, serija
 16.45 Kako sam upoznao vašu majku, serija
 17.10 Malcolm u sredini, humoristična serija
 17.35 U dobru i zlu, serija
 18.00 Reba, serija
 18.30 Vijesti
 18.55 Ekkluziv, magazin
 19.05 Večera za 5, lifestyle emisija
 19.35 Punom parom, kulinarski izazov
 20.00 Ljubav je na selu, dokumentarna sapunica
 21.00 Uvod u anatomiju, serija
 21.50 Kućanice, dramska serija (dvije epizode)
 23.35 Vijesti
 23.45 CSI: New York, serija
 00.35 Mentalist, serija
 01.20 11. sat, serija

GLAS DOMOVINE

Emisija o životu Hrvata izvan domovine pod nazivom »Glas domovine«, emitira se na HRT1 petkom u 14,45 sati.

KRONIKA

Polusatna televizijska emisija na hrvatskom jeziku »Kronika« emitira se na subotičkoj TV K23 nedjeljom 13 sati, i na somborskoj TV Spektr, također nedjeljom u 13 sati. Polusatna radijska emisija »Kronika« emitira se na valovima Radio Sombora, nedjeljom u 12 sati.

»Kronika tjedna« nedjeljom od 10 na YU ECO televiziji

Polusatna emisija »Kronika tjedna«, u produkciji NIU »Hrvatska riječ«, emitira se svake nedjelje od 10 sati na kanalu RTV YU ECO. U »Kronici« bilježimo i tumačimo događaje važne za život hrvatske nacionalne manjine u Vojvodini, predstavljamo ljude, njihove poslove i običaje. Podsjećamo na povijest, ali govorimo i o budućnosti ove zajednice.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku »Zvuci bačke ravnice« emitira se četvrtkom u 19 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

PRIZMA

Emisija na hrvatskom jeziku »Prizma« emitira se svake druge subote u 16.30 na RTV2 a repriza utorkom u 12.10 sati. E-mail emisije je: prizma@rtv.co.yu

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

SHEMA ZA RADNE DANE:

18,00 - 19,00

• Najava programa • Večernji dnevnik • Agencijske vijesti iz zemlje • Agencijske vijesti iz RH • Kronologija • Dogodilo se na današnji dan • Jezični savjetnik 'Govorimo hrvatski'

19,00 - 19,30

• Poetski predah • 'Popularne melodije' - zabavna glazba (ponedjeljkom) • 'Na valovima hrvatske glazbene tradicije' - narodna glazba (utorkom) • 'Veliki majstori glazbe' - ozbiljna glazba (srijedom) • 'Rock vremeplov' (četvrtkom) • 'Minute za jazz' (petkom)

19,30 - 20,00

• 'Europski magazin' - magazin Radija Deutsche Welle (ponedjeljkom) • 'Kulturna povijest' (utorkom) • 'Putokazi' (srijedom) • 'Iz hrvatske književne baštine' (četvrtkom) • 'Tjedni vodič' (petkom)

20,00 - 20,30

• »Razgovor s povodom« (ponedjeljkom) • »DW Aktualno« - regionalni magazin Radija Deutsche Welle (utorkom) • »Otvoreni studio« (srijedom) • »Kultur café« - magazin iz kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom) • »Vodič za moderna vremena«

- emisija Hrvatskoga radija (petkom)

20,30 - 21,00

• Narodna glazba • Blic vijesti i odjava programa

SHEMA ZA DANE VIKENDA:
Subota

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana, Vojvodanski tjedan, Kronologija, zabavna glazba • 18,30 'Deutsch - warum nicht?' - tečaj njemačkog jezika Radija Deutsche Welle • 19,00 'Vjerska emisija', duhovna glazba • 20,00 'Stazama agrara', narodna glazba • 20,55 Odjava programa

Nedjelja

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana • 18,10 Nedjeljni mozaik (kronologija, zanimljivosti, zabavna glazba) • 18,30 'Deutsch - warum nicht?' - tečaj njemačkog jezika Radija Deutsche Welle • 19,30 »Putnici kroz vrijeme« - emisija za djecu Hrvatskoga radija • 20,00 'Ljudi nizine' - talk show Bele Franciskovića • 20,30 Narodna glazba • 20,55 Odjava programa

104, 4 Mhz

KRIŽALJKA

www.kviskoteka.hr

	NJEMAČKI FILOZOF, KARL	PROIZVO- ĐAČ SAPUNA	IMENJAKI- NJA GINE- KOLOGA KURJAKA	LANTAN	PRVO SLOVO ABECEDA	SOVJETSKI LINGVIST, NIKOLAJ		NAUČITI ...	MODEL CITROENA	TRKAČE STAZE	BILJKA LJEPJA KATA (MNOŽ.)	SPLIT	PJEVAČICA VUKOV
POBOŽNA PJESMA							ISKUŠENJE PRIŠAŠE DADAIZMA						
SINIDI ILI NEGRIDI					PRIŠAŠE ADAMIZMA TALIBA ODMILA								
NADIMAK BIVŠEG KO- ŠARKAŠA SAN EPI- FANIJA				VRSTA SIRA SUPROTNO OD "CRN"								NORVEŠKA KIČICA	
MJESTO NA OTOKU KORČULI									BILJEŽNICA POLUDJETI (ZARG.)				
PRIREDILA REDAKCIJA ENIGMATSKOG TJEDNIKA "KVISKOTEKE"	NAILIN IMENJAK MLJEČNI PROIZVOD					JEDINICE JAKOSTI EL. STRUJE ISPATNI NALOG							NEPČANI SUGLASNI- CI
KARLOVAC			SAVIOLINO IME "INTERNAL FONT ENTRY"							"ISPOREDI" SUODNOSNI POJAM U LOGICI			
JEZERO U SJEVER- NOJ AMERICI					STRANA SVIJETA UPLUČENIK U EZOTERIJU					OVA ODRIPANAC U RITAMA			
FLUOR		OČUJKA- NJE ŠTAP KAO SIMBOL VLASTI						"LEVEL OF REPAIR" GLUMAC U DIVU				"LITRA" SKLADAO GLAZBU ZA KUMA	
STAROS- LAVENSKO SLOVO				VELIKA ZMIJA MJESTO KOD POREČA									
RENJI			ZMIJA UDAVKA ENGLESKI LOPTAČ, FRANK				TEK AMERICIJU						
AMERIČKI "TROFEJ" ZA NAJGORA FILMSKA OSTVARENJA OMILJENI KOLAČ AM. POLICAJACA													
CJEPANICE						METILNI ALKOHOL OLEG VIDOV							
AMERIČKI GLUMAC, CESAR							IZRAĐIVA- ČI SITA NATPIS NA RASPELU						
"AMPER"		PRIVIDENJE JEZERO U IRSKOJ							NIŽI TURSKI PLEMICI	ROY ORBISON TRLA BABA ...			OČEVI (GRADSKI ...)
POK, PJEVAČ I GLUMAC SINATRA						AMERIČKA GLUMICA, PATRICIA TALIJ					OVO LAURENCE OLIVIER		
PJEVAČICA STIPIČEVIĆ					TRAGAČ "GRAM"								
STARO- GRČKI PUTUJUĆI PJEVAČ				KOJE JE OD GLINE								"ISTOK"	

RIJEŠENJE KRIŽALJKE:

psalam, napast, rasa, adamisti, epi, tapisi, n. lumbarda, teka, nail, amperi, ka, javier, isp, erie, istok, ta, i, liert, lot, i, iže, zmijsuna, re, boa, apetit, zlatna malina, klade, metanol, romero, shtar, a, privid, ro, frank, neal, to, nera, tragatla, aed, glineo, i.